

SEKSUELLE KRÆNKELSER AF BØRN OG UNGE INDEN FOR IDRÆT

Den aktuelle forekomst
og
forebyggelse

Resultater af en landsomfattende undersøgelse
og
rapport fra konferencen i januar 2003

Karin Helweg-Larsen

2003

Seksuelle krænkelser af børn og unge inden for idræt
Den aktuelle forekomst og forebyggelse
Af Karin Helweg-Larsen
Udgivet af Kulturministeriet 2003
© Karin Helweg-Larsen

Udgivet af:
Kulturministeriet
Postboks 2140
Nybrogade 2
1015 København K
Tlf.: 33 92 33 70
Fax: 33 91 33 88
E-post: kum@kum.dk
Hjemmeside: www.kum.dk
Juli 2003

Teksten kan bringes frit med angivelse af kilde

Grafisk produktion: Sangill Grafisk Produktion (Miljøcertificeret)

Flere eksemplarer kan rekvireres fra
Kulturministeriet
Oplysningen
Postboks 2140
Nybrogade 2
1203 København K
Tlf.: 33 92 35 00

Rapporten foreligger også i elektronisk version

Oplag: 1000

ISBN: 87-7960-043-3
Elektronisk udgave: ISBN: 87-7960-044-1

Indhold

Forord	4
Indledning	5
1. Sammenfatning	7
2. Udviklingen i seksuelle overgreb mod børn i Danmark	11
3. Idrætsorganisationer i Danmark	13
4. Seksuelle overgreb inden for idrætten	15
4.1 Definitioner	15
4.2 Forskning om seksuelle overgreb og chikane	15
4.3 Tidligere danske undersøgelser	18
4.4 Europarådets rapport om seksuel chikane	19
5. Aktuelle danske data om seksuelle overgreb i idrætten	21
5.1 Information fra idrætsorganisationerne	21
5.2 DIFs Gallup-undersøgelse i 2001	22
5.3 Politianmeldte tilfælde	23
5.4 1997-undersøgelse blandt idrætsstuderende og trænere	27
5.5 2002-undersøgelse blandt 9.-klasses-elever	28
5.6 2002-undersøgelsens oplysninger om trænere	33
5.7 Risikofaktorer for seksuelt overgreb	35
5.8 Trivselsproblemer blandt seksuelt misbrugte	35
5.9 De unges egne udsagn	36
6. Et samlet skøn over forekomsten af overgreb i idrætten	37
7. Lovgivningen	41
7.1 Underretningspligt	42
7.2 Straffeattest	43
7.3 Straffeattesten i praksis; en konkret sag	44
8. Aktuelle forebyggelsesinitiativer i idrætten	47
8.1 DIF	47
8.2 DGI	48
8.3 Team Danmark	50
8.4 Internationale idrætsorganisationer	50
8.5 Perspektiver	50
9. Litteraturliste	53
10. Konferencen den 11. januar 2003	55
10.1 Konferencens temaer	56
10.2 anbefalinger	56
11. Konferencens indlæg	59
11.1 Pædofili set med politiets øjne	59
11.2 Kommuners og amters indsats	60
11.3 Retsikkerhed – når mistanken er opstået	64
11.4 Håndtering af følelseladede sager i medierne	65
11.5 Seksuell trakassering i idretten i et internationalt perspektiv	66
12. APPENDIKS	73
Konferenceprogram	73
Deltagerliste	74
Informationskilder	77
Rekvision af oplysninger fra Det Centrale Kriminalregister	78

Forord

Emnet ”Seksuelle krænkelser af børn og unge” er et vanskeligt og komplekst emne at tale om, blandt andet fordi det rører ved stærke følelser. Det kan i sig selv gøre os berøringsangste og usikre. Det kan afholde os fra at se en risiko i øjnene, og det kan blokere for rationalitet og beslutsomhed, når det drejer sig om forebyggelsestiltag og handlingsplaner i almindelighed, og når det kommer til konkret sagshåndtering i særdeleshed.

Nærværende publikation er dels resultatet af den landsomfattende undersøgelse, jeg sammen med idrætsorganisationerne fik sat i gang sidste år, dels rapporten fra den opfølgende konference, som Kulturministeriet afholdt i år – ligeledes i samarbejde med idrætsorganisationerne.

Jeg er meget tilfreds med, at Kulturministeriet har bidraget til belysning af seksuelle krænkelser inden for idrætten fra forskellige vinkler og dermed været med til at gøre emnet til genstand for en åben debat – alt sammen med henblik på en forstærket forebyggelsesindsats.

Manglende viden og dokumentation er nemlig et af de grundlæggende problemer på området. Kulturministeriet og idrætsorganisationerne, som hver især arbejder seriøst med forskellige forebyggelsestiltag, har sammen taget et skridt i retning af øget viden, dokumentation og åben debat.

Det er en glæde for mig at se, at materialet allerede bliver anvendt f.eks. som en del af den nationale handlingsplan for en styrket indsats mod seksuelt misbrug af børn, som Justitsministeriet koordinerer.

Det er min overbevisning, at publikationen med dens dokumentation og debatstof vil blive brugt i den fortsatte kamp mod seksuelle krænkelser af børn og unge inden for idræt, og at alle, der på den ene eller den anden måde beskæftiger sig med idræt, vil tage et medansvar for, at idrætsaktiviteterne foregår i rammer, hvor forældre trygt kan lade deres børn færdes.

Brian Mikkelsen
kulturminister

Indledning

Regeringens Børneudvalg besluttede i 1999, at der skal ydes en forstærket indsats mod seksuelt misbrug af børn. Det omhandlede en forebyggelse af seksuelle overgreb mod børn i familien, nærmiljøet, institutionerne, skolerne og sports- og fritidslivet samt via internettet og andre medier.

Der blev på den baggrund nedsat en arbejdsgruppe under det Tværministerielle Børneudvalg med repræsentanter for Justitsministeriet, Socialministeriet, Sundhedsministeriet, Undervisningsministeriet og Kulturministeriet. Arbejdsgruppen publicerede i oktober 2000 en redegørelse om den fremtidige indsats mod seksuelt misbrug af børn. Redegørelsen rummede de enkelte ministeriers vurderinger og forslag til konkrete initiativer.

Kulturministeriet pegede på, at der var meget lidt viden om omfanget og karakteren af seksuelle overgreb mod børn i tilknytning til idræt. Med baggrund i den offentlige debat havde både Danmarks Idræts-Forbund (DIF) og Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI) i løbet af 2000 iværksat en række initiativer, som blandt andet omfattede udarbejdelse af informationsmateriale til klubledelse og en opfordring til, at idrætsforeningerne åbent diskuterede problemstillingen.

Kulturministeriet anbefalede, at der blev taget initiativ til en kortlægning af lokale erfaringer og beredskabsinitiativer, og at der blev indhentet forskningsbaseret viden om problemstillingen. Ministeriet anmodede i foråret 2002 Statens Institut for Folkesundhed om at belyse omfanget og karakteren af

seksuelle krænkelser af børn og unge inden for idrætten og dermed tilvejebringe et vel-dokumenteret grundlag for iværksættelse af yderligere forebyggende initiativer.

Denne rapport beskriver problemstillingen ud fra en række forskellige datakilder. Det drejer sig om et fåtal internationale undersøgelser, to danske spørgeskemaundersøgelser, information indhentet fra idrætsorganisationerne og en personlig gennemgang af politianmeldte sager i perioden 1998-2002, hvor det har omhandlet mulige seksuelle overgreb i idrætten. Rapporten beskriver tillige en række af de tiltag, der inden for de seneste 4-5 år er gennemført af idrætsorganisationerne for at forebygge seksuelle overgreb i idrætsforeninger, og refererer diskussionsoplæg og konklusioner fra konference afholdt i forbindelse med offentliggørelse af rapportens resultater. Rapporten er udarbejdet af speciallæge Karin Helweg-Larsen, Statens Institut for Folkesundhed. Der indgår data fra en befolkningssundersøgelse, som er gennemført i samarbejde med lektor Helmer B Larsen, Institut for Psykolog, Københavns Universitet.

Det er håbet, at rapporten vil bidrage til at videreføre og udvikle den forebyggende indsats mod seksuelle overgreb og seksuelle krænkelser inden for idrætten, og til at der ikke træffes uhensigtsmæssige forholdsregler, som kan hæmme idrættens mening: at formidle glæde og fællesskabsfølelse til de børn og unge, som dyrker idræt.

Mette Madsen
Forskningsleder, Statens Institut for Folkesundhed

I. Sammenfatning

Seksuelle overgreb mod børn i daginstitutioner og fritidsklubber rører ved stærke følelser. Der kan opstå en tilbøjelighed til at finde helte og skurke, således at en afsløring af et enkeltstående tilfælde af seksuelt misbrug i en idrætsklub kan medføre, at medarbejdere eller trænere/ledere generelt kan komme til at fremstå som medskyldige i pædofiles forbrydelser mod børnene, og at der via medierne rejses et krav om forholdsregler, der kan være ude af proportion med problemets omfang.

Aktuelt har nogle alvorlige sager om seksuelle overgreb i idrætsforeninger skabt frygt for, at der kan eksistere en betydelig risiko for, at pædofile opererer i foreningerne. Det har således været anført i en række medier, at der i Danmark er særligt liberale regler, som kan medføre, at pædofile har frit spillerum i idrætsforeninger, og at forekomsten af seksuelle overgreb inden for idrætten kan have et betydeligt omfang.

Idrætsorganisationerne har inden for de sidste 2-3 år fået kendskab til knap 20 sager, hvor der er rejst mistanke om seksuelle overgreb i idrætten. Det skal ses i relation til, at der skønsmæssigt er tilknyttet 400.000 voksne som frivillige i idrætsforeningerne, og at mindst 600.000 børn og unge under 18 år er tilknyttet idrætsforeninger og idrætsklubber. Der er ca. 235.000 i alderen 12-17 år, hvor risikoen for seksuelle overgreb er størst.

I perioden 1998 - september 2002 er der blevet rejst sigtelse i 24 politianmeldte sager, som i politiets Efterforskningscenter

er klassificeret som sager, der kan have tilknytning til idrætten. Det er ca. 5 sager årligt.

I alt 15 af disse sager angik en overtrædelse af straffelovens bestemmelser om, at det er forbudt at have et seksuelt forhold til en ung under 18 år, som er betroet til opdragelse eller undervisning. Denne bestemmelse gælder uafhængigt af den unges egen vurdering af frivillighed eller tvang i forholdet. Resten af anmeldelserne omhandlede voksne, der havde eller havde haft tilknytning til idrætten, men hvor der ikke var tale om et træner-udøver-forhold eller voksne, der i et idrætsanlæg havde krænket et barn, fx ved at blotte sig.

De 24 sigtelser angik i alt 58 forskellige børn og unge i alderen 12-17 år, svarende til, at godt og vel ti børn eller unge årligt har været udsat for et seksuelt overgreb, hvor gerningsmanden enten direkte eller indirekte har haft kontakt til den forurettede gennem idrætten. Den årlige hyppighed er således ca. 0,004 % blandt de 12-17-årige idrætsaktive børn og unge, dvs. 4 ud af 100.000.

De anmeldte seksuelle overgreb omhandlede meget forskellige former for seksuelle aktiviteter:

- 40 % af sagerne drejede sig alene om blufærdighedskrænkelser (beføling uden på tøjet, blotteri og fremvisning af pornofilm).
- 25 % af sagerne omfattede onani/manipulation af den unges kønsorgan og beføling af det nøgne legeme.
- 10 % af sagerne omfattede grove over

greb, gennemført eller forsøg på anal samleje.

- 25 % af sagerne havde karakter af kæresteforhold mellem en idrætsudøver og en voksen træner, og hvor forholdet omfattede samleje. Det antages, at der var indgået elementer af forførelse fra den voksne træners side.

Godt 1/3 af sagerne var sket i idrætsforeninger eller under træningsophold, mens resten var foregået uden for foreningernes regi. Knap 2/3 af sagerne (15 ud af 24) omhandlede en træner-udøverrelation, heraf havde fem sager karakter af et kæresteforhold mellem træner og kvindelig udøver.

Fem politianmeldte sager årligt om seksuelle overgreb på børn og unge i idrætten er fem sager for meget. Men sammenholdt med, at der årligt anmeldes i alt ca. 500 seksuelle overgreb og krænkelse på børn i Danmark, er det ikke i idrætsforeningerne, at risikoen for seksuelle overgreb er størst. Taget i betragtning, at mindst halvdelen af alle børn og unge tilbringer en stor del af deres fritid i idrætsforeninger og klubber og dér er i kontakt med mange voksne, kan det konkluderes, at pædofile ikke har frit spillerum i danske idrætsorganisationer.

I 2002 blev 15-16-årige danske skoleelever spurgt, om de tidligere havde haft seksuelle erfaringer med personer, der var ældre end dem selv. Det var en relativ stor andel, 15,9 % blandt pigerne og 6,7 % blandt drengene, der rapporterede erfaringer, som er strafbare efter den danske straffelov. Men det var en meget lavere andel, der selv vurderede, at de havde været udsat for et seksuelt overgreb. Hvis der i forekomsten af seksuelle overgreb i barndommen kun inkluderes tilfælde, hvor den unge selv har oplevet, at den seksuelle erfaring med en ældre klart eller måske var et overgreb, så er forekomsten 4,5 % blandt pige og 1,1 % blandt drenge.

I alt 15 af de godt 5.800 unge på 15-16 år, der deltog i undersøgelsen, rapporterede seksuelle erfaringer med en træner. Det var 5 drenge og 10 piger. Det svarer til en samlet forekomst på 0,3 %, nemlig 0,2 % blandt drengene og 0,4 % blandt pigerne. Det var kun i tre tilfælde, at den unge selv vurderede, at det klart eller måske havde drejet sig om et seksuelt overgreb, svarende til 0,03 % blandt alle svarpersonerne. Ingen af forholdene var blevet anmeldt til politiet (Helweg-Larsen & Larsen, 2002).

I en spørgeskemaundersøgelse i 1997 blandt idrætsstuderende på Københavns Universitet oplyste 2 % af 140 svarpersoner, at de inden 18-årsalderen havde været udsat for en seksuel krænkelse i idrætten. Det inkluderede opfordring til uønsket seksuel aktivitet (Toftegaard Nielsen, 2001).

Seksuelle krænkelse, dvs. overgreb og grænseoverskridende adfærd, forekommer desværre alle steder i samfundet, også inden for idrætten. Kun en mindre del af krænkelse bliver politianmeldt. Det er overvejende de krænkelse, som forældre får kendskab til. Det er muligt at få belyst andre aspekter af problemstillingen ved at spørge børn og unge selv om deres seksuelle erfaringer. De to nævnte spørgeskemaundersøgelser påviste en forekomst af seksuelle overgreb i idrætten på henholdsvis 0,3 % og 2 %. Den lave forekomst var blandt et repræsentativt udsnit af unge under 16 år, den høje blandt en udvalgt gruppe af idrætsstuderende. Et forsigtigt skøn er, at højst 1 % af de ca. 235.000 idrætsaktive unge i Danmark risikerer i løbet af barndommen at blive udsat for en blufærdighedskrænkelser eller et seksuelt overgreb, der kan relateres til idrætsforeninger og sportsklubber, og/eller har et seksuelt forhold til en træner, inden de fylder 18 år. Hvis denne hyppighed er konstant vil det svare til, at ca. 2.000 børn/unge før 18-årsalderen risikerer en blufærdighedskrænkelser eller en mere vidtgående seksuel erfaring med en voksen, der har nogen form for relation til idrætten.

Der bør være klare retningslinjer inden for de enkelte idrætsforeninger mhp. at forebygge seksuelle overgreb og krænkelse, og det indgår også i idrætsorganisationernes politiske program. Organisationerne har siden slutningen af 1990'erne tilbudt de lokale foreninger oplysning og rådgivning om problemstillingen og har inspireret til diskussioner om normer for adfærd i foreninger og klubber. Der er blevet udarbejdet konkrete regler for omgangen med børn og unge. Som det fremgår af denne rapport, har organisationerne også medvirket til, at der er indført retningslinjer for ansættelse og tilknytning af voksne til foreningerne.

Nærværende undersøgelse belyser kun i begrænset omfang problemstillingen seksuel chikane i idrætten, dvs. gråzonen mellem de seksuelle overgreb og blufærdighedskrænkelser, som er strafbare ifølge dansk lovgivning, og en ikke strafbar adfærd, som kan opfattes som krænkende, fx bemærkninger og uønsket opmærksomhed fra en idrætsleder eller træner. Denne problematik skønnes først og fremmest at vedrøre arbejdsmæssige relationer og er derfor mest relevant inden for eliteidrætten. Team Danmark har taget initiativ til en målrettet undersøgelse herom.

Idrætsforeningen skal være et sted, hvor forældre trygt kan lade deres børn færdes uden deres eget opsyn. Den betydelige medieopmærksomhed på enkeltstående sager om seksuelle overgreb i idrætten kan medføre en mistænkeliggørelse af alle voksne, der stiller deres kompetence og fritid til rådighed for træning af børn og unge. Idrætten i Danmark bygger på den frie foreningsdannelse og på frivillig indsats. Danmarks Idræts-Forbunds, Danske Gymnastik- og Idrætsforeningers og de øvrige idrætsorganisationers initiativer til forebyggelse af seksuelle overgreb tager derfor først og fremmest udgangspunkt i oplysning og dialog om problemet. Derudover har organisationerne vurderet, at det

kan være hensigtsmæssigt at benytte mulighederne for at indhente en attest fra det Centrale Kriminalregister (en såkaldt børneattest eller pædofiliattest) ved ansættelse af en medarbejder eller tilknytning af en frivillig til en forening. Det kræver pågældendes accept og vil kunne bevidne, at han/hun ikke er straffet for tidligere seksuelle overgreb på børn.

Selv om ansættelsespraksis således er skærpet, vil man dog aldrig fuldstændigt kunne undgå seksuelle overgreb eller grænseoverskridende adfærd i idrætten. Attester skal ikke svække den nødvendige opmærksomhed. De kan ikke erstatte dialogen om normer og mål for aktiviteter og samvær i de enkelte foreninger. Det er derfor vigtigt:

- at have solidt kendskab til problemstillingen
- at øge voksnes opmærksomhed
- at forbedre børns og unges evne til selv at trække grænser
- at lytte til børnene
- at reagere på deres signaler
- at have en handlingsplan, såfremt der opstår mistanke om et seksuelt overgreb.

Der eksisterer en risiko for forførelse og seksuel udnyttelse af unge inden for idrætten, og der opstår indimellem seksuelle forhold mellem træner og udøver. De tilgængelige data viser, at det ikke er et massivt problem. Men der er behov for oplysning om problematikken og for information om de lovbestemmelser, der gør det strafbart for en voksen med en trænerfunktion at have et seksuelt forhold til en idrætsudøver under 18 år. Lovbestemmelserne bør være kendte for alle inden for idrætten. Det vil kunne forebygge sager, der kan få ulykkelige konsekvenser både for den unge og for træneren.

Idrætsorganisationernes aktuelle forebyggelsesindsats omfatter derfor information om de gældende regler og sigter generelt mod at optimere voksnes adfærd i klubberne.

2. Udviklingen i seksuelle overgreb mod børn i Danmark

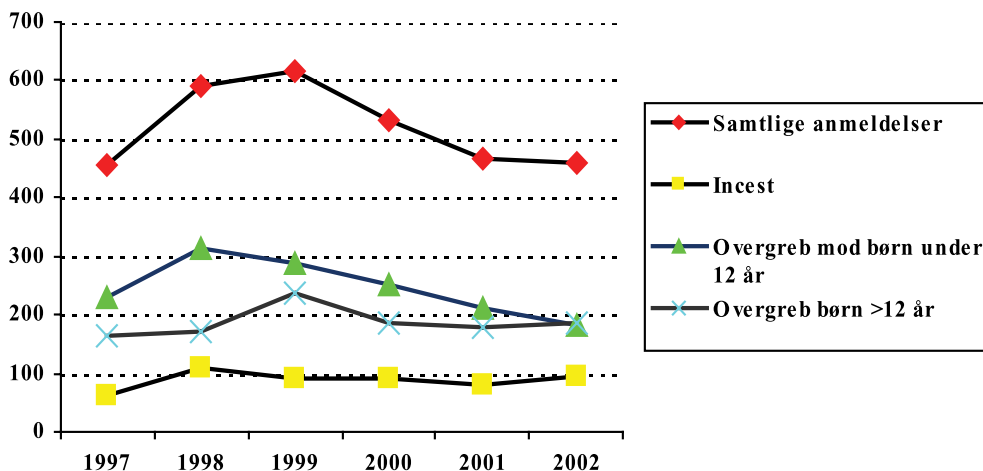
Forekomsten af seksuelle overgreb mod børn måles ved det samlede antal børn ud af alle børn i befolkningen, der i løbet af deres barndom har oplevet et eller flere seksuelle overgreb. Aktuelt har vi viden om forekomsten og karakteren af seksuelle overgreb i Danmark ud fra en befolkningsundersøgelse blandt 9.-klasses-skoleelever, der blev gennemført blandt 11 % af alle 15-16-årige i foråret 2002. Resultaterne af denne undersøgelse beskrives i kapitel 5.

Hvorvidt der er sket en stigning eller et fald i forekomsten af seksuelle overgreb mod børn i Danmark, kan ikke belyses af en sådan tværsnitsundersøgelse, og der findes ingen datakilder, som kan give et fuldstændigt overblik over udviklingen i hyppigheden af seksuelle overgreb mod børn, dvs. hvor mange overgreb der årligt forekommer.

Kriminalstatistikken giver dog et indblik i udviklingen i politianmeldte seksuelle overgreb mod børn under 15 år, om end variationer i anmeldelser kan være udtryk både for reelle ændringer i forekomsten af overgreb og for ændringer i tilbøjeligheden til at anmelde overgreb på mistanke om, at et overgreb kan have fundet sted.

Der er i perioden 1998 til 2002 sket et fald i det samlede antal af anmeldte seksuelle overgreb mod børn, fra knap 600 anmeldelser i 1998 til 460 i 2002. Faldet skyldes først og fremmest et fald i antal anmeldelser vedrørende børn under 12 år, fra 313 i 1998 til 184 i 2002. Antallet af anmeldelser vedrørende incest, dvs. seksuelle overgreb inden for familien, er nogenlunde konstant.

Figur 2.a
Udviklingen i antal anmeldelser vedrørende seksuelle overgreb mod børn under 15 år i perioden 1998 til 2002.

Der er også sket et fald i antal anmeldelser vedrørende børn over 12 år. I 1999 blev der anmeldt 236 sager mod 187 i 2002. De fleste anmeldelser vedrørende mulige seksuelle overgreb i idrætten omhandler børn i alderen 12-17 år.

Kriminalstatistikken giver oplysninger om, hvilken type af seksuelt overgreb der er anmeldt, og om der er anvendt vold i forbindelse med overgrebet. Der skelnes mellem et homoseksuelt og et heteroseksuelt forhold, som kan omfatte samleje eller anden kønslig omgængelse, dvs. samlejelignende overgreb. Statistikken giver ikke oplysninger om relationen mellem krænkeren og barnet eller de nærmere omstændigheder ved overgrebet.

Men Regionalt Efterforskningscenter på Politigården i København indsamler information om de nærmere omstændigheder i de politianmeldte sager. Det er derved muligt at udskille de anmeldelser, der har relation til idrætten. Til brug for nærværende undersøgelse er der indhentet oplysning om alle anmeldelser, der kan vedrøre et seksuelt overgreb på et barn eller en ung under 18 år i perioden 1998 til september 2002 inklusive, og som kan være relateret til idrætten. Der er kun få sager hvert år, og der er ikke talmæssigt grundlag for at vurdere, om der er markante ændringer i den årlige hyppighed inden for de seneste år. Alle sagsakter er personligt gennemgået af forfatteren. Resultaterne bringes i kapitel 5.

Omfanget af seksuelle overgreb mod børn inden for idrætten må ses i sammenhæng med idrættens omfang i Danmark og antallet af børn og unge, der er idrætsaktive og tilknyttet en eller flere idrætsforeninger og klubber. I det følgende kapitel præsenteres derfor en oversigt over idrætsorganisationer i Danmark og et skøn over det samlede antal børn og unge, der deltager i organisationernes aktiviteter.

3. Idrætsorganisationer i Danmark

Der findes ca. 14.000 idrætsforeninger i Danmark. På landsplan er foreningerne organiseret i tre hovedorganisationer, Danmarks Idrætsforbund (DIF), Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI) og Dansk Firmaidrætsforbund (DFIF). Mange af lokalforeningerne er medlemmer af både DIF og DGI.

Antallet af voksne, der er tilknyttet idrætsforeninger og klubber, er ikke præcist kendt. Der antages at være mellem 200.000 og 300.000 frivillige, som er rekrutteret som ledere og trænere. Der er ca. 50.000 fuld- eller deltidsansatte voksne i organisationerne og klubberne.

Danmarks Idræts-Forbund (DIF)

DIF er hovedorganisationen for 56 specialforbund og har cirka 1,6 millioner medlemmer fordelt på godt 11.000 foreninger, der dækker 100 forskellige idrætsdiscipliner. I 2002 var der registreret 649.134 medlemmer under 18 år, heraf var godt 40 % piger. Der var 172.406 unge under 18 år tilknyttet fodboldforeninger, 85.408 i svømmeklubber, 76.828 i håndklubber, 70.506 i gymnastikforeninger, 44.047 i badmintonklubber, 40.599 tilknyttet sportsridning, og resten i en mængde fra under 100 til knap 10.000 er tilknyttet andre sportsgrene og idrætsforeninger.

Der er skønsmæssigt tilknyttet 250.000 frivillige voksne. Det er kun ca. 5 % af trænere, der er fastansatte, enten på deltid eller fuldtid. De øvrige trænere arbejder uden vederlag eller modtager et begrænset honorar.

Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI)

DGI er hovedorganisation for ca. 5.000 lokale foreninger med samlet 1,3 millioner idrætsudøvere. Der var i 2000 i alt 694.534 medlemmer under 25 år, hvoraf 45 % var kvinder. Blandt mænd og drenge er fodbold den største idrætsgren, blandt kvinder og piger gymnastik, fulgt af svømning for begge køn.

Dansk Firmaidrætsforbund (DFIF)

Den tredjestørste danske idrætsorganisation er DFIF, som omfatter 79 foreninger fordelt på hele landet. Organisationen afvikler officielle Danmarks mesterskaber i firmaidræt i 12 idrætsaktiviteter. Derudover rummer organisationens foreninger også ca. 35 andre aktiviteter som eksempelvis bridge, svømning og lystfiskeri. DFIF's primære målgruppe er arbejdspladsen, men også familien og andre fællesskaber indgår i forbundets formålsparagraf. Der var i 2001 ca. 340.000 medlemmer, heraf ca. 45.000 under 25 år. Det skønnes, at der er ca. 3.500 medlemmer under 18 år, overvejende børn, der deltager i familiesvømning.

Det skønnes, at ca. 70 % af alle unge under 18 år deltager eller har deltaget i idrætsorganisationernes aktiviteter. Det svarer til, at mindst 235.000 børn og unge i alderen 12-17 år aktuelt er idrætsaktive i en eller flere idrætsforeninger. I en undersøgelse blandt 9.-klasses-elever i 2002 oplyste i alt 60 % af de 15-16-årige, at de inden for de sidste tre år havde dyrket mindst én idrætstype.

Det er således et stort antal børn og unge, som opholder sig i en eller flere idræts-

foreninger i en større eller mindre del af deres fritid, og det er på den baggrund, at forekomsten af seksuelle overgreb i idrætten skal vurderes. Forekomsten skal også relateres til antallet af voksne i idrætten. Idrætsorganisationerne vurderer, at der er minimum 300.000 voksne tilknyttet sportsklubber og foreninger som ledere, trænere og frivillige.

4. Seksuelle overgreb inden for idrætten

I de seneste år har der i offentligheden været rejst mistanke om, at der er en særlig stor risiko for seksuelle overgreb og seksuel chikane inden for idrætten. Der har dog været meget sparsom viden om problemets konkrete størrelse og karakter. Det er blevet påpeget, at magtforholdet mellem træner og udøver i særlig grad kan medføre en risiko for seksuel udnyttelse. Dette aspekt er bl.a. indgående belyst i den engelske forsker Celia H. Brackenridges publikation ”Spoilsports. Understanding and preventing sexual exploitation in sport” (2001), som omhandler studier og teorier om kønnes ulighed og de sociale og kulturelle betingede muligheder for mandlig dominans og udnyttelse af kvinder.

4.1 Definitioner

Seksuelle overgreb omfatter en bred skala af handlinger, hvor barnet/den unge udnyttes fysisk og/eller psykisk i seksuelt øjemed, således at barnets/den unges grænser ikke respekteres, eller det presses til at deltage i eller overvære seksuelt prægede handlinger, som tjener til seksuel stimulering af den voksne.

Pædofili (kærlighed til børn) omhandler en seksuel dragning mod børn, oftest børn før pubertetsalderen, dvs. børn yngre end 12-13 år.

Incest eller blodskam defineres strafferetsligt som samleje eller anden kønslig omgang med en slægtning i nedadstigende linje eller mellem søskende. I folkemund dækker ”incest” ofte alle former af voksnes seksuelle overgreb mod børn.

Blufærdighedskrænkelser omfatter seksuelle krænkelser, hvori der ikke indgår direkte kontakt med offerets nøgne krop. Det er fx blotteri, beluring, beføling uden på tøjet, fotografering i pornografisk øjemed og verbale overgreb.

Seksuel chikane defineres som adfærd af seksuel karakter eller anden kønsbestemt adfærd, der krænker kvinders og mænds værdighed. Definitionen lægger vægt på personens egen oplevelse af, hvad der er uønsket, urimeligt og stødende (Arcel, 1992). Det kan omfatte sexistiske bemærkninger, krænkende opkald, uønsket fysisk kontakt uden seksuelt indhold og uønsket opmærksomhed.

Seksuel chikane og seksuelle overgreb betragtes ofte som et kontinuum (Toftegaard Nielsen 1999), og gælder formentlig mest de sager, hvor der består et afhængighedsforhold mellem den unge og den voksne eller mellem to voksne i en arbejdsituation. Især inden for eliteidrætten kan der opstå et særligt afhængighedsforhold mellem træner og udøver, og derudover eksisterer der et ansættelsesforhold. Retningslinjer vedrørende forebyggelse af seksuel chikane indgår i Europarådets regelsæt for træneradfærd (kapitel 4.3) og i DIF’s regler for god adfærd i sportsklubberne (kapitel 8.1).

4.2 Forskning om seksuelle overgreb og chikane

Der er relativt sparsom forskningsbaseret viden om seksuelle overgreb inden for idrætten.

I løbet af de seneste år er der ganske vist publiceret en række artikler, der har påpeget problemets mulige omfang; men langt de fleste studier er baseret på beretninger om enkeltstående sager (Cense & Kastelein 1988) eller refererer til spørgeskemaundersøgelser blandt et meget begrænset antal idrætsaktive (Bowker, 1998; Fasting & Brackenridge, 2002) eller til undersøgelser med en meget lav svarprocent blandt større grupper af idrætsudøvere, fx en svarprocent på 22 % i et canadisk studie (Kirby & Greaves, 1996) og 17 % i et australsk studie (Leahy, 1999). En dansk spørgeskemaundersøgelse blandt idrætsstuderende havde en svarprocent på 55 % og omfattede samlet 140 studerende (Toftegaard Nielsen, 2001).

De fleste undersøgelser refererer forekomsten af seksuel chikane og seksuelle overgreb blandt kvindelige voksne idrætsudøvere. Blandt voksne elitesportsudøvere angav 2 % af mænd og 27 % af kvinder at have oplevet seksuel chikane i idrætten (Leahy, 1999) og 8 % at have oplevet tvungen seksuel aktivitet (Kirby & Greaves, 1996). I en norsk undersøgelse blandt eliteidrætskvinder rapporterede 51 % at have oplevet et eller flere tilfælde af seksuel chikane (Fasting et al., 1997). Et kvalitativt studie i Holland omfattede en begrænset mængde kvindelige idrætsudøvere på eliteplan og ikkeeliteidrætsudøvere. Undersøgelsens formål var at belyse risikofaktorer for seksuel chikane og opstille modeller for at forebygge en sådan chikane (Cense & Kastelein 1988).

De fleste undersøgelser har beskæftiget sig med voksne idrætsudøveres egen oplevelse af seksuel chikane, og kun enkelte undersøgelser blandt voksne har omhandlet seksuelle overgreb, som er oplevet før 18-årsalderen (Toftegaard Nielsen, 1998).

Det angives, at ca. 2 % af idrætsudøvere har oplevet seksuelle overgreb, når der heri inkluderes seksuel chikane, som fx uønsket opmærksomhed med seksuelle undertoner.

En undersøgelse i 1997 blandt danske idrætsstuderende fandt, at én ud af 140 svarpersoner inden 18-årsalderen havde oplevet seksuelt misbrug med fysisk kontakt, og at tre personer var blevet opfordret til seksuel aktivitet af en træner (Toftegaard Nielsen, 2001). I en canadiske undersøgelse blandt tidligere eliteatleter oplyste 3,2%, at de havde oplevet blotteri, og 2,6 % uønsket seksuelt betonet berøring, før de fyldte 16 år (Kirby & Greaves, 1996). Undersøgelserne giver ikke oplysning om, hvorvidt sportsudøvere er i større risiko for seksuelle overgreb og seksuel chikane end ikke-sportsudøvere (Brackenridge, 2001).

Norsk Olympisk Komité har støttet et studie blandt eliteidrætskvinder. Det omfattede i alt 660 kvinder, der repræsenterede 58 forskellige sportsgrene. Formålet var at belyse forekomsten af seksuel chikane og spiseforstyrrelser i gruppen af idrætskvinderne sammenlignet med en kontrolgruppe på 785 kvinder, der ikke var aktive sportsudøvere. Der er anvendt en meget bred definition for chikane, der også medtager "latterliggørelse af idrætspræstationer pga. af køn og seksualitet". Undersøgelsen viste, at færre blandt idrætsudøvere end blandt kontroller havde oplevet gentagne seksuelle hentydninger, truende seksuelle tilnærmelser, uønsket kropslig berøring og slibrige telefonopkald. Men flere idrætsudøvere end kontroller rapporterede at være blevet latterliggjort, og lidt flere havde oplevet blotteri (Fasting & Sundgot-Borgen, 2000). Risikoen for seksuel chikane var størst blandt de kvinder, der har deltaget i et VM eller OL. Blandt disse eliteatleter havde 20 % oplevet seksuel chikane mod 8 % blandt de øvrige eliteatleter. Der peges på, at det kan hænge sammen med behovet for massage, deltagelse i rejser eller en særlig maskulin dominans inden for topeliteidræt. Rapporten beskæftiger sig ikke med seksuelle overgreb og chikane mod unge og børn.

I andre undersøgelser fremhæves, at det stadig er et ubesvaret spørgsmål, om seksuel

chikane og seksuelle overgreb i sporten adskiller sig markant fra, hvordan problemerne manifesterer sig i samfundet som helhed. Der mangler således data om forekomsten af seksuel chikane i andre sociale sammenhænge, som er egnet til at drage sammenligninger med problemet i sporten (Bringer *et al.* 2001).

I 1994 viste et studie i USA, at seksuelle overgreb, hvor atleter var gerningsmænd, forekom med en markant hyppighed både blandt idrætsstuderende og professionelle i sporten. Der blev derfor etableret forebyggelsesprogrammer inden for en række specielt mandsdominerede sportsgrene såsom fodbold og basketball. Programmerne inkluderede undervisning ved trænere bla. om betydningen af aggressiv adfærd, atleters høje status, kvindelige tilhængere/fans, manglende opmærksomhed i idrætsorganisationerne på problemet og betydningen af machomodeller inden for mandligt dominerede sportsgrene. Programmerne fremhævede, at sexistisk adfærd kunne være en risikofaktor for manifesterede seksuelle overgreb. Studiet påviste, at programmer, der involverede trænere som gode rollemodeller, havde en markant effekt i form af en ændret attitude og adfærd blandt atleterne (Parrot *et al.* 1994).

Et andet studie fandt derimod, at der ikke var forskel i aggressiv seksuel adfærd mellem aktive idrætsudøvere og ikkeaktive. Studiet blev gennemført blandt 104 universitetsstuderende mænd i USA. Der fandtes en markant forskel i sammenhæng mellem konkurrencelyst og aggressivt seksuelt adfærdsmønster mellem toptatleter og ikke-topatleter, som tyder på, at det er karakteristika hos den enkelte, som kan betinge deltagelse i eliteidræt, ikke at eliteidræt fører til aggressiv adfærd (Caron *et al.* 1997).

Det hævdes, at seksuelle forhold mellem udøvere og trænere sjældent er en hemmelighed i sportsklubber, og at reaktionerne på sådanne forhold kan variere betydeligt.

Selv når det er åbenlyst, at forholdet er ”forkert”, er det sjældent, at nogen reagerer åbent på det. Få unge kvinder inden for idrætten vil indrømme, at de i idrætten har haft seksuelle erfaringer, som kan tydes som ”at have sovet deres vej til tops”. Det angives ofte, at det kan være vanskeligt for andre at bedømme, om et seksuelt forhold er baseret på gensidig samtykke, eller om det er betinget af en ubalance i magtforhold (Parrot *et al.* 1994).

Træning på højt niveau medfører mange timer tilbragt sammen, rejser til nationale og internationale stævner, nærhed ved måltider, besøg i trænerens hjem og ofte fælles overnatning under stævner. Der peges på, at den misbrugende træner benytter sig af udøverens beundring og afhængighed og skaber en atmosfære af nærhed, fælles indforståethed, hemmelighed, favorisering og ekstra opmærksomhed. Det hævdes, at alle idrætsgrene kan rumme risikosituationer, men at det tidspunkt, hvor en udøver er lige ved at nå en elitepræstation, er det mest risikofyldte med hensyn til seksuelle krænkelse og overgreb. Det er det tidspunkt, hvor udøveren har mest at vinde ved at være eftergivende og mest at tabe ved ikke at give efter for en misbrugende træners ønsker (Brackenridge 2000).

Megen instruktion inden for idrætten kræver en vis form for fysisk kontakt. Det kan forlede til uacceptabel fysisk kontakt. Det hævdes i engelske artikler, at de fleste tilfælde af seksuelle overgreb i idrætten har omhandlet en ældre mandlig autoritet og en yngre kvindelig udøver, og at de fleste krænkere inden for idrætten har været trænere, men at også ledere, forældre, ældre udøvere og sundhedsfagligt personale, som har nær kontakt med udøvere, kan være krænkere (MacAuley 1996) (Jaques & Brackenridge 1999).

Som det fremgår, er der meget få udenlandske undersøgelser, som ud fra repræsentative undersøgelser blandt børn og unge kan belyse forekomsten og karak-

teren af seksuelt misbrug i idrætten. I de fleste arbejder refereres til publikationer, der er forfattet af en begrænset mængde forskere, hvor den engelske sociolog og advokat Celia Brackenridge er en fremtrædende repræsentant. Konklusionerne i hendes publikationer er, at de fleste mænd, der begår seksuelle krænkelser inden for idrætten, vil vedblive at operere i det skjulte og stadig blive accepteret, fordi de er gode trænere og ”flinke fyre”.

Der har været opmærksomhed på, om der inden for idrætten eksisterer en særlig magtubalance, og hvorvidt den potentielle indbyrdes afhængighed i træner-udøverforholdet øger risikoen for seksuel chikane og seksuelt misbrug af kvindelige idrætsudøvere. Det hævdes, at der eksisterer en forskel i mandlige og kvindelige idrætsudøvers accept af forskellige former for dobbelttydig adfærd (Volkwein, 1997), og at samværsformerne i idrætten ofte medfører usikkerhed om, hvad der er acceptabel adfærd mellem mandlig træner og kvindelige udøvere, og hvad der ikke er (Bringer *et al.* 2001).

Den internationale litteratur belyser således først og fremmest forekomsten af seksuelle krænkelser mod idrætskvinder og beskæftiger sig i langt mindre grad med det, som er temaet for nærværende rapport, nemlig seksuelle overgreb i idrætten mod mindreårige børn og unge under 18, hvor krænkeren er en person, som den unge på den ene eller den anden måde via et træningsforhold eller et klubfællesskab er i et afhængighedsforhold til.

Problemstillingen vedrørende mandlige trænere udnyttelse af drenge og unge mænd medtages også kun sporadisk i de engelske og amerikanske beskrivelser af seksuelle overgreb inden for idrætten. Konkrete sager bl.a. fra Danmark viser dog, at pædofili i sporten, dvs. seksuelle overgreb mod mindreårige inden for idrætten, ofte omhandler overgreb mod drenge.

De engelske studier påpeger selv, at man ikke ved tilstrækkeligt om, hvem det er, der begår seksuelle overgreb mod børn og unge i idrætten: ”The sports-generated predator profile has yet to be validated empirically” (Brackenridge 2001), men der er endnu ikke taget initiativ til en undersøgelse blandt unge mænd og drenge.

På internettet foreligger der information via hjemmesiden fra den engelske nationale komité til forebyggelse af seksuelle overgreb mod børn. Herunder er der en link til Child Protection in Sport Unit, som rummer en række publikationer og artikler, der omhandler problemstillingen seksuel chikane og seksuelle overgreb mod piger og kvinder inden for sporten. Men der er også henvisning til publikationer, der vedrører seksuelle overgreb på børn mere generelt: www.sportprotects.org.uk/other/doing_research.asp

4.3 Tidligere danske undersøgelser

Som led i et speciale i ved Københavns Universitets Institut for Idræt har Jan Toftegaard Nielsen i 1998 affattet en rapport ”Den forbudte zone” om seksuelle relationer og krænkelser i sporten. Rapporten er baseret på en fyldig litteraturnemgang og to forskellige spørgeskemaundersøgelser blandt henholdsvis en gruppe idrætsstuderende og trænere i 12 forskellige specialforbund. Resultaterne herfra er medtaget i denne rapportens gennemgang af eksisterende danske data om seksuelle overgreb i idrætten i kap.5.

Der kan henvises til rapportens brede gennemgang af grænsenedbrydende adfærd i idrætsmiljøer og dens diskussion af gråzonen mellem fysisk kontakt betinget af træningssituationen, krænkelse af udøverens intimsfære, seksuel chikane og seksuelle overgreb (Toftegaard Nielsen, 1998). En række af resultaterne er publiceret i en engelsksproget artikel i 2001, som beskriver de studerendes personlige vurdering og

erfaring vedrørende kropslig berøring og sexistiske bemærkninger blandt trænere. Flere mandlige end kvindelige studerende havde oplevet sexistiske bemærkninger i sportsmiljøet, men blandt i alt fire studerende, der inden 18-års-alderen havde oplevet fysiske seksuelle tilnærmelser eller opfordringer, var der tre kvinder (Toftegaard Nielsen, 2001).

4.4 Europarådets rapport om seksuel chikane

Europarådets styringsgruppe vedrørende udviklingen af sport inden for Europa besluttede i 1997 at prioritere problemstillingen seksuel chikane i sporten i 1998. Styringsgruppen tog udgang i Beijingerklæringen vedrørende forebyggelse af alle former for vold mod kvinder, som blev vedtaget på FN's 4. Verdenskonference om Kvinder.

Styringsgruppen anbefalede nationale befolkningsundersøgelser, som kan belyse forekomsten af seksuel chikane mod kvinder inden for sporten. Baggrunden var blandt andet EU Kommissionens tidligere initiativer vedrørende seksuel chikane på arbejdspladsen. Der var i midten af 1980'erne igangsat undersøgelser af problemets størrelse i Holland, som havde påvist, at knap to ud af tre kvinder havde oplevet seksuel chikane på arbejdspladsen, de fleste mere end én gang. Seksuel chikane er defineret som ”enhver form for verbal eller kropslig adfærd af seksuelt tilsnit (natur) som vil påvirke mænds og kvinders værdighed på arbejde”. Styringsgruppen indhentede via de nationale sportsorganisationer information om igangværende forskning om problemstillingen og særlige initiativer inden for undervisning m.m. Henvendelse skete i form af to spørgeskemaer, dels et vedrørende oplysning og forebyggelse, dels et om forskning. Europarådets Sports Information Bulletin, 1997 nr. 12, refererer en række af de indkomne svar. Danmark oplyste, at der ikke var nogen tilgængelig statistik om seksuel

chikane i sporten, og at der ikke var taget specielle forholdsregler eller indført særlige sanktioner over for denne problemstilling. Tilsvarende gjorde sig gældende for de øvrige europæiske lande.

Styringsgruppen anbefalede, at der i hvert enkelt land tages initiativer til forebyggelse af seksuel chikane og chikanens mulige følgevirkninger, og vedtog et regelsæt for træneres adfærd inden for idrætten:

Code of Conduct. Council of Europe; CDDS, 1997

1. The trainer must provide an atmosphere and environment in which the athlete feels safe and move safely.
2. The trainer must refrain from any form of action or treatment, which affronts the athlete's personal dignity and must further refrain from intruding on the athlete's private life to any degree greater than necessary to achieve the commonly agreed purpose.
3. The trainer must refrain from any form of sexual (power) abuse and/or any form of sexual harassment directed at the athlete.
4. Sexual acts and sexual relations between the trainer and any athlete under the age of sixteen* are under no circumstances whatsoever permitted and will be viewed as sexual abuse.
5. The trainer may not touch an athlete in such a way that the contact can be reasonably interpreted by either party as being of a sexual or erotic nature, as would be the case, in for example, deliberately touching (or making someone else touch) genitals, buttocks or breasts.
6. The trainer will refrain from all forms of sexually-charged verbal intimacies.
7. The trainer will at all times during training sessions, matches and traveling, act in a reserved and respectful way towards the athlete and towards those spaces which the athlete occupies, such

8. It is the trainer's duty to protect the athlete against damage and (power) abuse resulting from sexual harassment. Where it is possible to identify the person or body charged with responsibility for the athlete's overall welfare, the trainer is obliged to cooperate fully with these persons or bodies in order that they may perform their task adequately.
9. The trainer will not provide any form for payment, or payment in kind, with the express intention of demanding services in return. Further, the trainer will not accept any financial reward or gifts from the athlete, which are disproportionate to the usual or agreed payment.
10. The trainer will actively ensure compliance with this Code of Conduct by everyone who is involved with the athlete. If he or she notices any form of behaviour, which infringes this Code of Conduct, the trainer will speak to the person involved directly.
11. Where the Code of Conduct does not address particular circumstances directly, it is the trainer's responsibility to act within the spirit of the Code.

*If. dansk straffelov 18 år

5. Aktuelle danske data om seksuelle overgreb i idrætten

En række datakilder kan bidrage til at belyse omfanget og karakteren af seksuelle krænkelser og overgreb mod børn og unge under 18 år inden for idrætten i Danmark. Det omfatter oplysninger fra de store idrætsorganisationer, en gennemgang af politianmeldte sager inden for de seneste år og resultaterne fra to spørgeskemaundersøgelser.

Der er endnu ikke foretaget en undersøgelse blandt børn eller unge, der har haft speciel fokus på denne problemstilling. Toftegaard Nielsens undersøgelse i 1997 omfattede idrætsstuderende, der alle var over 20 år, i gennemsnit 24 år, og den kan næppe antages at være repræsentativ for den danske ungdom i almindelighed. Der er således begrænset viden om de unges egne oplevelser af seksuelle krænkelser i forbindelse med sportsudøvelse og idrætsaktivitet og deres egen vurdering af problemstillingen.

5.1 Information fra idrætsorganisationerne

DIF og DGI bliver som regel kontaktet, når der rejses mistanke om en seksuel krænkelse inden for en idrætsforening. Kontakter til Team Danmark varetages også af DIF. Idrætsorganisationerne har derfor kendskab til de fleste sager, som direkte har vedrørt idrætten eller en træner eller anden person med tilknytning til idrætten.

DIF etablerede i 2000 en rådgivningsfunktion i konsulentafdelingen og informerede i pjeceform og via internettet om mulighederne for også anonym telefonisk rådgivning. Siden starten af 2000 er DIF blevet kontaktet om i alt 14 sager, hvor der er

rejst mistanke om en seksuel krænkelse eller overgreb på et barn eller en ung under 18 år. Det omfatter også nogle sager i klubber og foreninger, der er tilknyttet DGI. Sagerne omfatter en række forskellige lovovertrædelser. Det er blufærdighedskrænkelser, fx træner, der har onaneret under brusebadning, seksuelle forhold, der omfatter samleje mellem 15-17-årige piger og deres træner, seksuelle overgreb i træners hjem på mindreårige drenge og overtrædelse af påbud om ikke at beskæftige sig med mindreårige børn pga. tidligere dom for pædofili. De fleste af sagerne er anmeldt til politiet, og sagernes indhold vil fremgå af gennemgangen af politianmeldte sager om seksuelle overgreb mod børn og unge under 18 år, der har haft relation til idræt (kapitel 5.3).

DGI har i 2002 oprettet et rådgivningspanel, som bistår foreningerne i sager, der omhandler mulige seksuelle overgreb mod børn og unge. DGI's idrætspolitiske sekretær står desuden til rådighed med vejledning vedrørende regelgrundlaget for indhentning af straffeattest m.m. Det er DGI's amtskonsulenter, som primært varetager rådgivning til foreningerne, og som benytter sig af rådgivningspanelet i konkrete sager. I et senere kapitel gennemgås en række dilemmaer i rådgivningen, og ud fra rådgivningspanelets aktuelle erfaringer opstilles der modeller for en hensigtsmæssig behandling af en mistanke om seksuelle overgreb ude i klubberne (se kap. 8).

DGI har inden for de seneste par år kun fået kendskab til enkelte sager, hvor der er rejst mistanke om seksuelle overgreb på

børn og unge i foreninger og klubber inden for forbundet. Det drejer sig samlet om 5 sager, hvoraf 4 er anmeldt til politiet. Sagerne er dels blevet rejst af andre trænere og foreningsmedlemmer, dels af forældre. Det har fx drejet sig om en sag, hvor en frivillig træner udviste en påfaldende adfærd over for de unge. Klubbens bestyrelse anmodede derfor om indhentning af en straffeattest fra det Centrale Kriminalregister, den såkaldte pædofiliattest. Den viste, at pågældende tidligere var straffet, og som særligt vilkår til straffen var der givet forbud mod erhvervs- og fritidsmæssigt at beskæftige sig med børn og unge. Dette forbud var uden tidsbegrænsning. Han blev straks bortvist fra klubben, og politiet blev orienteret om hans overtrædelse af vilkåret. Foreningen orienterede de relevante forældre om sagen med bistand af DGI's amtskonsulent og en repræsentant fra DGI's rådgivningspanel. Sagen gav anledning til juridiske problemer angående mulighederne for at orientere klubbens andre trænere, medlemmer og specielt forældre om den information, der er indhentet via en straffeattest, uden at bryde de regler om tavshedspligt, der er knyttet til bestemmelserne om indhentning af straffeattesten. Denne problemstilling diskuteres i kapitel 7.

5.2 DIFs Gallup-undersøgelse i 2001

DIF gennemførte i 2001 to Gallup-undersøgelser, der belyste befolkningens holdning til og viden om den danske idrætspolitik og idrætsforeningernes holdning til idrætspolitikken og til idrætsorganisationerne. I begge undersøgelser var der medtaget et spørgsmål om svarpersonens holdning til "pædofiliattester" og i undersøgelsen blandt idrætsforeningerne også et spørgsmål om kendskab til tidligere sager i pågældende forening om seksuelle overgreb.

Befolkningsundersøgelsen omfattede telefoninterviews med 1.006 mænd og kvinder i alderen 15 år og ældre. Blandt disse

dyrkede 60 % af mænd og 54 % af kvinder sport, procentandelen var højst, 75 %, blandt de 15-24-årige. I den aldersgruppe var 42 % medlem af en idrætsforening. Spørgsmålet, om foreninger, der beskæftiger sig med børn og unge, skal undersøge, om fx børne- og ungdomstrænere tidligere har været dømt for overgreb på mindreårige, blev besvaret med JA af 57 % blandt mænd og af 63 % blandt kvinder, og samlet af 69 % af de 15-24-årige. Det var omtrent samme andel blandt personer med kort skoleuddannelse (folke-/mellem-/realskole) og med højere uddannelse, som svarede JA på spørgsmålet, henholdsvis 66 % og 60 %. Der var en lidt lavere andel blandt medlemmer af en idrætsforening end blandt dem, der ikke var medlem, som svarede JA på spørgsmålet.

Blandt 1000 udvalgte idrætsforeninger besvarede foreningens forretningsfører eller kasserer to spørgsmål, der kunne belyse foreningens kendskab til problemstillingen seksuelle overgreb i idrætten:

1. Der har været forslag fremme om, at det gøres lovpligtigt, at foreninger skal undersøge, om trænere og ledere i foreningen har været dømt for seksuelle overgreb over for mindreårige. Hvad mener du? Skal det være lovpligtigt, eller skal det ikke være lovpligtigt?
2. Har du kendskab til, at der er foretaget seksuelle overgreb mod mindreårige i jeres forening?

På landsplan fandt 37 % af svarpersonerne, at det skulle være lovpligtigt at indhente en straffeattest. Andelen var højest i Københavns Kommune, hvor halvdelen svarede ja på spørgsmålet.

I alt havde 2 % af foreningerne kendskab til, at der skulle være foregået et seksuelt overgreb i foreningen, det svarer til i alt 15 foreninger. Andelen var højst i Københavns Kommune, hvor 6 % svarede ja på spørgsmålet. I en række amter, fx Køben-

havns Amt, Frederiksborg Amt og Sønderjylland Amt, var der ikke kendskab til sådanne sager.

Blandt de 15 foreninger, der havde kendskab til et tidligere seksuelt overgreb inden for foreningen, vedrørte svarene i ti tilfælde svar fra ledere, der mindst havde været fem år tilknyttet pågældende forening. Det er ikke oplyst, hvornår overgrebene havde fundet sted. De 15 svar om kendskab til overgreb omhandlede idrætsforeninger, der samlet havde mindst 200.000 medlemmer. Antallet af børn og unge i foreningerne er ikke oplyst. 11 var rapporteret af foreninger, hvor der i alt var mindst 6.000 ledere og trænere. Overgrebene forekom i en bred række af forskellige foreningstyper, omfattende både boldklubber og fx klubber vedrørende svæveflyvning og orienteringsløb.

5.3 Politianmeldte tilfælde

I tilslutning til den Tværministerielle Arbejdsgruppes redegørelse vedrørende den fremtidige indsats over for seksuelle overgreb på børn blev Statens Institut for Folkesundhed anmodet om at belyse problemets omfang og karakter. Det omfattede blandt andet en personlig gennemgang af samtlige politianmeldte sager i 1998, der omhandlede mulige seksuelle overgreb og blufærdighedskrænkelser mod børn under 15 år (Helweg-Larsen, 2000).

Anmeldelser i 1998

Der blev i 1998 i alt anmeldt 550 sager, som omhandlede knap 1.000 forskellige børn. Blandt disse sager var der 3 anmeldelser, hvor kontakten mellem den sigtede og barnet/den unge helt eller delvist var betinget af, at sigtede på gerningstidspunktet eller kort forinden var tilknyttet en idrætsforening. Det drejede sig om:

1. Ridelærer, der igennem 3-4 år havde haft et seksuelt forhold til en pige, som han trænede. Forholdet var startet, da pigen var 14 år. Han blev fundet skyldig og idømt 2 års ubetinget fængselsstraf.
2. Puslingetræner og tidligere spejderleder,

som havde opnået kontakt til en række mindreårige drenge via sit kendskab til dem fra idrætsaktiviteter. Han havde inviteret drengene hjem, enkeltvist, og forgrebet sig på dem, bl.a. med analt samleje. Han blev idømt 1 år og 9 mdr. ubetinget fængselsstraf.

3. Fritidssvømmelærer, der havde inviteret 12-13-årig dreng kendt fra svømmeundervisning hjem i sit sommerhus til overnatning. Herunder havde han befølt drengens kønsdele, mens drengen sov. Han blev idømt en fængselsstraf på 60 dage.

Derudover omhandlede en sag en tidligere fodboldtræner, som i sit hjem viste pornofilm og blottede sig over for en 13-14-årig dreng, som han kendte fra tidligere træning. Han var tidligere straffet for seksuelt misbrug af mindreårige. En anden sag drejede sig om en 13-årig dreng, der i en golfklub blev antastet på et toilet af en voksen golfspiller, som blottede sig og opfordrede til oralsex. Vedkommende blev idømt en betinget fængselsstraf på 1 år og en bøde på 30.000 kroner.

I alt 12 anmeldelser omhandlede blotteri og/eller beføling i svømmebade, herunder onani i spabade. Tre anmeldelser angik en 14-årig dreng, der havde blottet sig på sportsbaner. Disse sager drejede sig ikke om trænere eller andet klubpersonale.

Samlet var der således tre anmeldelser i 1998, hvor sagen beroede på gerningsmandens tilknytning til idrætten. Det svarer til 0,5 % af de 550 anmeldte sager. Men disse tre sager omhandlede overgreb mod i alt 15 børn af de i alt 928 børn under 15 år, som politianmeldelserne i 1998 omhandlede, svarende til 1,6 % af børnene. Hvis der i gruppen af anmeldelser, der er relateret til idrætten, også inkluderes de 15 tilfælde af blotteri i svømmebade og på boldbaner, drejer det sig i alt om 20 ud af de 550 anmeldte sager i 1998, svarende til 3,7 % af alle anmeldelser i 1998.

Sigtelser i perioden 1998-2002

Regionalt Efterforskningscenter på Politigården har informeret om alle politianmeldelser siden 1. januar 1998, dvs. inden for de sidste ca. 4_ år, hvor sigtede/dømte har haft en eller anden form for tilknytning til idræt, eller hvor overgrebet er sket i en idrætsklub, og hvor sigtelsen omhandler et barn eller en ung person under 18 år.

Sagsakter vedrørende anmeldelser, der har ført til sigtelse, er personligt gennemgået i de enkelte politikredse, i alt ti kredse. Der er systematisk indhentet data om:

- sigtede
- forurettede
- sigtedes og forurettedes tilknytning til idræt
- deres indbyrdes relation
- gerningsindhold
- gerningssted
- den retslige vurdering af anmeldelsen
- dom.

En sag relaterer sig til én enkelt sigtet person og kan omhandle ét til flere børn eller unge. Anmeldelserne registreres derimod primært på den forurettede, dvs. antal anmeldelser kan oftest være større end antal sager.

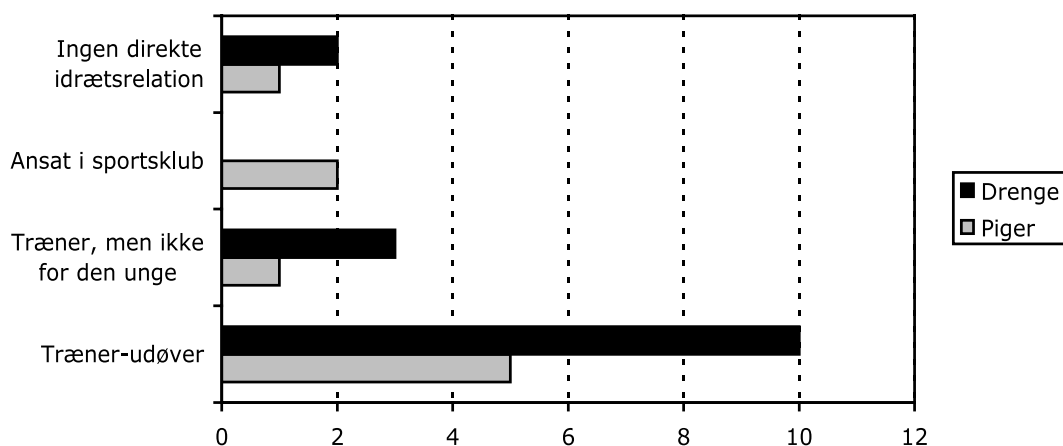
I perioden 1. januar 1998 til september 2002 var der registreret i alt 59 politianmeldelser vedrørende børn og unge under

18 år, som kan omhandle seksuelle overgreb og/eller blufærdighedskrænkelser inden for idrætten. Hver enkelt anmeldelse omhandler, som omtalt, et barn eller en ung person under 18 år. Enkelte anmeldelser viste sig dog at omfatte mere end et barn eller en ung person. En række af anmeldelserne vedrørte samme gerningsmand/sigtede. Et par af de registrerede sager drejede sig ikke om seksuelle overgreb, men var fejlregistreret. Tre sager var afsluttet på bevisets stilling uden sigtelse, idet de ikke var omfattet af straffeloven. Disse sager er ikke medtaget i den aktuelle gennemgang af 24 sager, som omhandler 58 forskellige børn og unge.

Gerningsmandens relation til idrætten

I perioden 1998-2003 var der foretaget sigtelser mod 24 forskellige mænd. Der var ingen anmeldelser mod kvinder. Anmeldelserne vedrørte i 15 tilfælde overgreb mod drenge og i 9 tilfælde mod piger. Som det fremgår af Figur 5.3.a, vedrørte 15 af de politianmeldte sager et træner-udøverforhold, i 5 tilfælde med en dreng og i 10 tilfælde med en pige.

Figur 5.3.a
Den voksne persons relation til forurettede, fordelt på barnet/den unges køn.
Data fra 24 politianmeldte sager, 1998-2002.

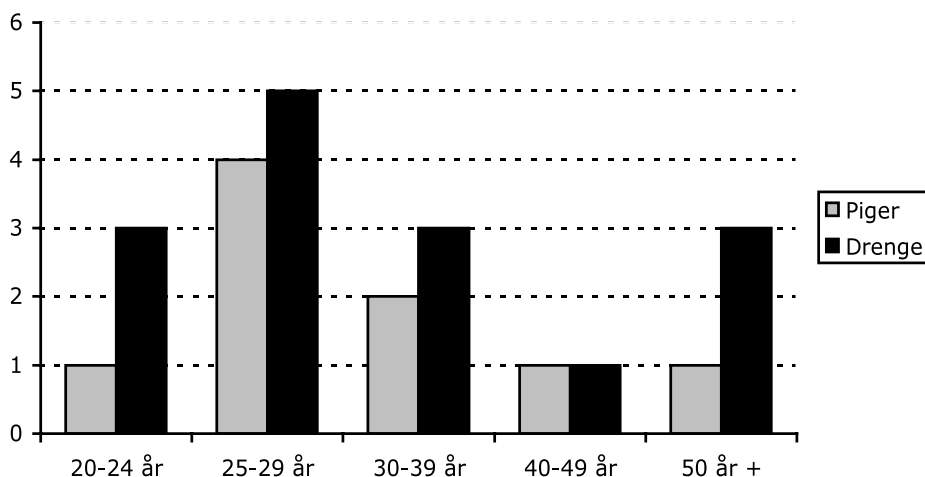
Fire sager omhandlede en voksen person, som havde tilknytning til en idrætsorganisation enten som sportsleder, træner eller hjælpetræner, men hvor overgrebet ikke var betinget af et forudgående eller et bestående træner-udøver forhold. Det drejede sig om onani i svømmebad over for flere drenge eller berøring af en enkelt dreng i et spabad og om en træner, der havde blottet sig udendørs over for fire tilfældige piger. En sag omhandlede en pedel og en sag en halinspektør. Tre sager omhandlede voksne, som mange år tidligere havde været tilknyttet idrætten, men hvor den aktuelle sag ikke havde nogen relation til denne tidligere tilknytning (Figur 5.3.a).

Gerningsmandens alder og køn

Gerningsmanden var i 13 af de 24 sager yngre end 30 år, samme andel blandt sager mod piger som mod drenge. Gerningsmandens alder i de 24 sager er vist i Figur 5.3.b.

Figur 5.3.b

Gerningsmandens alder på tidspunktet for overgrebet, fordelt på barnets køn. Data fra 24 politianmeldte sager, 1998-2002.

Forurettede

De 24 politianmeldte sager omhandlede 58 forskellige børn eller unge under 18 år. Det var 38 drenge og 20 piger. I fem af de 20 tilfælde vedrørende piger omhandlede sagen en enkelt pige, og tilsvarende kun én dreng i syv af de 38 sager om drenge. I de øvrige sager drejede anmeldelserne om to til flere børn/unge. I to sager om overgreb på drenge havde der været involveret henholdsvis seks og syv drenge. Den ene sag omhandlede meget grove overgreb, den anden sag kun beføling uden på tøjet. I et par sager om drenge havde flere drenge været samtidigt til stede i forbindelse med gerningsmandens blotteri og fremvisning af videofilm med pornografisk indhold. Sagerne der vedrørte flere end én pige omhandlede kæresteforholdslignende straf-feovertrædelser, der omfattede samleje. Det drejede sig om forhold til forskellige piger på forskellige tidspunkter, men ikke forhold med flere piger samtidigt. Ingen af sagerne omhandlede overgreb på både piger og drenge, dvs. at der altid enten kun var drenge - eller kun piger involverede i sagen.

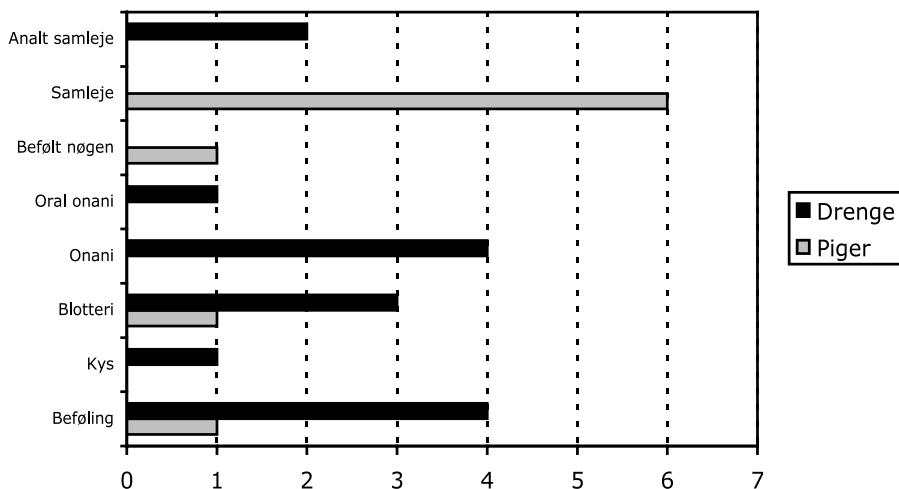
Gerningsindholdet

Bedømt ud fra den gerningskode, som anmeldelsen er registreret på, omhandlede 33 % af sagerne homoseksuelle overgreb mod mindreårige, 15 % var blufærdighedskrænkelser oftest mod drenge, 10 %

forsøg på eller gennemført samleje, 20 % anden kønslig omgængelse, hvoraf knap halvdelen er præciseret som overgreb mod barn, hvor den sigtede har haft en omsorgsrolle - og i resten af sagerne er der ikke angivet en gerningskode, der definerer et seksuelt overgreb eller en blufærdighedskrænkelse.

Den personlige gennemgang af sagsakterne viste, at 10 af de 24 sager omhandlede blufærdighedskrænkelser i form af beføling uden på tøjet, kys på munden og blotteri, 4 tilfælde onani af drenge, 1 tilfælde beføling og kys af pige på nøgen krop, 3 tilfælde oral onani samt analt samleje og 6 tilfælde samleje (Figur 5.3.c).

Figur 5.3.c
Gerningsindholdet i overgrebet, fordelt på barnets køn.
Data fra 24 politianmeldte sager, 1998-2002.

6 af de 9 sager, der vedrørte seksuelle overgreb mod piger, omhandlede samleje. Der var i 5 af tilfældene tale om et langvarigt forhold mellem en træner og en udøver. Det drejede sig om idrætsaktiviteter, der havde medført nær kontakt bl.a. under træningsophold uden for hjemmet. Halvde-

len af forholdene var startet, da pigens var 13-14 år, havde vedvaret over flere måneder og var af udenforstående blevet opfattet som et kæresteforhold. 4 af pigerne havde været 15 år eller ældre, da forholdet startede. I et par tilfælde var politianmeldelsen foretaget af pigens, i forbindelse med at træneren havde afbrudt forholdet, i et par tilfælde af andre piger i klubben og i de øvrige tilfælde af pigens forældre eller af en leder i sportsklubben.

De seksuelle overgreb på drenge omhandlede en lang række forskellige former for overgreb, hyppigst beføling, manipulation af drengens kønslid og gensidig onani, i alt 9 af de 15 sager. En sag omhandlede gentagende analt samleje med en række drenge inden for kampsport og en anden sag analt samleje i forbindelse med klubfest og beruselse af dreng. De øvrige fire sager vedrørte blotteri, inklusive at en træner havde fået erektion under fællesbad med drenge.

Gerningssted

I 9 af de 24 sager skete den seksuelle krænkelse/overgrebet i idrætsforenings eller sportsklubs lokaler, herunder i baderum under ophold i træningslejr mm. I 2 tilfælde havde forholdene først og fremmest fundet sted i barnet/den unges hjem og i de

øvrige tilfælde i mandens eget hjem, i anden lokalitet eller udendørs.

Retslig vurdering/dom

5 af de anmeldte sager var endnu uafsluttede. I 2 sager var der idømt en ubetinget fængselsstraf, i 1 sag en behandlingsdom, og i de øvrige sager en bøde eller en betinget fængselsstraf fra 2 måneder op til 15 måneder med prøvetid på 2 år, og heraf i 1 tilfælde påbud om psykiatrisk-sexologisk behandling. I 5 tilfælde var der idømt tillægssanktion, iflg. § 79: frakendelse af retten til at udøve virksomhed, erhvervmæssigt eller som fritidsaktivitet, som medfører at beskæftige sig med børn under 18 år, enten i en tidsbegrænset periode eller indtil videre.

Bestyrelsen i idrætsforeninger havde været involveret i 6 af sagerne og havde, inden der var foretaget politianmeldelse, søgt rådgivning i de relevante idrætsorganisationer, inklusive i et par tilfælde i DGI's Rådgivningspanel.

Tidligere straf

I 2 af de 24 sager var det oplyst, at gerningsmanden tidligere havde været straffet for seksuelle overgreb mod børn.

5.4 1997-undersøgelse blandt idrætsstuderende og trænere

Der er på Københavns Universitet i tilslutning til et speciale i idræt gennemført et forskningsprojekt om seksuelle krænkelser i idrætten (Toftegaard Nielsen, 1998). Det omfattede en pilotundersøgelse i 1997 blandt idrætsstuderende i København.

Undersøgelsen var baseret på et selvudfyldt spørgeskema, der blev uddelt til 253 studerende og blev besvaret af 140, dvs. med en svarprocent på 55,3 %. Deltagernes gennemsnitsalder var 24 år. Undersøgelsen rummede spørgsmål om de studerendes egne oplevelser af seksuelle overgreb som idrætsudøvere, inden de var fyldt 18 år, og kan derved beskrive problemstillingen blandt børn og unge i 1980'erne.

Undersøgelsen fokuserede på svarpersonernes holdning til forskellige former for berøring i forbindelse med en træners instruktion af en udøver og vurderingen af verbale og fysiske krænkelser. Spørgeskemaet indeholdt desuden en række spørgsmål, der kunne belyse, hvorvidt udøveren selv nogensinde i forbindelse med idrætsaktiviteter inden 18-årsalderen var blevet udsat for seksuelle overgreb. Spørgsmålene var udformet i overensstemmelse med en tidligere dansk spørgeskemaundersøgelse i 1987 (Leth & Stenvig, 1988). De seksuelle overgreb omfattede både krænkelser uden fysisk kontakt og med fysisk kontakt. I undersøgelsen rapporterede 3,4 % af de kvindelige svarpersoner og 1,2 % af de mandlige svarpersoner, at de havde været udsat for verbale eller fysiske seksuelle tilnærmelser. Det omfattede, at tre havde oplevet, at en træner var kommet med opfordring til seksuel aktivitet, og at en person havde oplevet seksuelt overgreb med fysisk kontakt (Toftegaard Nielsen, 2001).

Undersøgelsen rummede spørgsmål om, hvorledes den studerende vurderede forskellige former for træneradfærd og den studerendes egne erfaringer af seksuelt krænkende adfærd fra en træner. Der blev her medtaget: at være berørt på skulder, arm eller hånd, at en træner havde stået meget tæt på udøveren under instruktionen, at en træner havde inviteret udøveren ud at spise, var kommet med sexistiske kommentarer eller havde foretaget verbale eller fysiske tilnærmelser til den udøvende.

Næsten alle, 94 %, havde oplevet berøring af skulder m.m., 91 % at træneren stod tæt på under instruktion, 11 % havde været inviteret ud af en træner, 48 % havde oplevet, at der blev udtalt sexistiske, nedsettende kommentarer om kvinder, 13 % havde oplevet, at balder/bryster var blevet stirret på, og 8 % af de kvindelige svarpersoner havde oplevet kys på munden. Der henvises til rapportens mere grundige gen-

nemgang af gråzonen mellem seksuel chikane og seksuelle overgreb (Toftegaard Nielsen, 1998).

Spørgeskemaundersøgelsen blandt trænere omfattede svar fra 12 forskellige specialforbund med deltagelse af fra 5-30 trænere. Svarprocenten varierede fra 37 % blandt beridere til 92 % blandt trænere i sportsdans. Der deltog i alt 198 trænere i undersøgelsen.

Undersøgelsen påviste, at mindre end halvdelen af trænere var vidende om, at aldersgrænsen for tilladeligt seksuelt forhold mellem en træner og en udøver var 18 år, og at 2,5 % havde haft et seksuelt forhold til en udøver under 18 år. 4 % af de 198 trænere, der deltog i undersøgelsen, oplyste, at flirt ofte fandt sted mellem trænere og udøver, 37 % oplyste, at det fandt sted en sjælden gang, og de øvrige 59 %, at det ikke fandt sted.

5.5 2002-undersøgelse blandt 9.-klasses-elever

Statens Institut for Folkesundhed gennemførte i foråret 2002 en undersøgelse blandt 9.-klasses-elever. Der deltog i alt 6.203 elever, svarende til 11 % af landets elever i 9. klasse. Undersøgelsen omhandlede de unges trivsel og belyste en række risikofaktorer for dårlig trivsel, sygdom og tristhed, bla. tidlige seksuelle erfaringer, seksuelle overgreb og fysisk vold (Helweg-Larsen & Larsen, 2002).

Til undersøgelsen blev der udvalgt 324 skoler, og 183 skoler jævnt fordelt over landet deltog i undersøgelsen. Tidsnød var den væsentligste årsag til, at ikke alle udvalgte skoler deltog. Undersøgelsen blev gennemført i forårs månederne for at sikre, at flertallet af elever var fyldt 15 år, og i den periode har skolerne vinterferie, terminsprøver, afløsningsopgaver og eksamensforberedelser. Antallet af 9.-klasses-elever i de deltagende skoler var 7.241, hvoraf 6.203 (85,7 %) var tilstede i klassen på under-

søgelsestidspunktet. Alle tilstedeværende elever deltog i undersøgelsen og 94 % besvarede spørgsmålene om seksuelle erfaringer, i alt 5.829 svarpersoner. Hovedparten, 97 %, af eleverne var 15-16 år, meget få var under 15 år, og 1 % var over 16 år.

Forekomsten af seksuelle overgreb i barndommen

Eleverne besvarede et spørgeskema via computer, der kombinerede lyd, billede og tekst. Metoden gjorde det muligt under besvarelsen at informere svarpersonen om de mulige problemer, som kan opstå, når der stilles spørgsmål om følsomme emner som egen seksualitet, oplevelse af seksuelle overgreb og fysisk vold. Problemerne kan begrænses, hvis svarpersonens anonymitet er sikret, hvis der er mulighed for at overspringe temaer, der føles ubehagelige, og hvis der er klar information om mulighederne for rådgivning og adgang til evt. samtale med psykolog. Disse krav var opfyldt ved den anvendte metode, såkaldt Audio CASI, lyd støttet computerassisteret selvadministreret spørgeskema.

Der blev ikke stillet direkte spørgsmål om seksuelle overgreb, men i stedet spurgt om seksuelle erfaringer inden 15-årsalderen med ældre personer. Konkret blev der spurgt, om svarpersonen havde oplevet et eller flere af 15 forskellige former for seksuelle erfaringer med en person, der havde været meget ældre. Det var fra at have været blevet opfordret til seksuel aktivitet, fotograferet nøgen, berørt uden på tøjet og til gennemført analt samleje. Der blev derefter spurgt ind til den mest vidtgående seksuelle erfaring, således at bl.a. svarpersonens egen alder, den ældres alder, deres indbyrdes relation samt den unges egen oplevelse af erfaringen dengang og nu, og egen vurdering af erfaringen, i forhold til om det var et seksuelt overgreb eller ej, blev grundigt belyst.

Undersøgelsens definition/afgrænsning af seksuelle overgreb

Forekomsten af seksuelle overgreb i barndommen, dvs. hvor stor en andel af drenge og piger i Danmark, der op til deres 15-årsalder har oplevet seksuelle overgreb, rapporteres ud fra tre forskellige definitioner:

- Den strafferetslige definition af seksuelle overgreb mod børn og unge
- Strafbare seksuelle overgreb, hvor den ældre person er mindst 5 år ældre end barnet/den unge
- Strafbare seksuelle overgreb, der af den unge selv er vurderet som et overgreb.

Den danske straffelov sætter den seksuelle lavalder til 15 år, dvs. at det er strafbart, uafhængigt af samtykke, at have et seksuelt forhold til en person under 15 år. Det er tillige strafbart som skolelærer, pædagog, sportstræner, stedforælder m.m. at have et seksuelt forhold til en ung under 18 år, som vedkommende har en undervisnings- eller opdragelsesfunktion over for. Seksuelle erfaringer med en person under 15 år (den kriminelle lavalder) blev ikke medregnet som et strafbart seksuelt overgreb.

I andre befolkningsundersøgelser er der blevet skelnet mellem seksuelle overgreb med mindre og med mere end 5 års aldersforskel mellem barnet/den unge og den ældre person. Dette kriterium indgik derfor også i beskrivelsen af forekomsten af seksuelle overgreb i barndommen i Danmark.

Som et tredje kriterium for afgrænsningen af seksuelle overgreb i barndommen er valgt udelukkende at medtage den andel af strafbare seksuelle overgreb, som den unge selv på undersøgelsestidspunktet vurderede var et seksuelt overgreb. Det er sket på baggrund i de unges svar på, om de dengang og nu klart eller måske opfattede den seksuelle erfaring med en ældre person som et overgreb eller ikke opfattede det som et overgreb.

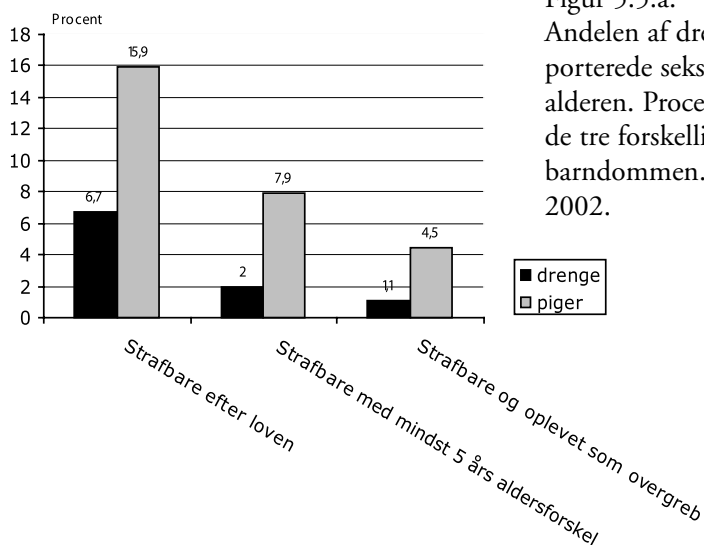
Med de tre forskellige definitioner var der

følgende forekomst af seksuelle overgreb i barndommen:

- I alt 657, 11,3 % af de 5.829 unge, der besvarede undersøgelsens spørgsmål om seksuelle erfaringer med ældre, havde været udsat for seksuelle erfaringer, der er strafbare efter dansk lovgivning – 15,9 % blandt piger og 6,7 % blandt drenge. Det inkluderede tilfælde, hvor der var en relativt beskeden aldersforskel mellem barnet og den ældre person.
- I alt 287, 4,9 %, havde været udsat for et strafbart seksuelt overgreb, hvor den ældre person var mindst 5 år ældre, 7,9 % blandt piger og 2,0 % blandt drenge.
- I alt 165 unge vurderede selv, at det strafbare seksuelle overgreb havde været et overgreb, svarende til 2,8 % af alle svarpersonerne. Det inkluderede også tilfælde, hvor den unge svarede ”måske” til, om det var oplevet som et seksuelt overgreb. Forekomsten var 4,5 % blandt piger og 1,1 % blandt drenge. Hvis der i forekomsten kun inkluderes de tilfælde, der af den unge selv klart er oplevet som et seksuelt overgreb, er forekomsten 2,7 % blandt piger og 0,7 % blandt drenge.

Det svarer til, at der blandt alle 15-årige i Danmark er henholdsvis 1.280 piger og 330 drenge, der selv vurderede, at de havde været udsat for et seksuelt overgreb i barndommen.

Figur 5.5.a. viser forekomsten af seksuelle overgreb før 15-årsalderen blandt drenge og piger i overensstemmelse med de beskrevne tre afgrænsninger af overgreb. Når alle strafbare tilfælde af seksuelle overgreb blev medtaget, var barnet i 85 % af tilfældene 12-14 år gammel, første gang overgrebet fandt sted.

Figur 5.5.a.
Andelen af drenge og piger, der rapporterede seksuelle overgreb før 15-årsalderen. Procentandelen angivet inden for de tre forskellige definitioner for overgreb i barndommen. 9.-klasses-undersøgelsen 2002.

De fleste, som havde oplevet et seksuelt overgreb, havde fortalt det til en eller flere andre personer, hyppigst til en ven/veninde eller kammerat, men ifølge de unges egne oplysninger var det kun relativt få af de 657 strafbare forhold, der var blevet anmeldt til politi eller sociale myndigheder, i alt 30, dvs. 5 %. Ingen af i alt 15 unge strafbare seksuelle forhold til en træner var blevet anmeldt til politiet.

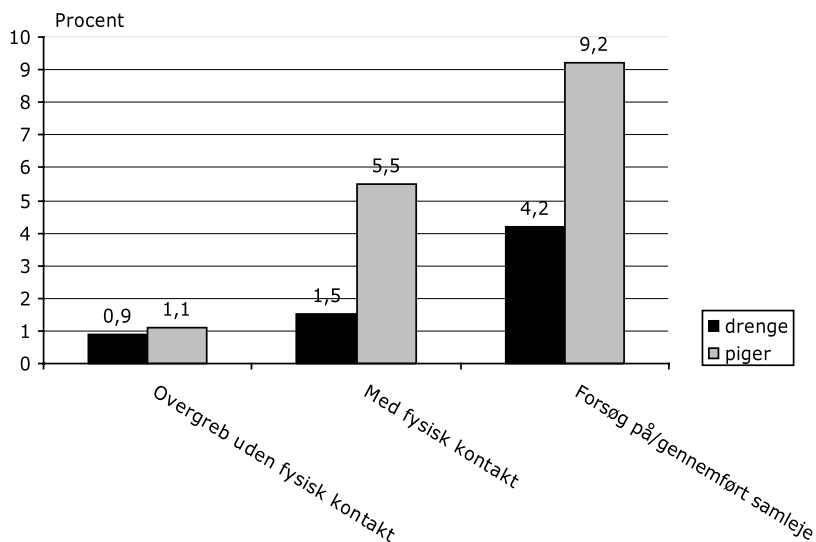
Overgrebets karakter

Blandt de i alt 657 unge, som havde haft en seksuel oplevelse, der var strafbar efter dansk lovgivning, havde 60 udelukkende

oplevet overgreb uden nær fysisk kontakt, 205 havde oplevet nær fysisk kontakt, men ikke forsøg på eller gennemført samleje og 392 forsøg på eller fuldbyrdet samleje. I alt 4,2 % af drengene og 9,2 % af pigerne havde oplevet forsøg på eller gennemført samleje, og 1,5 % af drengene og 5,5 % af pigerne en anden form for fysisk seksuel kontakt (Figur 5.5.b.)

Figur 5.5.b

Andelen af drenge og piger, der havde oplevet overgreb uden og med fysisk kontakt eller gennemført samleje og forsøg herpå.

Krænkeren

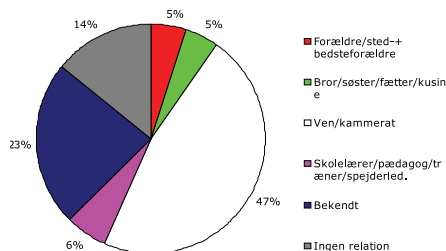
Når alle strafbare seksuelle overgreb medregnes, også de efter dansk lov strafbare forhold, som den unge ikke selv har opfattet som et overgreb, var den ældre person (krænkeren) hyppigst en ven eller kammerat, det drejer sig om 47 % af de 462 tilfælde blandt piger og 41 % af de 195 tilfælde blandt drenge. I 11 % af tilfældene var krænkeren et familiemedlem, biologisk far/mor, bedstefar, stedfar, onkel/tante, bror/søster eller fætter/kusine (Figur 5.6.c.).

Krænkeren var en omsorgsperson uden for familien, dvs. skolelærer, pædagog, sports-træner eller spejderfører, i 6 % af alle de 657 tilfælde af strafbare seksuelle forhold, i 9 % af overgrebene blandt piger og i 4 % blandt drenge (Figur 5.5.c.)

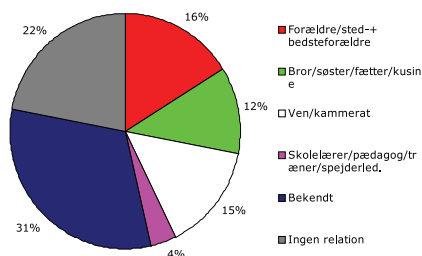
Når der kun medtages de seksuelle overgreb, som de unge selv har vurderet som et overgreb, er fordelingen af krænkers relation til barnet meget anderledes (Figur 5.5.d.). Venner/kammerater udgør da 15 % mod 47 % blandt alle strafbare overgreb. Andelen, hvor det omhandler en skolelærer, træner eller pædagog, reduceres fra 6 % til 4 %.

Nedenstående figurer viser fordelingen mellem de forskellige typer af "krænkere", dels i alle de 657 tilfælde, hvor der var tale om et strafbart seksuelt forhold, dels i de 165 tilfælde, hvor den unge selv vurderede, at det havde drejet sig om et seksuelt overgreb.

Figur 5.5.c.
Relationen mellem den ældre person og barnet i 657 strafbare seksuelle overgreb

Figur 5.5.d.
Relationen i de tilfælde, hvor den unge selv oplevede det som et overgreb

Tabel 5.5 viser type af "krænkerer" i de tilfælde af strafbare seksuelle overgreb, der blev rapporteret af 657 unge i 9.-klasserundersøgelsen, fordelt på arten af overgreb, dvs. om det drejede sig om en erfaring/overgreb uden fysisk kontakt, med fysisk kontakt uden forsøg på eller gennemført samleje, og forsøg på eller fuldblyrdet samleje.

Tabel 5.5
Relationen mellem barnet/den unge og den
ældre person/krænkeren i forhold til type
af seksuelt overgreb. N=657 *

Relation	Overgreb uden fysisk kontakt N	Overgreb med fysisk kontakt N	Forsøg på/ samleje N	TOTAL N (%)
Fremmed	16	41	29	86 13.1 %
Bekendt	12	43	86	141 21.5 %
Ven/kammerat	8	50	226	284 43.2 %
Spejderleder	0	5	3	8 1.2 %
Sportstræner	0	9	5	14 2.1 %
Skolelærer	0	4	5	9 1.4 %
Pædagog	0	1	4	5 0.8 %
Kollega, arbejdsleder	0	4	3	7 1.1 %
Ven af familien	4	14	10	28 4.3 %
Babysitter			2	2 0.3 %
Fætter/kusine	5	2	9	16 2.4 %
Onkel/tante	1	7	2	10 1.5 %
Bedsteforældre		6		6 0.9 %
Bror/søster	8	1	3	12 1.8 %
Stedbror/ sted-søster		2	2	4 0.6 %
Far	3	5	4	12 1.8 %
Stedfar		9	2	11 1.7 %
Mor		2		2 0.3 %
Alle	60	205	392	657 100 %

* Kun oplysninger om det mest vidtgående overgreb indgår i tabellen.

5.6 2002-undersøgelsens oplysninger om trænere

I undersøgelsen blandt 9.-klasses-elever havde 5 drenge, 0,2 % af de 2.910 drenge, og 10 piger, 0,3 % af 2.918 piger, der besvarede spørgsmålene om seksuelle erfaringer med ældre personer, haft seksuelle erfaringer med en træner.

Denne type af seksuelle erfaringer udgør en relativ lille andel af de i alt 657 rapporterede erfaringer, som er strafbare efter dansk lovgivning, nemlig 2,1 % af alle 657 tilfælde af strafbare seksuelle forhold. 3 unge havde oplevet, at det klart eller måske var et seksuelt overgreb, svarende til 1,8 % af de i alt 165 unge i undersøgelsen, der selv vurderede at have oplevet et seksuelt overgreb.

De 15 trænere udgjorde 42 % af i alt 36 skolelærere, pædagoger, trænere og spejderførere som var anført som den ældre person (krænkeren). Blandt de 165 tilfælde, hvor den unge selv oplevede, at det var et seksuelt overgreb, var der i alt 10 skolelærere, pædagoger, trænere og spejderledere – heraf var 2 trænere, svarende til 20 % af gruppen.

De unge, der i undersøgelsen har oplyst, at de har haft seksuelle erfaringer med en træner, ligner på en lang række punkter de andre børn og unge, der har været udsat for seksuelle overgreb. Der er således ingen forskel på, hvor mange drenge henholdsvis piger det drejer sig om eller forskelle i deres etniske baggrund. Der er heller ikke forskel i deres opvækstvilkår, fx om deres hjem er præget af familiære konflikter eller ej. Andelen af tilfælde med stor aldersforskel mellem offer og krænker er den samme i denne gruppe som blandt alle med andre strafbare seksuelle erfaringer, og andelen af tilfælde, hvor der har været anvendt tvang, vold eller afpresning, er ligeledes den samme.

Den vigtigste forskel er, at der er en ten-

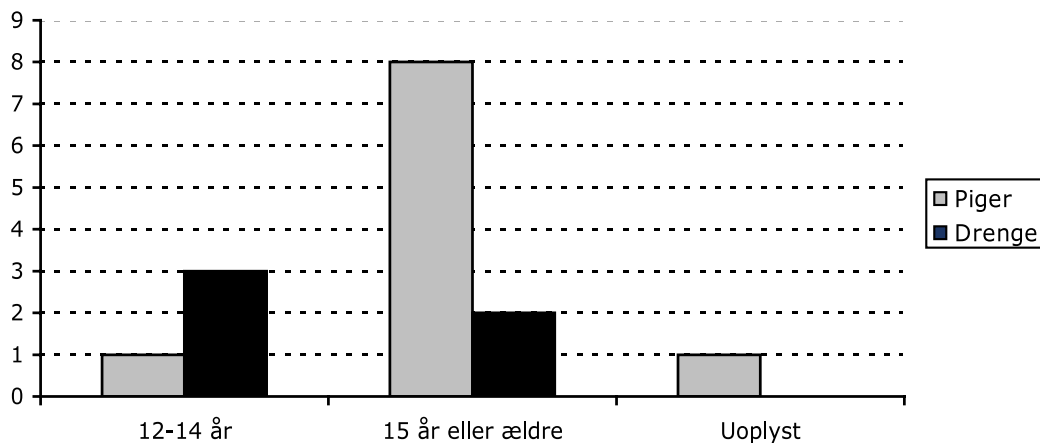
dens til, at de rapporterede overgreb i idrætten oftere drejer sig om blufærdighedskrænkelser og fysiske berøringer end om samleje.

Blandt de femten unge, der rapporterede seksuelle erfaringer med en træner, havde en pige og en dreng klart oplevet det som et seksuelt overgreb, dengang det skete, og oplevede det også nu. En anden dreng vurderede, at det måske var et overgreb, og en dreng vidste ikke om han ville vurdere det som et overgreb eller ej. De øvrige vurderede, at det ikke havde drejet sig om et seksuelt overgreb. Andelen, der vurderede den seksuelle erfaring som et overgreb, var således omtrent ens i denne type forhold og blandt alle, der havde strafbare seksuelle erfaringer, henholdsvis 20 % og 25 %.

De 2 unge, der klart oplevede, at det drejede sig om et overgreb, havde problemer både med familie, kammerater og i fritiden. Knap halvdelen, 7 af de 15 svarpersoner med seksuelle erfaringer med en træner, oplevede erfaringen som positiv, mens 3 ikke fandt, at den havde haft nogen betydning, og 2 vidste ikke om den havde haft nogen betydning. 4 ud af de 15 havde dengang været negativt påvirket af oplevelsen, og 3 oplevede den som negativ i dag.

De unge havde været 12 år og ældre, og de fleste, nemlig 2/3 af de 15 unge, havde været 15 år eller ældre på tidspunktet for erfaringen. 1 svarperson havde ikke opgivet sin egen alder. Pigerens og drengens aldersfordeling er vist i Figur 5.6.a.

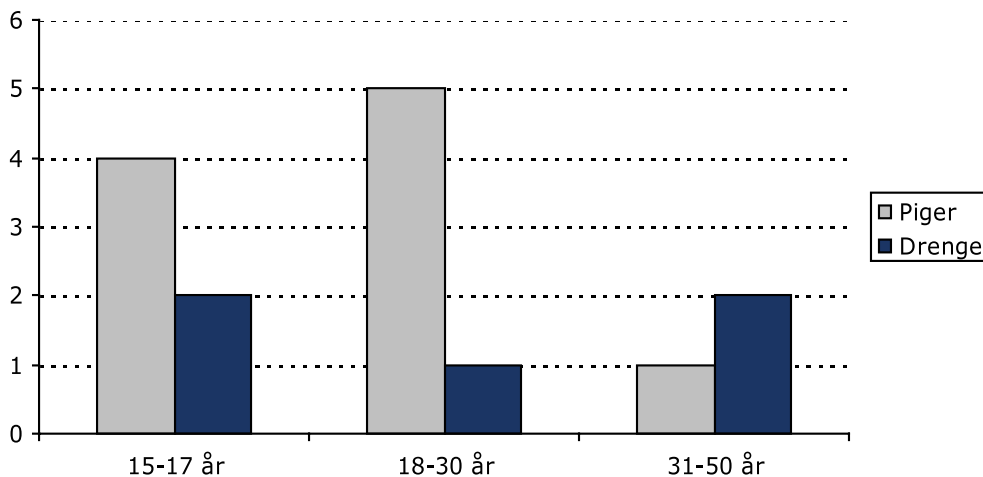
Figur 5.6.a
 Antal piger og drenge, der angav at have haft seksuelle erfaringer med en træner, fordelt på barnets alder og køn. N=15

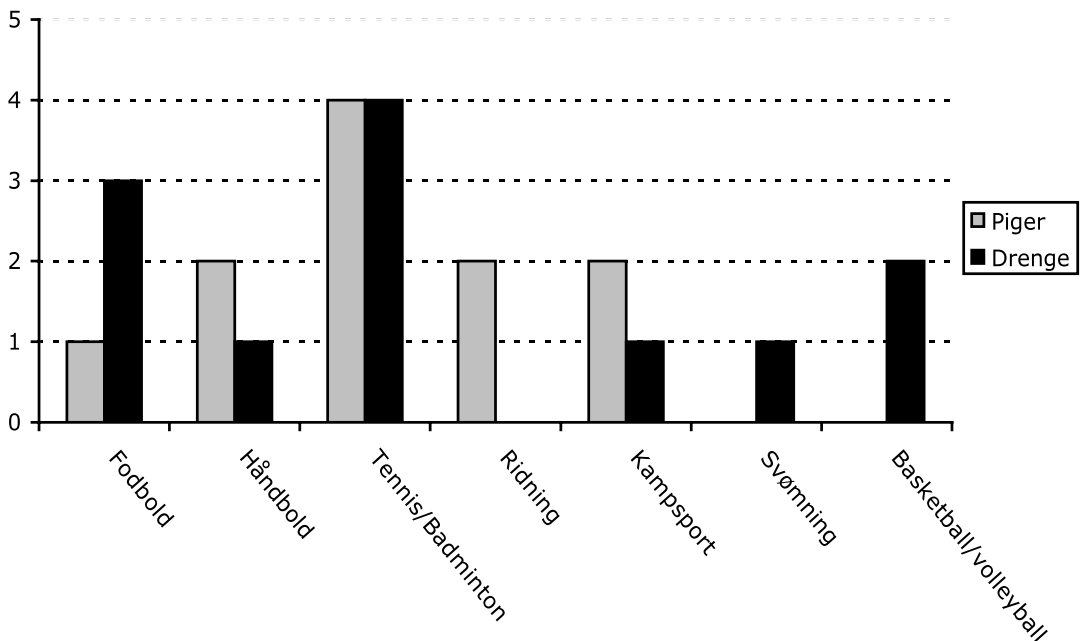
Træneren var i 4 tilfælde 15-17 år, i 8 tilfælde mellem 18 og 30 år og i 2 tilfælde ældre end 30 år. I et tilfælde var trænerens alder ikke angivet. Trænerens alder i forhold til barnets køn er vist i Figur 5.6.b.

De unge, der rapporterede seksuelle erfaringer med trænere, var idrætsaktive. I sammenligning med alle 6.200 unge, der deltog i undersøgelsen, var relativt flere af de unge, der rapporterede seksuelle erfaringer med en træner, aktive inden for flere forskellige idrætsgrene. Figur 5.6.c viser de rapporterede idrætsaktiviteter blandt de 15 unge, der havde seksuelle erfaringer med en træner.

Figur 5.6.b
 Trænerens alder, fordelt på barnets køn. N=15

Figur 5.6.c
Antal unge, der havde forskellige idrætsaktiviteter, blandt de 15, der rapporterede seksuelle erfaringer med en træner, fordelt på barnets køn.

5.7 Risikofaktorer for seksuelt overgreb

Det kan være en risikofaktor for tidlige seksuelle erfaringer og seksuelle overgreb at være vokset op under ustabile familieforhold. I 9.-klasses-undersøgelsen opvistes der således sammenhænge mellem utrygge opvækstvilkår og at have oplevet et seksuelt overgreb, heriblandt:

Skift i familiekonstellation og disharmoniske familieforhold

Den unge har tidligere boet sammen med andre voksne end forældrene

Den unge har svært ved at tale med sin mor, når der er problemer

Den unge har oplevet vold mod far eller mor i hjemmet

Men det bør fremhæves, at langt de fleste, der oplever sådanne belastninger, dog ikke udsættes for overgreb. Det er komplekse årsagssammenhænge, som øger risikoen for at opleve seksuelle overgreb i barndommen. Der kan ikke peges på enkelte faktorer, som kan forudsige, at børn og unge vil være i særlig risiko for at blive udsat for seksuelle overgreb. Men ud fra undersøgelsens resultater er det muligt at påpege, hvad der kan medvirke til at forebygge overgreb. Her synes en vigtig faktor at være, at barnet/den unge har en voksen person at betro sig til.

5.8 Trivselsproblemer blandt seksuelt misbrugte

Trivselsproblemer forekom hyppigere blandt de unge, der rapporterede seksuelle overgreb, end blandt de øvrige svarpersoner. Det drejede sig både om ængstelighed,

depression, selvoplevet dårligt helbred og sygdom inden for de sidste 14 dage. Der var flere, der dagligt eller omtrent dagligt drak alkohol, og flere røg cigaretter. Generelt forekommer usunde vaner hyppigere i socialt belastede befolkningsgrupper, hvor der også er større risiko for tidlige seksuelle erfaringer eller seksuelle overgreb, og de sociale forhold har således betydning for unges risikoadfærd.

Blandt alle svarpersonerne havde 9 % af pigerne og 12 % af drengene oplevet vold mod sig selv inden for det sidste år. Fysisk vold mod moderen var oplevet af 9 % af piger og 6 % af drenge, og 3 % af piger og 2 % af drenge havde oplevet vold mod faderen.

Der var sammenhæng mellem oplevet vold og seksuelle overgreb i den samlede gruppe. Markant flere ofre for seksuelle overgreb havde også oplevet vold mod sig selv eller mod forældre end ikkeofre. Ca. halvdelen af alle, der deltog i undersøgelsen, havde oplevet mobning i skolen.

5.9 De unges egne udsagn

I 9.-klassens-undersøgelsen indgik to spørgsmål, som belyser de unges egen mening om, hvorfor voksne behandler børn dårligt, og hvad man kan gøre for at forebygge det. Mange af de unge pegede på, at det er vigtigt at styrke børns selvspekt og at give dem mere viden om, hvor de kan henvende sig og få hjælp, inden der sker et overgreb. Det er også vigtigt, mente de unge, at forældrene beskytter børnene bedre, bl.a. ved at holde kontrol med, hvem de omgås, og hvor de er henne om aftenen.

Besvarelsene blandt de unge, der rapporterede en seksuel erfaring med en træner, adskilte sig ikke fra de øvrige besvarelser. En pige syntes, at forældre skal være mere oplyst om, hvad for noget deres børn går og laver – ”og det ville de vide, hvis de var åbne over for deres børn. Men mange børn

kan ikke snakke med deres forældre”. En dreng mente, at de voksne ikke har tid – overskud til at tage sig ordentligt af børnene. Andre mente, at den vigtigste grund til, at voksne slår eller behandler deres børn dårligt, er, at de selv har oplevet, at de er blevet dårligt behandlet af deres forældre.

Der var mange unge, der pegede på, at det ville hjælpe børn og unge, hvis der måske kom nogle specialister i skole og ungdomsklubber og fortalte, hvad der er rigtigt og forkert.

6. Et samlet skøn over forekomsten af overgreb i idrætten

Ud af alle 550 politianmeldte sager om seksuelle overgreb mod børn under 15 år i 1998 omhandlede tre sager et overgreb, hvor der havde været en træner-udøver-relation mellem den forurettede og gerningsmanden. Det svarer til 0,5 % af de anmeldte sager. Derudover var der en række sager, hvor det seksuelle overgreb var sket i en klub eller et svømmebad, men hvor der ikke var tale om trænere.

I en knap 5-årig periode, 1998-2002, er der rejst sigtelse i 24 politianmeldte sager, der omhandler et seksuelt overgreb eller en blufærdighedskrænkelser mod børn og unge under 18 år, og som er foretaget af en person med tilknytning til idrætten, eller hvor overgrebet kan have haft relation til krænkerens engagement inden for idrætten. Disse sager omhandlede i alt 58 forskellige børn eller unge. Det svarer til, at godt og vel 10 børn årligt er udsat for en strafbar seksuel krænkelse, der kan relateres til idrætten. Det inkluderer dog også sigtelser om blotteri af fremmede i svømmebade m.m., som ikke falder ind under problematikken seksuelle overgreb inden for idrætten. 4 ud af 10 sager var blufærdighedskrænkelser, 1/4 var kærestelignende forhold mellem en træner og en kvindelig udøver, og 1/4 omhandlede beføling af en eller flere drenges kønsdele med eller uden masturbation.

Den berørte aldersgruppe er 7-17 år. De fleste var 14-17 år. Der er 710.000 børn og unge i alderen 7-17 år i Danmark. Bedømt ud fra politianmeldelserne er den årlige hyppighed af strafbare seksuelle overgreb og blufærdighedskrænkelser i idrætten mod

børn under 18 år således 0,001 %. Hvis hyppigheden beregnes i forhold til "risikogruppen" dvs. antallet af børn og unge i alderen 12-17 år, der er tilknyttet en idrætsforening, er hyppigheden ca. 4 gange så stor, dvs. 0,004 %.

I 9.-klasses-undersøgelsen, Unges Trivsel År 2002, var der 15 unge, som angav, at den mest vidtgående seksuelle erfaring, som de havde haft, var med en træner. Det svarer til en forekomst på knap 0,3 % blandt de knap 6.000, der besvarede spørgsmålene om seksuelle erfaringer. 3 af de 15 vurderede selv, at det klart eller måske havde drejet sig om et seksuelt overgreb, svarende til, at forekomsten af strafbare seksuelle overgreb i idrætten, som den unge selv vurderer som et overgreb, er 0,05 % (Helweg-Larsen & Larsen).

I undersøgelsen blandt 24-25-årige idrætsstuderende rapporterede 2 % at have oplevet en seksuel krænkelse fra en træners side, inden de var fyldt 18 år. Det drejede sig i alt om 3 personer, og omfattede også opfordring til seksuel aktivitet, uden at der havde været nogen fysisk berøring (Toftegaard Nielsen, 2001).

Det kan antages, at forekomsten af seksuelle overgreb i idrætten er højere end det antal, der bliver politianmeldt, og at de politianmeldte sager har en anden karakter end de sager, som de unge selv rapporterer. I 9.-klasses-undersøgelsen vurderede de fleste unge, der havde haft en seksuel erfaring med en træner, at denne seksuelle erfaring enten havde været positiv eller ikke havde haft nogen betydning.

Hvorvidt oplevelsen senere vil blive tolket på en anden måde, kan vi ikke vide. Sammenlignes forekomsten af seksuelle overgreb i 9.-klasses-undersøgelsen med den forekomst, som 25-årige idrætsstuderende rapporterede, henholdsvis 0,3 % og 2 %, kan forskellene skyldes en række faktorer. Svarprocenten var meget høj i 9.-klasses-undersøgelsen, 94 % mod godt og vel 50 % i den anden undersøgelse. Der er tidligere påvist en sammenhæng mellem lav svarprocent i spørgeskemaundersøgelser og en rapporteret høj forekomst af seksuelle overgreb (Helweg-Larsen, 2000). De idrætsstuderende er en selektiv gruppe i forhold til det landsrepræsentative udsnit af 15-16-årige, der deltog i 9.-klasses-undersøgelsen. De har forventeligt været mere idrætsaktive end andre unge, og derved haft en meget større tilknytning til idrætsmiljøet end andre unge.

Endelig kan aldersmodning medføre, at seksuelle erfaringer i den tidlige ungdom tolkes anderledes, når man er voksen, end dengang man var mere umoden. Mange unge i Danmark har vidtgående seksuelle erfaringer i en ung alder. En stor andel af disse erfaringer er strafbare ifølge dansk lov; men de unge udviser selv en stor tolerance over for erfaringerne, selv når det drejer sig om erfaringer med personer, der er meget ældre end dem selv. Relativt få synes, at erfaringerne har været negative for dem eller har givet dem problemer i forhold til omgivelserne.

Der er ingen sikkerhed for, at de unge har berettet om alle forhold, specielt kan der være en underrapportering af forhold inden for familien og forhold, hvor der er en anden afhængighed mellem den unge og den ældre person.

Et forsigtigt skøn er, at 1 % af børn og unge inden 18-års-alderen oplever eller udsættes for et seksuelt forhold, hvor den voksne er en træner. Dette tal inkluderer både blufærdighedskrænkelser, kæreste-

forhold mellem ældre træner og udøver og tvungen seksuel aktivitet.

Da mindst 200.000 unge i alderen 12-17 år er idrætsaktive, svarer det til, at ca. 2.000 inden 18-års-alderen risikerer en seksuel krænkelse inden for idrætten. Det skal pointeres, at dette også omfatter frivillige, kæresteforholdslignende erfaringer, som er strafbare, når der er en opdragelses- eller undervisningsrelation mellem den unge og den ældre person, og der derfor kan være tale om forførelse af en afhængig yngre person.

I alle sager, der var politianmeldte, og blandt dem, hvor den unge selv vurderede, at det havde drejet sig om et overgreb, var der tale om et misforhold mellem trænerens og pigens alder. Det påpeger, at der skal være opmærksomhed på risikoen for forførelse og seksuel udnyttelse af unge inden for idrætten, og at der træffes forholdsregler, som forebygger seksuelle forhold mellem træner og udøver, selvom tallene viser, at det ikke er et massivt problem. Det er ikke strafbart for en ældre person i idrætten at have et seksuelt forhold til en idrætsudøver over 15 år, såfremt denne ikke er betroet til undervisning eller opdragelse. Lovbestemmelserne bør være kendte, det kan forebygge sager, der får ulykkelige konsekvenser både for den unge og for træneren.

Unge, 16-17-årige, vil vel oftest betragte sig selv som voksne og modne til seksuelle forhold, også med personer, der er ældre end dem selv. I idrætsforeningerne møder de unge og ældre trænere, som ofte bliver deres forbillede, og som de har meget tæt omgang med. Det drejer sig både om træningssituationer, ved sportsstævner og i træningslejre. Det ville være besynderligt, om der ikke af og til opstod seksuelle forhold mellem knap fuldmyndige unge og deres trænere. Men efter straffeloven er det forbudt, og træneren kan bortvises fra sit klubarbejde og kan retsforfølges,

uafhængigt af om den unge har opfattet det seksuelle overgreb som tvunget, dvs. et overgreb, eller ej.

7. Lovgivningen

Den danske straffelovs bestemmelser om den seksuelle lavalder har først og fremmest til formål at beskytte børn og unge mod seksuel udnyttelse. Straffelovens paragraffer 210 til 224 omhandler forbudet mod incest, dvs. samleje med slægtninge i nedadstigende linje, samleje mellem bror og søster, heteroseksuelle sædelighedsforbrydelser mod børn under henholdsvis 12 år og 15 år, homoseksuelle sædelighedsforbrydelser mod børn under henholdsvis 12 år og 15 år samt sædelighedsforbrydelser mod en person under 18 år, der er den skyldiges adoptivbarn, stedbarn eller plejebarn eller betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse.

Straffelovens bestemmelser i kapitel 24 om forbrydelser mod kønsædeligheden og de seneste lovændringer i 2002 vedrørende straf ramme er gengivet nedenfor:

§ 216. Den, der tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold, straffes for voldtægt med fængsel indtil 8 år. Med vold sidestilles hensættelse i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel i 12 år, hvis voldtægten har haft en særlig farlig karakter eller der i øvrigt foreligger særligt skærpende omstændigheder.

I § 216, stk. 1, er straf rammen ændret fra 6 år til 8 år ved § 1 i lov nr. 380 af 06.06.2002 fra d. 07.06.2002.

I § 216, stk. 2, er straf rammen ændret fra 10 år til 12 år ved § 1 i lov nr. 380 af 06.06.2002 fra d. 07.06.2002.

§ 217. Den, som skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, end vold

eller trussel om vold, straffes med fængsel indtil 4 år.

§ 218. Den, der ved udnyttelse af en persons sindssygdom eller mentale retardering skaffer sig samleje uden for ægteskab med den pågældende, straffes med fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. Den, der skaffer sig samleje uden for ægteskab med en person, der befinder sig i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, straffes med fængsel indtil 4 år, med mindre forholdet er omfattet af § 216.

§ 219. Den, der er ansat eller tilsynsførende ved fængsel, forsorgshjem, børne- eller ungdomshjem, hospital for sindslidende, institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller lignende institution, og som har samleje med nogen, der er optaget i institutionen, straffes med fængsel indtil 4 år.

§ 220. Den, som ved groft misbrug af en persons tjenstlige eller økonomiske afhængighed skaffer sig samleje uden for ægteskab med den pågældende, straffes med fængsel indtil 1 år eller, såfremt forholdet er begået over for en person under 21 år, med fængsel indtil 3 år.

§ 221. Med fængsel indtil 6 år straffes den, der tilsniger sig samleje med en person, der vildfarende anser samlejet som ægteskabeligt eller forveksler gerningsmanden med en anden.

§ 222. Den, som har samleje med et barn under 15 år, straffes med fængsel indtil 8 år.

Stk. 2. Har barnet været under 12 år, eller har gerningsmanden forskaffet sig samlejet ved tvang eller fremsættelse af trusler, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år.

I § 222, stk. 1, er strafframmen ændret fra 6 år til 8 år ved § 1 i lov nr. 380 af 06.06.2002 fra d. 07.06.2002.

I § 222, stk. 21, er strafframmen ændret fra 10 år til 12 år ved § 1 i lov nr. 380 af 06.06.2002 fra d. 07.06.2002.

§ 223. Den, som har samleje med en person under 18 år, der er den skyldiges adoptivbarn, stedbarn eller plejebarn eller er betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse, straffes med fængsel indtil 4 år.

Stk. 2. Med samme straf anses den, som under groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed forfører en person under 18 år til samleje.

§ 223 a. Den, der som kunde har samleje med en person under 18 år, der helt eller delvis ernærer sig ved prostitution, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Gælder fra d. 01.07.1999.

§ 223 a er ændret fra d. 01.07.2001 ved lov nr. 433 af 31.05.2000 (afskaffelse af hæftestrafpen)

§ 224. Bestemmelserne i §§ 216-223a finder tilsvarende anvendelse med hensyn til anden kønslig omgængelse end samleje.

§ 225. Bestemmelserne i §§ 216-220 og 222-223a finder tilsvarende anvendelse med hensyn til kønslig omgængelse med en person af samme køn.

§ 226. Har i de tilfælde, hvor efter foranstående bestemmelser gerningens strafbarhed afhænger af den krænkede persons fra det normale afvigende åndelige eller legemlige tilstand eller af personens alder, gerningsmanden handlet uden kendskab til pågældendes tilstand eller alder, og handlingen af denne grund ikke kan tilregnes ham som forsætlig, bliver, hvis han dog har handlet uagtsomt, en forholdsmæssig mindre straf at anvende.

Lovens bestemmelser i § 223 gælder for seksuelle forhold mellem en træner og en udøver under 18 år. Det indebærer, at det er strafbart for en træner at have et seksuelt forhold til en udøver under 18 år, uanset om forholdet var frivilligt fra den unges side, eller der er anvendt tvang, trusler eller belønning. Som beskrevet i forrige kapitel er det ikke strafbart at have et seksuelt forhold til en idrætsudøver over 15 år, såfremt personen ikke er betroet til undervisning eller opdragelse. En forholdsregel må da være, at en voksen undlader at fungere som træner over for en 15-17-årig, såfremt der opstår et seksuelt forhold af nogen art. En del ledere og trænere har ikke tidligere været bevidste om at straffelovens bestemmelser om forbud mod seksuelle forhold mellem unge op til 18-årsalderen og en omsorgsperson også gælder i udøver-træner-relationen (Toftegaard Nielsen, 1998). Der synes derfor at være behov for øget information herom.

Straffelovens §§ 232-238 omhandler blufærdighedskrænkelser og omfatter også lovbestemmelserne vedrørende videooptagelse af børn i forbindelse med salg og distribution af såkaldt børneporno. Disse bestemmelser kan også være relevante inden for idrætten. En række af de politianmeldte sager vedrørende idrætten har omhandlet blufærdighedskrænkelser.

7.1 Underretningspligt

Lov om social service § 36 omhandler, at ”den, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen”. Der eksisterer tillige en udvidet underretningspligt, som gælder offentligt ansatte (Bekendtgørelse nr. 1092 af 8. december 2000), som har pligt til at underrette de sociale myndigheder, hvis man får kendskab til forhold, der giver formodning om at et barn eller en ung under

18 år har behov for særlig støtte. Denne pligt vil således gælde fx for kommunalt ansatte idrætskonsulenter og halsinspektører, mens frivillige og trænere derimod i de fleste tilfælde vil være omfattet af den almindelige underretningspligt.

7.2 Straffeattest

Der findes 2 forskellige straffeattester, en attest for private personer og en attest til offentlig brug. Enhver kan via politiet få udleveret sin egen private straffeattest fra det Centrale Kriminalregister. Den offentlige straffeattest udstedes af Rigspolitiet efter anmodning fra offentlige myndigheder og er inden for de seneste år i tiltagende omfang blevet anvendt ved ansættelse af pædagoger, lærere og andre i offentlige erhverv.

I forbindelse med Folketingets debat om beskyttelse af børn mod seksuelle overgreb inden for institutioner og foreninger blev der i januar 2001 fremsat et beslutningsforslag om, at straffeattester fremover skulle kunne udstedes også til frivillige foreninger, der beskæftiger sig med børn og unge, såsom idrætsforeninger. Beslutningsforslaget blev stillet af den daværende konservative ordfører, den nuværende kulturminister, Brian Mikkelsen, og blev vedtaget. Folketingsdebatten om beslutningsforslaget kan læses på:

www.folketinget.dk/Samling/2001/salen/B81

Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 218 af 27. marts 2001 omhandler indhentning af straffeattest vedrørende strafferetslige afgørelser om incest, anden kønslig omgang med mindreårige og blufærdighedskrænkelser af mindreårige, dvs. børn under 15 år.

Oplysninger kan indhentes fra det Centrale Kriminalregister om overtrædelser, der vedrører seksuelle forhold til personer under 15 år, blufærdighedskrænkelser, incest samt fremstilling og distribution af materiale, hvor børn indgår i pornografisk sam-

menhæng. Der kan ikke indhentes tilsvarende oplysninger om straffesager, der omhandler forhold til unge over 15 år, dvs. oplysninger, der kunne være relevante vedrørende personer, der træner unge under 18 år.

Bekendtgørelsen om brug af det Centrale Registers oplysninger rummer i kapitel 7 bestemmelserne for at videregive oplysninger indhentet gennem en straffeattest. Den eller de personer, der kommer i besiddelse af de indhentede oplysninger, har tavshedspligt og kan if. bestemmelserne straffes for overtrædelse af tavshedspligten.

Rekvisitionen af særlige oplysninger, dvs. børneattesten/pædofiliattesten, sker på en særlig blanket og vedlægges skriftlig samtykke fra den, om hvem der søges oplysninger. Samtykkeerklæringen er udformet på en sådan måde, at det synes åbenbart kun at angive et enkelt navn/person, som oplysningerne skal videregives til. Det kan medføre, at der vil opstå den situation, at et enkelt bestyrelsesmedlem eller en klubleder vil sidde inde med oplysninger om en ansøger til en stilling eller en medarbejder (træner), som ikke kan videregives til andre eller diskuteres med relevante personer i organisationer og foreninger. Det kan anbefales at anføre mere end et navn på samtykkeerklæringen, hvilket ikke vil være imod eksisterende regler. Problematikken diskuteres nærmere i det følgende kapitel.

Der kan fås oplysning om rekvisition og brug af den særlige attest gennem DIFs pjeces herom, DIFs hjemmeside, telefonisk fra DGI's og DIFs politiske sekretær og konsulenter eller via internettet: www.danmark.dk/lovgivning/bekendtgørelse.

Ændringer i 2001, vedrørende hvem der kan rekvirere en straffeattest, har således betydet, at frivillige/private organisationer og foreninger kan søge oplysninger på lige fod med fx kommunale institutioner, dvs. med samtykke fra pågældende person, der

ansættes lønnet eller ulønnet til at have ansvaret for børn under 15 år. Det blev ved vedtagelsen fremhævet, at det ikke vil være en garanti for, at pædofile ikke findes i foreningslivet omkring børn, men at det kan sikre, at tidligere dømte ikke har børn i deres varetægt.

Det er oplyst, at der fra det Centrale Kriminalregister, siden bekendtgørelsen trådte i kraft, er rekvireret ca. 25.000 attester, og der har i alt været tre tilfælde, som har medført, at pågældende ikke fik ansættelse inden for en institution eller andet arbejdssted, der omfatter beskæftigelse med børn under 15 år.

7.3 Straffeattesten i praksis; en konkret sag

Nedenstående afsnit er skrevet af Holger Petersen, medlem af DGI's Rådgiverpanel. Det tager udgang i en konkret sag i en idrætsklub:

Landspolitikere og medier har sat voldsomt fokus på pædofili bl.a. i institutioner og i fritidslivet gennem de seneste år, hvorved der er endog meget stor opmærksomhed på problematikken. Lovgivningen åbner mulighed for, at foreningerne skal kunne indhente 'pædofilattester', og foreningerne er, fra mange sider, blevet tilskyndet til at indhente attester gennem generel screening af foreningens trænere, instruktører med flere. Men hvor offentligt ansatte agerer på baggrund af en særlig lovgivningsramme (forvaltningsloven) som beskytter medarbejderen og giver denne mulighed for at drøfte sager tværfagligt og med andre i "systemet" – da kan foreningslederne være overladt til sig selv pga. af lovgivningens bestemmelser om forbud mod at videregive følsomme oplysninger.

Her gengives i ekstrakt et konkret sagsforløb og de refleksioner, som sagen gav anledning til i idrætsklubben, i idrætsorganisationen, blandt amtskonsulenter og et medlem af organisationens rådgivningspan-

el. Hele sagsforløbet kan rekvireres i DGI.

Sagen omhandlede en mindre idrætsklub, der på mistanke om, at en træner kunne have et betænkeligt forhold til de børn, som han trænede, anmodede pågældende træner om at indhente en "børneattest/pædofiliattest" til fremlæggelse i klubben. Udskriften viste, at træneren tidligere var straffet for utugtigt forhold til mindreårige, og at der i straffen indgik en tillægssanktion i form af et forbud mod at beskæftige sig med børn i en tidsubgrænset periode. Dette forbud havde han således overtrådt.

Når der indhentes en straffeattest, udfylder den person, som det omhandler, en blanket med anmodningen, og på den angives, hvem attesten skal stiles til. I sin nuværende form synes det naturligt kun at angive navnet på en enkelt person; men da lovens bestemmelse er, at informationerne på pædofiliattesten kun må tilgå den navngivne person, vil pågældende ikke have mulighed for at rådføre sig med andre, fx andre medlemmer af en bestyrelse, uden at bryde lovens bestemmelser om tavshedspligt.

I den konkrete sag var der et stort behov for at kunne diskutere sagen i bestyrelsen og også for at kunne orientere forældrene om årsagen til, at træneren ophørte i sin funktion. Der blev derfor tidligt taget kontakt til DGI's amtskonsulent og til en repræsentant fra det nyligt etablerede rådgivningspanel. Situationen var ny for alle de involverede. Det vil det være for langt de fleste, der bliver involveret i lignende sager. Det er derfor væsentligt at kunne udnytte erfaringerne fra denne konkrete sag og derved være bedre forberedt over for de dilemmaer, der vil opstå, når der rejses mistanke om et seksuelt overgreb i en klub.

Når man – fuldstændig uden forudsætninger – ramler ind i en pædofilisag i sin forening, står man uden viden og redskaber

i forhold til, hvordan man skal reagere og agere. Det bliver let tilfældighedernes spil, der afgør, om man gør tingene rigtigt eller forkert. Er det et naturligt arbejdsområde for et bestyrelsesmedlem at skulle kunne tackle alverdens problemer eller burde der findes en 'manual', som beskriver, hvordan man får professionel hjælp til at løse opståede problemer som for eksempel pædofilproblemer i foreningen?

At gennemføre en samtale med en pædofilmistænkt, med et barn som har været udsat for overgreb eller med forældrene til barnet, for ikke at tale om samtalerne med medlemmer og instruktører om et så tabubelagt og ømtåleligt emne som seksuelle overgreb mod børn er, – er det virkelig en opgave for et bestyrelsesmedlem i en lokalforening? Er det overhovedet forsvarligt? Man kan med rettet stille spørgsmålet: Hvem vil være foreningsleder, hvis denne opgave er en del af ansvaret.

I den konkrete sag valgte det medlem af bestyrelsen, som primært havde fået informationen om trænerens lovbrud, at orientere hele bestyrelsen, og senere i samråd med amtskonsulenten og rådgivningspanelet at holde et forældremøde. Her blev forældrene orienteret om baggrunden for trænerens bortvisning fra klubben. I realiteten blev tavshedspligten brudt.

Lovgivningen stiller foreningslederen i et alvorligt dilemma: "Hold din kæft med, hvad du ved, eller bryd loven". – Der kan derfor opstå den situation, at man hellere vil undgå at *vide* end være tvunget til at *handle*. Tjener det børnenes tarv??

Der er kæmpe modsætninger i forholdet mellem lovgivning og virkelighed, mellem forpligtelser og beskyttelse – samt mellem mange menneskers mere eller mindre letkøbte meninger eller teoretiske opfattelser i forhold til de faktiske grænseoverskridende følelsesmæssige situationer, 'læg-mænd' stilles i, når de famler sig frem i

blinde for at finde professionel hjælp til at tackle så ansvarstyngende problemer, som pædofilisager er for eksempelvis frivillige i foreningslivet.

Den konkrete sags forløb viste klart, at disse 'sager' ikke bare kan klares, uden at der er den nødvendige opbakning og faglige professionelle medvirken. Hvert enkelt skridt i forløbet indebærer farer for fodfejl, som kan have uoverskuelige konsekvenser for de involverede.

Et andet væsentligt problem er, hvad man skal gøre i forhold til andre klubber, når man får viden om, at en træner tidligere er dømt for seksuelle overgreb. I den konkrete sag vidste man, at manden var instruktør i andre foreninger, og han blev også anmeldt for at være instruktør i én af dem. Men efterfølgende er det kommet frem, at han også var aktiv i andre foreninger og prøvede at starte nye hold. Dilemmaet vil være, at den forening, der har fået kendskab til den "positive" pædofiliattest, i princippet ikke må videregive denne viden til andre. Men hvordan kan man da medvirke til at forhindre, at han får lov til at være instruktør for børn, som han ikke må have med at gøre?

Der er oplagt behov for en forbedret vejledning vedrørende indhentning af straffeattest, herunder information på rekvireringsattesten om, at der godt kan navngives flere end én modtager af oplysningerne.

I den relativt korte tid, som DGI's rådgivningspanel har fungeret, er panelets medlemmer blevet involveret i en række forskellige problemstillinger. Når der opstår problemer, har foreningerne behov for konkret hjælp, støtte og vejledning. Panelet bør være i stand til at tilbyde hjælp "hele vejen" i stedet for kun at gå "halvvejs" og dermed leve op til formålet, nemlig at rådgive amtsforeningerne i deres arbejde med forebyggelse og andet arbejde i forbindelse med pædofili.

Der er aldrig 2 ens sager om pædofili, og hver eneste sag skal gribes an som den enestående sag, den er – fra begyndelsen. Der er nogle reaktioner, som er ret typiske for mennesker, som bliver involverede – nemlig krise, rådvildhed, chok, angst, usikkerhed, uoverskuelighed, forvirring, vrede, skyld, panik, anspændthed med mere. Alt andet er nyt – hver gang!!

8. Aktuelle forebyggelsesinitiativer i idrætten

Et stærkt tillidsforhold mellem barnet/den unge og træneren har betydning for den unges glæde ved idrætten og sportslige udvikling, men kan også i sjældne tilfælde være en risikofaktor for misbrug. Med andre ord, det som er positivt i idrætten, nemlig et højt niveau af social og personlig kontakt mellem træner og udøver, kan også medføre krænkelse.

Det er en af de problemstillinger, der nu indgår i idrætsorganisationernes politik vedrørende styrkelse af en god klubånd og gode normer for omgangsformer. Den er baseret på en dialog om værdigrundlaget for den enkelte forening/klub og en diskussion om generelle etiske regler for daglig omgang i klubber og foreninger. Idrætsorganisationernes politik har fra starten været at fremme en åben snak om problemerne som modvægt mod en oppiskning af en angst for pædofili, en angst, som ofte er baseret på myter, og som ofte er opstået i forbindelse med enkeltstående tilfælde. Organisationerne er bevidste om, at angsten medføre en usikkerhed, som kan begrænse den tillidsfulde omgang mellem børn og voksne i foreningerne og klubberne.

De initiativer, der inden for de sidste 2-3 år er igangsat af de ledende idrætsorganisationer, har derfor haft som sigte at bevare og udvikle det frivillige foreningsarbejde ud fra tillid mellem ledere, trænere, udøvere og forældre. Det er en gennemgående anbefaling i udmeldingerne fra organisationerne, at psykiske og seksuelle krænkelse af børn og unge bedst kan forebygges ved, at den enkelte klub til stadighed drøfter sit værdi-

grundlag, hvordan samspillet med forældre skal være, og de leveregler, der kan mindske risikoen for seksuelle overgreb mod børnene.

8.1 DIF

Danmarks Idræts-Forening publicerede i 2000 en informationsfolder til foreninger og klubber, om hvorledes problemstillingen seksuelle overgreb inden for idrætten kan håndteres. I denne folder, "Det uhørte overgreb", beskrives en række regler, som med stor sandsynlighed vil kunne nedsætte risikoen for, at børn og unge risikerer at blive udsat for seksuelle overgreb i den enkelte klub.

Det er følgende enkelte regler:

- Her i klubben taler vi ordentligt til hinanden. Ingen sjofle tilråb eller kommentarer om hinandens kroppe.
- Nye trænere skal ikke fra starten have eneansvaret for et hold børn, og vi går jævnlige på besøg hos hinanden, når der trænes.
- På ture er der altid mindst 2 trænere med.
- Man går ikke ind i det modsatte køns omklædningsrum.
- Man inviterer ikke enkelte børn hjem til sig.
- Forældre skal opfordres til at deltage i børnenes idrætsliv. De kender børnene bedre, end vi gør, og er derfor bedre i stand til at opdage, hvis barnet mistrives.
- Alle har pligt til at gå til bestyrelsen, hvis de hører rygter om overgreb eller selv fornemmer, at noget er galt.
- Bestyrelsen har altid pligt til at tage

sådanne henvendelser alvorligt og reagere hurtigt.

- Alle trænere/instruktører, der har direkte kontakt med børn under 15 år, giver årligt samtykke til, at der indhentes oplysninger i Kriminalregisteret vedrørende seksuelle krænkelser.

Pjecen rummer også rådgivning til bestyrelse, ledere og andet klubpersonale om forholdsregler og reaktioner, hvis mistanken om et seksuelt overgreb opstår. Det understreges, at det er ledelsens opgave at vurdere, hvorvidt en mistanke er begrundet og skal anmeldes til politiet. En mistanke skal derfor altid videregives til klubbens ledelse. Er mistanken ubegrundet, skal sladder og rygtedannelse hurtigt muligt stoppes. Er mistanken begrundet, skal den umiddelbart videregives til kommunens socialforvaltning, og hvis den er sikkert begrundet, skal ledelsen umiddelbart foretage en politianmeldelse.

Det anbefales, at en leder ikke står alene med afgørelsen, men har en god sparingspartner. DIF har i løbet af de seneste år opnået en stor ekspertise i håndteringen af sådanne problemstillinger, og der er blevet tilknyttet konsulenter, som beskæftiger sig generelt med problemstillingen, og som individuelt kan rådgive den enkelte klubledelse.

Inden for de seneste år er problemstillingen seksuelle krænkelser og overgreb i foreningslivet blevet beskrevet i organisationens medlemsblad, herunder er der beskrivelse af de mange debat- og informationsmøder, som er arrangeret rundt om i landet med deltagelse af DIFs konsulenter inden for problemområdet.

I 2002 publicerede DIF en pjec, som rådgiver om grundlag og praksis for indhentning af en straffeattest. DIF anbefaler ikke rutinemæssig indhentning af straffeattest vedrørende alle medarbejdere og frivillige, men lægger op til, at den enkelte forening

eller klub selv kan tage beslutning om sin politik på området. Informationen findes på hjemmesiden:

<http://www.dif.dk/index/publikationer-jura.htm>.

8.2 DGI

Siden foråret 2000 har spørgsmålet om seksuelle overgreb mod børn og unge inden for klubber og foreninger været på DGI's dagsorden. Der har været holdt en lang række debatmøder, forældrearrangementer og klubaftener, som har sat fokus på problemstillingen og omgangstonen i foreningerne som helhed. DGI's rådgivning har primært været rettet mod klubbernes bestyrelse, det øvrige personale og de involverede børns forældre. I 2000 indgik DGI et samarbejde med "Børns Vilkår", der har en åben telefonlinje. Alle unge og forældre blev opfordret til at søge anonym telefonisk rådgivning, hvis de følte sig udsat for overgreb. Der foreligger ikke information om, hvor hyppigt denne mulighed er blevet benyttet.

DGI støttede initialt ikke bekendtgørelsen om idrætsorganisationernes mulighed for adgang til oplysninger i det Centrale Kriminalregister. Begrundelsen herfor var, at der i den frivillige verden skal være muligt at mødes menneske til menneske – uanset eksamenspapirer, straffeattester og statsborgerbeviser, og at en bestemmelse om indhentning af straffeattester kunne være ødelæggende for udviklingen af frivilligt foreningsarbejde og flytte fokus fra udviklingen af forpligtende fællesskaber mellem foreningens medlemmer og forældrekredsen. DGI påpegede desuden korrekt, at en straffeattest kun rummer information om lovovertrædelser, som har medført straf, og at formentlig langt de fleste seksuelle overgreb mod børn ikke er blevet anmeldt eller ikke har medført en straf, og derfor ikke vil fremgå af en straffeattest (Ungdom og Idræt; Leder 2001, no. 7).

DGI anbefaler, at man benytter det kend-

skab, de nuværende ledere normalt har til de nye, der kommer til, og det anbefales, at nye instruktører, som man ikke har kendskab til, ikke tildeles eneansvaret for børnehold. DGI's holdning er, at den bedste forebyggelse af seksuelle overgreb på børn og unge opnås ved, at spørgsmålet sættes på dagsordenen. Men hvis de enkelte foreninger beslutter at anvende muligheden for at indhente en straffeattest, vil de kunne få vejledning i DGI om regler og praksis. DGI har derudover i marts 2002 udarbejdet en vejledning om, hvordan man checker i det Centrale Kriminalregister.

DGI's rådgivningspanel står til rådighed med vejledning og støtte, primært til amtskonsulenterne, men også direkte til foreningerne. Som ovenfor beskrevet, kan bestemmelserne i bekendtgørelsen om indhentning af straffeattest fra det Centrale Kriminalregister give anledning til betydelige problemer i en klub, hvis en straffeattest ikke er "ren". Frivillige bestyrelsesmedlemmer og ledere i idrætsforeninger vil sjældent selv have den fornødne ekspertise til at træffe afgørende beslutninger vedrørende information til andre klubmedlemmer, de unge i klubben og deres forældre. Det er her, der vil være brug for den faglige ekspertise som findes i DGI's rådgivningspanel og centralt i organisationen.

DGI har advaret mod, at myter om forekomsten af pædofili i sporten kan begrænse naturlig kropslig kontakt og føre til en uhensigtsmæssig ændring i adfærd blandt trænere og således hæmme ægte menneskelig kontakt mellem træner og barn. Der peges på, at pressen sjældent

beretter om, hvor sjældent seksuelle overgreb forekommer blandt de mange børn og unge, som er tilknyttet en eller flere sportsklubber. De få sager har skabt stor mistillid og kan på langt sigt betyde, at børns fritidsaktiviteter begrænses.

Samfundet kan forebygge overgreb ved at den generelle viden om risikofaktorer for overgreb øges. I idrætsforeningerne er det vigtigt at betragte forebyggelse af seksuelle overgreb i en helhed, hvori indgår lokale, amtslige og landspolitiske initiativer, der involverer de forskellige muligheder for rådgivning og konsultation. Nedenstående diagram, der er udarbejdet af DGI viser fire sammenhængende strategier til forebyggelse af seksuelle overgreb, pædofili, i foreningerne.

Fiskenetsmetoden

Metoden udmøntes i form af generelle tiltag - der "kastes et net ud over hele organisationen". Initiativet gennemføres af landsorganisationen gennem udmelding af overordnede idræts- og samværspolitiske holdninger og anbefalinger samt konkrete generelle forebyggelsestiltag via "Rådgivningspanelet" som udarbejder materiale, formidler og informerer – bl.a. via DGI's hjemmeside – i forhold til amtsforeningerne og amtskonsulenterne.

Gulerodsmetoden

Gennemføres af amtsforening og amtskonsulenter som en generel motivationsindsats i forhold til aktivitetsudvalg og lokalforeninger. Gennem generelle tilbud om konkret formidling, støtte og hjælp motiverer amtsforeningerne de lokale foreninger til at arbejde med problemstil-

**Fiskenets-
metoden**

**Gulerods-
metoden**

**Strategisk
indkredsning**

**Fokuseret
indsats**

MÅLGRUPPEN

Kilde: Ida Koch

lingen. Amtskonsulent, amtsinstruktør/foreningsvejleder eller andre er "fødselshjælpere" for lokalforeningerne.

Strategisk indkredsning
Gennemføres i lokalforeningerne som målrettede forebyggelsesinitiativer inden for foreningen/afdelingen. Med udgangspunkt i foreningens kultur, idrætsgren(e), traditioner m.m. udarbejdes lokal samværspolitik som også forebygger overgreb eller overskridelser af seksuel karakter. Det gennemføres som en proces, der involverer hele foreningen og benytter eventuelt screening via pædofiliattester, og gennemføres med baggrund i overordnede holdninger og anbefalinger.

Fokuseret indsats
Gennemføres som en konkret indsats i en lokalforening, hvor der er opstået mistanke eller viden om pædofil aktivitet, dvs. når en lokalforening henvender sig for at få hjælp til at løse en konkret sag om pædofili. Det vurderes, om der er behov for konkret faglig bistand til foreningen. Hvis det er tilfældet, tilbyder DGI specialfaglig konsulentbistand, som kan indgå med konkret hjælp, støtte, rådgivning og vejledning. Indsatsen kan gennemføres med professionel fagkonsulentbistand i forhold til den konkrete "sags" omfang.

8.3 Team Danmark

Med baggrund i at seksuelle krænkelser kan spænde fra ubevidste krænkelser og tankeløshed til bevidste handlinger foretaget af personer med pædofile tilbøjeligheder, har Team Danmark den holdning, at indsatsen mod overgreb og krænkelser også bør omfatte seksuel chikane. Team Danmark har for nylig over for Kulturministeriet tilkendegivet, at indsatsen bør forstærkes, men at den skal tage udgang i, at frygten for beskyldninger om seksuelle overgreb ikke samtidigt bør medføre uhenigtsmæssige ændringer i træneradfærd.

Team Danmark har tilrettet sin indsats i

samarbejde med DIF med fokus på risikoen for seksuelle overgreb blandt de eliteansvarlige i specialforbundene. Team Danmark har afholdt et seminar med sportschefer i 2002. Emnet var kommunikation og samspil. Problematikken vedrørende fysisk berøring af de idrætsaktive blev diskuteret, herunder de mulige konsekvenser af den debat, der har været ført i medierne. Det er planen at gennemføre en undersøgelse om seksuel chikane inden for eliteidrætten i løbet af år 2003.

8.4 Internationale idrætsorganisationer

Der er oprettet et tværnationalt arbejdsgruppe om seksuel chikane i sporten. Oplysninger om denne kan fås via internettet på www.de.psu.edu/wsi/SexHarass2001

Sport England har en særlig "Child Protection in Sport Task Force". I Canada er der etableret et center for sportsetik, som også har beskæftiget sig med fysiske og seksuelle overgreb i idrætten. Det Canadiske Idrætsforbund har udarbejdet en vejledning om forebyggelse af seksuel chikane og overgreb, som er tilgængelig på www.caaws.ca/Harassment/harass

8.5 Perspektiver

Det er konstruktive og værdifulde initiativer, der inden for de seneste år er blevet iværksat inden for idrætsorganisationerne med henblik på at forebygge seksuelle krænkelser og overgreb på børn og unge i idrætsforeninger og klubber. De tager højde for den frivillige indsats og respekten herfor. De er baseret på betydelig faglig indsigt inden for de enkelte organisationer vedrørende problemstillingen og omfatter både erfaring fra politiarbejde, SSP-samarbejdet og fra arbejde med børn og unge i andre krisesituationer.

Det er et unikt element i forebyggelsesstrategien i de to hovedorganisationer, at den tager udgangspunkt i en generel diskussion af adfærd og normer for klubarbejdet, og at

den er baseret på anbefalinger om enkle, men vigtige regler for samværet med børn og unge i klubberne. Disse regler vil kunne nedsætte risikoen for seksuelle overgreb og gøre det muligt umiddelbart at stoppe overgreb. Det er væsentligt, at organisationerne påpeger, at det er den enkelte foreningsledelses ansvar, at der løbende tages stilling til værdigrundlaget for foreningsarbejdet og normerne for adfærden i klubben.

At idrætsorganisationerne støtter intentionerne i betænkningen om indhentning af straffeattest vedrørende tidligere pådømte straffelovsovertrædelser om seksuelle overgreb på børn under 18 år, vil sandsynligvis kunne forebygge, at stærkt belastede pædofile får beskæftigelse i idrætsforeninger. Men en blank straffeattest er ikke tilstrækkelig bevis på, at en voksen vil og kan respektere børn og undlade krænkende adfærd. Derfor er de almene forholdsregler for samværet med børn og unge særligt vigtige.

En idrætsleder og træner får ofte en særlig autoritet i forhold til et barn. Barnet oplever, at dets forældre respekterer træneren, og det beundrer selv træneren. Der vil derfor opstå en stor konflikt for barnet, hvis en så vigtig person gør noget, som barnet opfatter som forkert. Tillidsbruddet er stort, og barnet vil kunne føle skam og dårlig samvittighed, svarende til, hvad der gælder for seksuelle overgreb inden for familien, og derfor undlade at berette om overgrebet til andre.

Børn har evne til at drage grænser og signalere, at voksne skal respektere dem. Men denne evne kan styrkes gennem oplysning og undervisning om børns rettigheder. Der kan derfor peges på, at et vigtigt led i forebyggelse af krænkelse og seksuelle overgreb på børn er styrket undervisning allerede fra de yngste skoleklasser om børns rettigheder, den seksuelle udvikling, risikofaktorer for krænkelse og om barnets muligheder for at trække grænser for samværet med voksne.

I undersøgelsen Unge Trivsel peger de unge selv på betydningen af at have kendskab til deres rettigheder, og at der bør findes en lettilgængelig adgang til rådgivning og hjælp. De mener, at de vil være bedre rustet til at undgå overgreb, hvis de kender deres egne rettigheder. Forskningsresultater peger på, at børn, hvis rettigheder ikke er blevet respekteret, er de børn, som er mest sårbare over for gentagne overgreb, og de som har mindst mulighed for at forsvare sig.

Der burde derfor være politisk opbakning til en større undervisningsindsats i folkeskolen med sigte på at give børn større viden om deres rettigheder og større bevidsthed om deres ret til at sige nej over for forhold, som de ikke bryder sig om. Forebyggelse af seksuelle overgreb mod børn kan ikke opnås gennem større strafammer i sædelighedssager, men snarere ved at udvikle børns evne til at beskytte sig selv mod uønskede seksualiserede relationer til voksne og ved at gøre dem i stand til tidligt at opfatte faresignaler.

Der er i de senere år opstået en øget bevidsthed om vigtigheden af, at børn og unges personlige grænser respekteres, jf. forældremyndighedsloven: Børn skal behandles med respekt for deres person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse og anden krænkende behandling. Selvom denne udvikling er positiv, er der naturligvis også fare for at gå til den modsatte yderlighed og sætte spørgsmålstejn ved alle former for "nærkontakt" mellem ældre og yngre personer. Derved udsættes de frivillige i idrætten for mistænkeliggørelse, og man risikerer, at forholdet mellem idrætsudøveren og den unge kommer til at blive præget af alt for stive og formelle omgangsformer.

En del af den aktuelle debat om forebyggelse af krænkelse inden for idrætten har drejet sig om at identificere "mildere" former for grænseoverskridende adfærd, som kunne være de første trin på vejen til

egentlige forbrydelser mod barnet/den unge. Der er da også tegn på, at selv sådanne milde grænseoverskridelser i visse tilfælde kan virke generende og derved skade forholdet mellem den unge idrætssudøver og træneren.

Det er derfor vigtigt for idrætsforeningerne at finde den rigtige balance mellem på den ene side en total mangel på grænser mellem træner og idrætssudøver og på den anden side alt for rigide og upersonlige omgangsformer. Man kan ikke definere, hvor grænsen for kontakt mellem træner og idrætssudøver bør gå helt præcist. Dels er der forskelle på idrætsgrenenes behov og muligheder for fysisk kontakt, dels er der forskelle i trænertraditioner inden for de forskellige idrætsgrene, og endelig er der forskel på den enkelte træners personlige stil. Det er trænerens ansvar at trække grænserne i sin trænergerning, således at udøveren kan føle, at forholdet til træneren er trygt og forudsigeligt, og udøveren derved kan koncentrere sig om sin idræt. Professionelle grænser betyder også, at der ikke forekommer seksuel kontakt mellem træner og en udøver under 18 år, uanset om der er opstået gensidig sympati undervejs i træningen. Politikken i idrætsorganisationerne er at tilråde et skift til en træningsopgave inden for en anden idrætsgren eller i en anden idrætsforening, såfremt der opstår et kærlighedsforhold mellem en træner og en udøver under 18 år.

9. Litteraturliste

- Arcel, L.T. (1992) Seksuel chikane. Hans Reitzels Forlag. København, 1-142
- Brackenridge, C. (2000) Harassment, sexual abuse, and safety of the female athlete. *Clin.Sports Med.*, 19, 187-98, vii.
- Brackenridge, C. (2001) Spoilsports. Understanding and preventing sexual exploitation in sport. Routledge. London and New York, 1-284
- Bringer, J. D., Brackenridge, C. H. & Johnston, L. H. (2001) The name of the game: a review of sexual exploitation of females in sport. *Curr.Womens Health Rep.*, 1, 225-231.
- Caron, S. L., Halteman, W. A. & Stacy, C. (1997) Athletes and rape: is there a connection? *Percept.Mot.Skills*, 85, 1379-1393.
- Cense, W. H. & Kastelein, W. R. (1988) [The professional secret]. *Ned.Tijdschr.Geneeskd.*, 132, 1261-1262.
- Fasting, K., Sundgot-Borgen J. (2000) Norges Idrettsforbund og Olympiske Komite, 1-32
- Helweg-Larsen K. (2000) Seksuelle overgreb mod børn i Danmark. Problemets omfang og karakter bedømt ud fra litteraturstudier og en række danske datakilder. Statens Institut for Folkesundhed. København, 1-166.
- Helweg-Larsen K & Larsen HB. (2002) Unges trivsel År 2002. En undersøgelse med fokus på seksuelle overgreb i barn-
- dommen. Statens Institut for Folkesundhed. København, 1-162.
- Jaques, R. & Brackenridge, C. (1999) Child abuse and the sports medicine consultation. *Br.J.Sports Med.*, 33, 229-230.
- Juul K. (1999) Når krænkeren måske er en kollega. I Pædofili. Ed. Andersen J. Forlaget Frydenlund, København.
- Kirby, S., Greaves, I. (1996) Foul Play: Sexual abuse and harassment in sport. Paper presented to the Pre-Olympic Scientific Congress, Dallas, USA. July.
- Leahy, T. (1999) citeret fra Brckenridge C (2001).
- Leth I & Stenvig B (1988) Seksuelle overgreb i barndommen. *Nordisk Psychologi* 40, 383-393.
- MacAuley, D. (1996) Child abuse in sport. *Br.J.Sports Med.*, 30, 275-276.
- Nielsen JT (2001) The forbidden zone. *International Rev Soc Sport*, 36, 165-182.
- Nielsen Toftegaard Jan. Den forbudte zone. (1998). Københavns Universitet; Institut for Idræt. Stensilleret udgave, 1-139
- Parrot, A., Cummings, N., Marchell, T. C. & Hofher, J. (1994) A rape awareness and prevention model for male athletes. *J Am Coll.Health*, 42, 179-184.

10. Konferencen den 11. januar 2003

I samarbejde med DIF, DGI og Dansk Firmidrætsforbund arrangerede Kulturministeriet i januar 2003 en konference. Den gav mulighed for gruppediskussioner med baggrund i den aktuelle undersøgelse og indlæg fra idrætsorganisationerne og en række personer med særlig indsigt i problemstillingen og mundede ud i forslag til en fremtidig styrket indsats mod seksuelle overgreb inden for idrætten.

Konferences formål var

- at skabe bevidsthed om grænseoverskridende adfærd og seksuel chikane
- at arbejde med forebyggende initiativer med inddragelse af andre parter, fx politi, sociale myndigheder, skole
- at blive klogere på, hvordan man håndterer enkeltsager, herunder relationer til pressen.

Kulturminister Brian Mikkelsens tale til åbningen af konferencen.

Jeg er glad for at se, at konferencen her har samlet så mange deltagere – ikke kun fra idrætten, men også fra andre organisationer og myndigheder, som beskæftiger sig med seksuelle overgreb mod børn og unge.

Baggrunden for konferencen er den dialog, jeg i løbet af det sidste års tid har haft med idrættens organisationer om indsats på dette alvorlige område.

Den undersøgelse, som jeg iværksatte sammen med organisationerne om "Seksuelle overgreb på børn og unge inden for idrætten", udgør en del af konferenceprogrammet. Undersøgelsen har givet os dokumentation og overblik over

de sager, vi kender fra forskellige – overvejende danske – datakilder, herunder gennemgang af politianmeldte sager med relation til idræt.

Intentionen med konferencen er at få belyst forskellige aspekter af et problem, som for idrætten – og for samfundet som sådan – er særdeles alvorligt. Et problem, der af mange årsager er vanskeligt at få ordentligt belyst og vanskeligt at snakke om.

For idrætten – og i det hele taget for frivillighedssektoren – kan problemstillingerne i forbindelse med dette følsomme emne være forbundet med særlige vanskeligheder.

- *Det tætte netværk, som en idrætsforening typisk udgør, kan i sig selv være en barriere for at være åben og træffe de nødvendige beslutninger, hvis der opstår mistanke om en sag af følsom karakter.*
- *Retssikkerheden for medlemmerne og for de frivillige ledere og trænere af en forening er ikke på samme måde en afklaret størrelse som eksempelvis for ansatte på en arbejdsplads eller i en daginstitution.*
- *I idrætten er det ikke ualmindeligt, at der er kropskontakt. Men at fx en træner udnytter sin position til berøring med seksuelle under- eller overtoner er en helt uacceptabel og utilstedelig udnyttelse af udøvere. Det, vi kunne kalde overgrebenes gråzone, kræver en øget opmærksomhed.*

Idrætsorganisationerne har taget en række initiativer for at støtte deres medlemsforeninger i forebyggelse og håndtering af sager. Dette arbejde kan og bør støttes og forstærkes gennem netværksdannelse, videns-

og erfaringsdeling og samarbejde med andre instanser – frivillige organisationer og offentlige myndigheder.

Jeg skal her nævne, at Socialministeriet og Justitsministeriet i øjeblikket arbejder på en handlingsplan for forebyggelse af seksuelle overgreb.

Jeg vil takke de oplægsholdere, der har sagt ja til at være med i dag. I er sammen med deltagerne vigtige brikker i et felt, der kan tage sig temmelig uoverskueligt ud. Et felt, hvor vi politikere sammen med politi, kommunale og sociale myndigheder, skolevæsen og frivillighedssektoren må blive bedre til at koordinere indsatsen.

Endelig er jeg også glad for at kunne sige velkommen til Holbæk Egnsteater, som i eftermiddag viser os en del af forestillingen "Det bliver sagt", en dramatisering af Kristian Ditlev Jensens bog. Her får vi emnet pædofili beskrevet fra offerets, barnets side.

Det er mit ønske med denne konference at bidrage til debatten og til fælles viden – og lægge op en øget koordination af den samlede indsats. Med store forventninger og ønsket om en god dag vil jeg hermed sige velkommen til alle.

10.1 Konferencens temaer

Konferencen tog afsæt i idrætsorganisationernes erfaringer inden for de sidste år. Såvel centralt som ved en lang række møder i lokale idrætsforeninger og klubber har de svære problemstillinger, der opstår, når der rejses mistanke om seksuelle krænkelser eller seksuelle overgreb mod børn inden for idrætten, været diskuteret. Problemerne omhandler ofte følgende emner:

- Hvornår er en mistanke begrundet?
- Skal man tale med forældrene om det?
- Hvad sker der med fremtidigt samarbejde med familien?
- Kan man tale med medarbejdere?
- Kan vi diskutere fortrolige oplysninger indhentet via en straffeattest med bestyrelse og

centrale organisationer?
Hvad er foreningens juridiske ansvar?
Hvad er foreningens moralske ansvar?

Der blev peget på, at der meget ofte vil være behov for at diskutere:
Hvordan kunne det ske?
Hvor ligger ansvaret?
Har nogen svigtet?
Er der behov for opstramning af retningslinjer vedrørende adfærd, etik og praksis i foreningen?

I gruppediskussionen blev der taget stilling til, hvorvidt der mangler viden om problemstillingen, og hvilke perspektiver der åbner sig for den fremtidige forebyggelse af seksuelle overgreb inden for idrætten. Grupperne forholdt sig til spørgsmålet om, hvorledes der kan skabes et netværk mellem de mange aktører og derved sikre, at relevant viden deles og erfaringer kan bruges af andre. Grupperne fik også til opgave at komme med konkrete anbefalinger til kommunale og nationale politiske tiltag, samt hvilke yderligere initiativer de frivillige organisationer kunne supplere med.

10.2 Anbefalinger

- Der skal fortsat være fokus på en styrkelse af generelle gode adfærdsnormer i foreningerne.
- Emnet skal indgå som en del af alle træner- og lederuddannelser.
- Idrætsorganisationerne bør oprette et fælles rådgivnings- og støttepanel og etablere en fælles hjemmeside.
- Der skal være mere konkret viden om en korrekt sagsbehandling, når der rejses mistanke om et seksuelt overgreb i idrætsforening.
- Organisationerne bør kunne henvise til psykologbistand.
- Lokale rådgivningsmuligheder skal være mere synlige og der skal være lettilgængelige rådgivningstilbud.
- Netværk anbefales på alle niveauer.
- Lokale netværk bør kunne udnytte det eksisterende SSP-samarbejde.

- Folkeoplysningsudvalg kunne gøres ansvarlige for etablering af netværk og udarbejdelse af retningslinjer.
- Kommunerne skal efterleve deres pligt til at etablere rådgivningstilbud og et effektivt beredskab til foreningerne.
- Kommunernes Landsforening bør fremover have en mere udadrettet aktivitet mhp forebyggelse af seksuelle overgreb inden for foreninger.
- På landsplan bør der afsættes økonomiske og menneskelige ressourcer til oplysningskampagner.
- Det bør sikres, at Europarådets retningslinjer vedrørende forebyggelse af overgreb inden for idrætten følges op her i landet.
- Der bør indføres obligatorisk undervisning i problematikken på alle uddannelser inden for sundheds- og socialsektoren samt de pædagogiske uddannelser.

Efter konferencen har Kulturministeriet og Kommunernes Landsforening i en fælles henvendelse til kommunalbestyrelserne understreget betydningen af, at kommunerne er opmærksomme på idrætsforeningerne og de frivillige ledere som en del af målgruppen for de retningslinjer, kommunerne har opstillet for håndtering af sager, hvor der opstår mistanke om overgreb mod et barn.

Til kommunalbestyrelsen

I januar måned i år afholdt Kulturministeriet i samarbejde med idrætsorganisationerne og Team Danmark en konference om seksuelle overgreb på børn og unge inden for idrætten. Konferencen samlede ca. 100 deltagere – ikke kun fra idrætten, men også fra andre organisationer, som beskæftiger sig med seksuelle overgreb mod børn og unge, samt fra politi, kommuner og skoleverdenen.

Formålet med konferencen var bl.a. at fokusere på forebyggende initiativer med inddragelse af andre parter, fx politi, sociale myndigheder og skole samt at gøre opmærksom på, hvordan en idrætsforening håndterer en situation, hvor en mistanke er opstået.

Konferencen pegede på, at problemstillingerne i forbindelse med mistanke om seksuelle overgreb kan være forbundet med særlige vanskeligheder for idrætten og i det hele taget for frivillighedssektoren. Det tætte netværk, som en typisk forening udgør, kan i sig selv være en barriere for at være åben og træffe de nødvendige beslutninger i disse ofte meget følsomme sager for barnet, dets forældre og den mistænkte.

Foreningerne og de frivillige ledere har ikke nødvendigvis et tilstrækkeligt kendskab til almindelig underretningspligt og deres muligheder for at få vejledning om sagshåndtering hos kommunen. Konferencens konklusioner og anbefalinger peger således på et stort generelt behov for konkret viden om korrekt håndtering af disse sager og specielt for en viden i

de frivillige foreninger om muligheden for og det hensigtsmæssige i at henvende sig til kommunen. Dette ses i lyset af såvel barnets tarv som den mistænkte retssikkerhed.

På den baggrund vil Kulturministeriet og KL opfordre kommunerne til at være opmærksomme på idrætsforeningerne og de frivillige ledere som en del af målgruppen for de retningslinier, kommunerne har opstillet for håndtering af sager, hvor der er mistanke om overgreb mod et barn.

Det vil være tryghedsskabende for såvel de frivillige ledere som for forældre og børn, at kommunernes generelle retningslinier, handleguides eller andet informations- og vejledningsmateriale om, hvordan man bør håndtere disse meget vanskelige og følsomme sager bliver formidlet til de frivillige foreninger. Vi opfordrer til, at man sætter håndteringen af disse sager om overgreb mod børn og unge på dagsordenen i kommunernes løbende dialog med det frivillige foreningsliv.

Med venlig hilsen

Brian Mikkelsen
kulturminister

Eigil W. Rasmussen
formand for KL

11. Konferencens indlæg

I det følgende bringes et referat af en række af konferencens oplæg til gruppediskussionen og nogle oplæg in extenso.

11.1 Pædofili set med politiets øjne

Per Larsen, Chefkriminalinspektør, Københavns Politi

Per Larsen konstaterede, at der sker seksuelle overgreb på børn og unge inden for idrætten. Disse overgreb skal vi bekæmpe, uanset om det konkrete antal anmeldelser kan forekomme relativt lavt. Mørketallet er, også her, højt.

I Nordisk Kriminalreportage 2003, udgivet af Nordisk Politi Idrætsforbund, har Per Larsen publiceret et vægtigt kapitel "Når børn er ofre - pædofiliens hæslige ansigt". Et afsnit omhandler pædofili i sportens verden. Citereret herfra:

"Der kan være mange forklaringer på, at man ikke ønsker eller ikke har mulighed for at anmelde en sag til politiet. Dels har barnet måske ikke lyst til at dele sin meget traumatiske oplevelse med nogen – den værst tænkelige situation er, at et barn ikke har personer/forældre i sin nærhed, med hvem det kan dele og bearbejde hændelsen – dels kan der også være tale om blufærdighed, der forhindrer åbenhed om emnet. Det kan ikke udelukkes, at nogle ledere af hensyn til for eksempel en klubs gode navn og rygte "fejler problemet ind under guldvæddet" og søger at løse sagen i stilhed. Der kan også være en række andre forklaringer."

Tv-sporten (DR1) satte for et par år siden fokus på emnet i udsendelsen "De farlige

frivillige", og uanset at det konkrete antal anmeldelser, med al respekt for ofrene, talmæssigt var relativt beskedent, satte udsendelsen for alvor fart i debatten såvel i de store idrætsorganisationer som på det politiske plan, ikke mindst hos sportens minister, kulturministeren.

Der føres ingen officiel statistik over sager med udspring i sportens verden, idet den årlige kriminalstatistik kun taler om det samlede antal begåede overtrædelser af bestemte straffelovsbestemmelser uden at underindele nærmere. Der kan skabes et vist overblik ved en gennemgang af de enkelte sager."

Børn er de store tabere i disse sager. Det er politiets opgave at medvirke til hurtigt og effektivt at belyse, hvem gerningsmændene er. Nogle gerningsmænd har et langt "synderegister". Det er personer, som politiet ser gentagne gange. Men selv om pædofili forekommer i idrætten og andre steder i vores samfund, skal vi passe på, at vi ikke skaber en form for hysteri eller moralsk panik omkring seksuelle overgreb mod børn, således at enhver form for kærlighed eller begejstring over for børn kan tolkes som upassende. Til gengæld skal vi sikre os, at vi ikke havner i den anden grøft og afviser alle sager eller mistanker om misbrug som pjat.

Den politimæssige efterforskning tager bl.a. sigte på sikre den sigtedes retsstilling. Politiet skal være sikker i sin sag før end en anmeldelse bringes videre til domstolene. Politiets opgave er at sikre, at uskyldige voksne ikke bliver skadet af falske anklager,

men også at en mistanke fra starten bliver korrekt undersøgt. Selvfølgelig bliver politifolk også følelsesmæssigt ”suget ind” i disse sager, og det kan påvirke, hvorvidt man får et objektive resultat. Denne følelsesladede situation betyder, at der både blandt mange politifolk og blandt sagsbehandlere kan forekomme en berøringsangst over for sager, der involverer børnemisbrug. Ifølge den sociale service har enhver borger en anmeldelsespligt til de sociale udvalg, når mistanken om børnemisbrug opstår. Anmeldelsespligten har til hensigt, at der kan gennemføres foranstaltninger til gavn for barnet. Det kan være det bedste valg umiddelbart at politianmelde mistanken, således at sagen fra starten kan blive grundigt belyst, og mistanken derved så hurtigt som muligt enten kan blive afvist som ubegrundet eller føre til en sigtelse og en retslig vurdering. Samfundets love sigter mod, at vi er opmærksomme på muligheden for seksuelle overgreb, og at vi beskytter vores børn bedst muligt. Men det er samtidig vigtigt, at vi, mens vi passer på børnene, ikke også skaber et ”frygtklima” omkring børn.

Der er en række muligheder for at forebygge seksuelt misbrug af børn og unge inden for idrætten:

1. Straffeattest

Det skal gøres til en naturlig del af idrætslivet at anmode om en straffeattest fra potentielle trænere/pædagoger. Der er ikke brug for at indhente en borgerlig straffeattest. Det, der har interesse, er om vedkommende tidligere har forgrebet sig på børn og er straffet herfor. Det er den eneste mulighed, vi har for at finde ud af, om vedkommende har en dom, der forbyder ham fra at beskæftige sig med børn. Det er vigtigt at erkende, at de seksuelle forbrydere, der bliver fanget på denne måde, er kun dem, som politiet har haft kendskab til før. Men det er vigtigt, at vi i det mindste garderer vores børn mod dem.

2. Samtale

Idrætsklubben skal straks tage initiativ til en samtale med den/de relevante personer, hvis der opstår mistanke om, at en træner i klubben misbruger børn. Forholdet mellem træner og barn skal afmystificeres, da ubegrundede rygter kan have en negativ effekt for idrætsklubben. Rygter uden reelt indhold kan hurtigt begynde at svirre og vil have en negativ virkning på klubbens anseelse og påvirke samarbejdet mellem klub og forældre samt medføre et fald i medlemstal.

3. Klubkultur

Der skal skabes en ”én er en for meget”-kultur i idrætsforeninger, men også i det øvrige samfund, for at øge opmærksomheden omkring emnet.

11.2 Kommuners og amters indsatser

Margit Knudsen

Videnscenterfunktionen vedørende sociale indsatser ved seksuelle overgreb mod børn, SISO. Udviklings- og Formidlingscenter vedrørende børn og familier, UFC, Aabenraa.

Et eksempel fra det virkelige liv – der hvor børn færdes – og et eksempel på, hvordan seksuelle overgreb mod børn desværre ofte bliver tacklet på en måde, så vi ikke fastholder et fokus på barnet og dets situation, kan være som i denne lille episode:

En lille dreng kredser på sin trehjulede cykel rundt om sin yndlingspædagog, der sidder og spiser sin madpakke på kanten af sandkassen. Pludselig siger den lille dreng: Jeg kan ikke li’ dét, Peter (stedfar), gør ved mig! Pædagogen siger: Nå, hvad gør han da? Drengen svarer: Han gør noget med sin tissemand. Pædagogen er ved at smide alt, hvad hun har i hænderne, og skynder sig ind til sin leder for at drøfte sin bestyrtelse, tvivl, mistanke – og hvad er det nu, vi skal, i sådan en situation?

Hvis vi forestiller os at vende blikket ud på

legepladsen igen, ser vi sandsynligvis en lille dreng med hængende skuldre. Muligvis er hans oplevelse: Hun kunne heller ikke klare at høre mig – hun kan heller ikke hjælpe mig.

Hvis vi efterfølgende ville kortlægge institutionens indsats, er der næppe noget at pege fingre ad i forhold til, hvad der er fastsat fx i skriftlige vejledninger for sager vedr. seksuelle overgreb, og som oftest omhandler sagens gang i og imellem systemer. Det store og afgørende spørgsmål må imidlertid være, om indsatserne i tilstrækkelig grad tilgodeser barnets og familiens behov.

UFC Børn og Familier har af Socialministeriet fået til opgave over en årrække at indsamle viden om sociale indsatser ved seksuelle overgreb mod børn. Der er etableret et videnscenter, der benævnes SISO (Videnscenterfunktionen vedr. sociale indsatser ved seksuelle overgreb). Det har landsdækkende funktion, der tager udgangspunkt i praksisfeltet, dvs. primært kommuner. SISO arbejder tæt sammen med Videnscenterfunktionen på Rigshospitalet, der fokuserer på de sundhedsmæssige aspekter af seksuelle overgreb.

Landets kommuner har særlige forpligtigelser, når et barn eller en ung er truet på sin trivsel og udvikling, og det skal ske i dialog og samarbejde med forældrene. Socialministeriet har bekendtgjort en forpligtigelse for offentligt ansatte og en række andre personer til underretning *"om forhold for et barn eller en ung under 18 år, der må give formodning om, at barnet eller den unge har behov for særlig støtte"*. Det er en underretningspligt, ikke en pligt til at anmelde.

Det er ligeledes nævnt i serviceloven, at *"den, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen"*.

Det er disse bestemmelser, der er baggrunden for vores forventninger om, at kommunen kan sætte ind, hvis der er tale om seksuelle overgreb på børn eller unge eller mistanke herom. Vi går ud fra, at et overgreb medfører behov for særlig støtte, og vi forventer, at kommunen iværksætter en undersøgelse i henhold til servicelovens bestemmelser for at klargøre, hvilke behov der er for støtte i den konkrete situation.

Dette særlige ansvar forvaltes forskelligt i landets 275 kommuner. Af en undersøgelse, som SISO har foretaget blandt 172 kommuner, fremgår det, at så godt som alle kommuner inden for de seneste 5 år har modtaget en eller flere underretninger vedr. mistanke om seksuelle overgreb mod børn. Godt og vel $\frac{3}{4}$ af kommunerne har i samme periode modtaget underretning vedr. konkret viden om seksuelle overgreb mod børn.

Vi møder til tider eksempler på, at kommunernes indsatser ikke synes at have været tilstrækkelige og imødekommende over for barnets og familiens behov. Det bør give stadig anledning til refleksion over en indsats, der – om nogen – er afgørende for barnets, men i høj grad også forældrenes muligheder for at genvinde fodfæstet. Generelt oplever vi, at kommunerne er interesserede i at forbedre indsatserne. Men de involverede fagpersoner kan – efter eget udsagn – have svært ved at bevare roen til at udføre det gode sociale arbejde i de hér sager. Seksuelle overgreb er stadig noget, som de fleste kan have svært ved at erkende tilstedeværelsen af. Tilmed frygter de involverede fagpersoner en negativ omtale, fx i medierne. Det har der været eksempler på. Man kan måske ikke udelukke en tendens til at skubbe problemstillingen et andet sted hen, under henvisning til at man ikke selv besidder den fornødne ekspertise.

Vi ved, at familiernes og børnenes behov er forskellige, og at indsatsen bør afhængige af en række forskellige faktorer, bl.a.: Overgrebets karakter.

Barnets eller den unges alder og robusthed. Muligheden for støtte i familien og de nære omgivelser.

Kommunen bør derfor altid gennemføre en individuel udredning m.h.p. at vælge den bedste indsats. Den individuelle vurdering kan aldrig erstattes af nok så gode generelle retningslinjer for tilrettelæggelsen og samarbejdet i en sag om overgreb.

SISO har søgt at kortlægge kommunernes indsats ud fra tre overordnede indfaldsvinkler:

Hvilke barrierer og hvilke udviklingsmuligheder er der på det organisatoriske plan?

Hvilke barrierer og hvilke udviklingsmuligheder er der i det faglige miljø?

Hvilke faglige og personlige barrierer og udviklingsmuligheder kan identificeres?

Kommunerne

Knap halvdelen af kommunerne har iværksat særlige sagsbehandling af sager, der vedrører seksuelle overgreb mod børn. Det kan fx være, at man har etableret et særligt team, et særligt beredskab eller et samråd. Nogle kommuner har etableret samarbejde med politi eller SSP. Nogle har et formaliseret samarbejdsforum med amtet. I en del tilfælde er der afholdt kursus- og temadage eller egentlige efteruddannelsesforløb.

Omvendt har lidt over halvdelen af kommunerne angivet, at de ikke har iværksat særlige målrettede tiltag i forhold til disse sager. De oplyser typisk, at de i de konkrete situationer henter specialviden forskellige steder, fx i deres eget kommunale regi, i amtet, hos politiet eller hos privatpraktiserende psykologer.

Sager, der omhandler seksuelle overgreb mod børn, rejser ofte en række juridiske og strafferetslige spørgsmål. Vi har derfor i vores udredning set på, i hvilken udstrækning kommunerne har umiddelbar adgang til juridisk bistand. Knap 3/4 af kommunerne angiver, at de har adgang til juridisk bistand, enten hos kommunens

egen jurist eller hos en ekstern jurist, der konsulteres i de enkelte sager.

Ca. 1/4 af kommunerne har skriftlige instrukser eller vejledninger vedr. sagsbehandlingen, og det kan forventes, at antallet aktuelt er øget pga. den øgede opmærksomhed på emnet. Det kan dreje sig om kortfattede instrukser eller mere detaljeret informationsmateriale. Som regel indeholder materialet især angivelse af lovgrundlag og omtale af signaler på omsorgssvigt, herunder seksuelle overgreb. Målgruppen er medarbejdere i socialforvaltning, PPR, dagforanstaltninger og skoler, og nogle steder også forældre.

Vejledningerne i sagsbehandling skelner mellem, om den seksuelt krænkende voksne er en ansat i kommunen eller ikke. At kommunen er den ansættende myndighed, kan ofte opleves som et særligt dilemma. Det er derfor vigtigt på forhånd at have taget stilling til – og nedfældet – hvem, der gør hvad i den kommunale forvaltning i sådanne tilfælde.

Psykologbistand

Der efterspørges ofte specialviden fra fx. en psykolog. Mange mindre kommuner har ikke selv psykologbistand til rådighed og må søge psykologfaglig behandling uden for eget regi. Der er dog mange kommuner, der har psykologer ansat, men psykologerne kan som regel kun tage enkelte afklarende og støttende samtaler med barnet og familien, men ikke indgå i længerevarende behandlingsforløb.

De fleste kommuner nævner derfor amtet som den instans, hvortil barnet og familien kan henvises. Der bliver som regel givet udtryk for, at den rådgivning og intervention, amtet kan give, som sådan opleves som kvalificeret – men ventetiden er et stort problem, der betyder, at kommunen ikke benytter sig af amternes tilbud om psykologassistance. Kommunerne bruger derfor privatpraktiserende psykologer. Det er et problem, idet der ikke udvikles en

kommunal kompetence inden for psykologbehandling af seksuelt misbrugte børn, som kunne have stor værdi i de tværfaglige team, som mange kommuner har nedsat i forhold til netop at opkvalificere indsatserne i forhold til arbejdet med børn og unge. De tværfaglige team består som regel af pædagoger, lærere, sundhedsplejersker og socialrådgivere.

Uddannelse af faggrupper

SISO er i gang med at indsamle oplysninger om, i hvilken udstrækning emnet seksuelle overgreb mod børn indgår i grunduddannelserne for de relevante faggrupper. Emnet er ikke obligatorisk på pædagoguddannelserne og læreruddannelsen, og det er derfor vidt forskelligt, hvad man som pædagog vil vide om problemstillingen. En opkvalificering af kommunernes indsats på området via de tværfaglige team ville have bedre vilkår, hvis de involverede fagpersoner fra starten var bedre fagligt rustede. De ansatte i kommuner føler sig ofte usikre, og der synes derfor at være stærkt behov for efteruddannelse.

Kommunernes samarbejde med politiet foregår ofte i enten permanent eller ad hoc-nedsatte tværfaglige grupper. I de små og mindre kommuner, hvor der evt. ikke er etableret noget formelt samarbejdsforum med politiet, vil der ofte være uformelle drøftelser af anonymiserede problemstillinger med politiet, inden forvaltningen tager stilling til en politianmeldelse.

Amterne

SISO er ved at afslutte en kortlægning af amternes indsats over for kommunerne. Ca. halvdelen af amterne har en formuleret politik, typisk en handleplan ved mistanke samt ved erkendt omsorgssvigt/børnemishandling og seksuelle overgreb mod børn. Der kan evt. være tale om vejledninger for kommunale sagsbehandlere, informationsmateriale om procedurer osv. Amterne kan stille konsulentbistand til

rådighed for de kommunale sagsbehandlere eller gå konkret ind i sagerne. Børn og familier kan henvises til amtets psykologer med henblik på samtaleforløb, udredning og behandling.

Næsten alle amter har et ad hoc-samarbejde med kommunerne omkring enkeltsager, hvorimod under halvdelen har et formelt etableret samarbejde. Der er som regel tilbud om krisebistand, også til forældre, hvis barn er blevet overgrebet.

Amterne forventes at bistå med specialviden på området og gør det også rent faktisk. Det er dog de færreste amter, der har foretaget målrettede initiativer i forhold til at indsamle, udvikle og formidle viden om seksuelle overgreb mod børn.

Det giver måske anledning til at overveje nye samarbejdsflader mellem amter og kommuner i forhold til at opkvalificere de samlede indsats.

Der har i de seneste år været nogle få amt-kommunale projekter, der har været rettet direkte mod gruppen af seksuelt krænkede børn – eller børn og unge, der udviser en seksuelt krænkende adfærd over for andre børn og unge.

Konklusion

Den sociale indsats ved seksuelle overgreb mod børn bør have fokus på barnets tarv – og tage udgangspunkt i, hvad der er til egentlig hjælp og støtte for barnet og dets familie.

Der skal være mulighed for umiddelbar støtte i de nære omgivelser, ellers vil barnet og familien føle sig svigtet, uanset hvor megen ekspertise og specialviden på området, der i øvrigt er etableret i samfundet. Indsatsen skal svare til barnets og familiens behov. Der skal altid ske en individuel vurdering af behovet. I den akutte situation har barnet og familien først og fremmest brug for omsorg og opmærksomhed. Der kan være en tendens til at være mere optaget af, om man gør det rigtige, end at sikre, at der bliver gjort noget, der er støttende for børn og forældre.

Denne og tilsvarende konferencer viser, at der rent faktisk bliver gjort mere nu end før, i retning af at etablere viden og udvikle kompetencer. Men socialt arbejde har altid indeholdt – og bør også fremover indeholde – omsorg og opmærksomhed på det enkelte menneske. Ingen efterforskning bør således forhindre, at vi taler med de berørte børn og deres familie i en svær tid.

Så mens vi fortsat opkvalificerer os fagligt på at tackle de problemstillinger, der er følger af seksuelle overgreb på børn – især de skadelige følger af meget langvarige overgreb – er det vigtigt at huske på, at selvom man måske ikke præcist ved, hvad man skal gøre, kan ingen sag – eller efterforskning – skades af, at der udvises almindelig omsorg og gives positiv opmærksomhed til barnet og dets familie.

Det må være målet, at den forøgede viden, der efterhånden samles, medfører, at alle, der i det daglige beskæftiger sig med børn og unge, bliver mindre angst for at hjælpe og støtte, hvis de skulle erfare, at et barn eller en ung udsættes for seksuelt grænseoverskridende handlinger fra en voksen. Set fra børnenes og forældrenes side er omsorgen det eneste virkeligt vigtige i en konkret situation, og kommuner bør prioritere at udvikle den nødvendige faglighed til umiddelbart at kunne give en sådan støtte.

11.3 Retsikkerhed – når mistanken er opstået

Bjørn Graae, byretsdommer, medlem af Dansk Idrætsjuridisk Forening

Når krænkeren truer et barn, bliver han selv et truet menneske. Derfor bør man også kigge på krænkerens retssikkerhed. Han skal også betragtes som uskyldig, indtil det modsatte er bevist. Det kan ofte være svært at huske på, når det drejer sig om børn og vort naturlige instinkt til at beskytte dem.

Fordi det er vanskeligt at blive rensat, når

først man er blevet sigtet, er det vigtigt, at den enkeltes retssikkerhed er beskyttet, også når det drejer sig om sigtelser, der giver anledning til stærke reaktioner. Der er en tendens til, at vi skaber et moralsk hysteri omkring fysisk kontakt med børn, og at det kan medføre en uheldig begrænsning i vores trang til at vise begejstring i forhold til børn og i at støtte dem. Det er ikke så afgørende, hvordan en berøring mellem barnet og den voksne træner er, men hvorfor den er, som den er. Derfor bliver der givetvis begået mange fejltolkninger, både den ene og den anden vej.

Det kan bringe trænere i en vanskelig situation. De risikerer at opleve, at de overskrider en nærmest usynlig grænse mellem, hvad de selv betragter som varm omsorg og opbakning, og hvad andre opfatter som upassende fysisk kontakt til barnet. Vurderingen vil være subjektiv. Det er derfor meget positivt, at idrætsforeningerne har taget dette emne op, og at de har formuleret retningslinjer, således at potentielle trænere og pædagoger ikke bliver skræmt væk fra det vigtige arbejde med børn og unge.

I stort set alle andre sammenhænge vil man udstyre den mistænkte med den nødvendige hjælp. Det sker ikke af sig selv, når det drejer sig om sigtelser eller mistanker, der rejser mod en frivillig inden for idrætten. Det er ikke en retsstat værdigt at efterlade så svært belastede uden nogen form for hjælp. Pædagoger i børneinstitutioner vil prompte få hjælp fra deres fagforening, såfremt en lignende sigtelse rejser mod dem. Forældre, der vanrøgter deres børn og trues med at få dem tvangsfjernet af kommunens børne- og ungeudvalg, har retskrav på at få gratis advokatbistand.

Det spiller ikke nogen rolle, om det er en rigtig sigtelse, dvs. om der med sandsynlighed er begået et overgreb på et barn, eller om det drejer sig om en mistanke herom. Det må anses for at være en menneskeret at

få en "fair trial", hvilket ikke mindst gælder ham, der har begået den påsigtede handling.

Det vil klæde sportens hovedorganisationer, der modtager en frivillig indsats fra tusindvis af ledere og trænere, at den efterlyste bistand ydes af dem, og at de sikrer en bisidder til den sigtede. Bisidderens rolle er i lige så høj grad at skaffe de rigtige kontakter til den sigtede, det kan være til advokat, familie, psykolog osv. Det kan også være, at det er nok, at der er en til at tale med. Bisidderen kan måske også varetage den sigtedes interesser mere uformelt. Omvendt kan måske lettere kommunikere med bisidderen, idet den sigtede bliver en person, mange viger tilbage fra at tale med.

Dansk Idrætsjuridisk Forening vil fremover givet diskutere problemstillingen med fokus på de retssikkerhedsmæssige aspekter, fx hvilken juridisk rådgivning kan en træner forvente ved en sigtelse for seksuelt overgreb inden for idrætten. Der har hidtil ikke været specielt fokus på denne problemstilling, og der er givetvis behov for at belyse mulighederne for at øge også frivilliges retsstilling og adgang til juridisk bistand. Idrætsjuridisk Forening bør tage problemstillingen op og eventuel komme med en udmelding om de frivilliges retsstilling, samt belyse mulighederne for juridisk assistance, i tilfælde hvor der rejses mistanke om seksuelt overgreb eller krænkelse af et barn i forbindelse med deres indsats i idrætsforeninger eller -klubber.

11.4 Håndtering af følelsesladede sager i medierne

Mie Femø Nielsen
Institut for Nordisk Filologi, Københavns
Universitet

Indlægget tog udgangspunkt i at fremhæve vigtigheden i at skelne mellem pædofilisagen og mediasagen. Der er ikke nød-

vendigvis en sammenhæng mellem sagens reelle omfang og mediernes fremstilling af omfanget. Politiet og idrætsforeningerne har en anderledes dagsorden end medierne og politikere, hvad angår rapportering af pædofilisager. Derfor kan man skelne mellem 3 dagsordener:

1. Mediedagsordenen.
2. Den politiske dagsorden.
3. Offentlighedens dagsorden.

Der er også forskellige tidshorisonter for den egentlige sag og mediasagen, således at medierne kan skabe en form for hysteri omkring en sag, fx på et tidspunkt hvor sagen i virkeligheden har kørt i nogle måneder og er ved at nærme sig en afslutning.

Billedet af idrætsorganisationerne i forhold til pædofili og seksuelle overgreb mod unge kan vendes fra en opfattelse af idrætsforeninger som et slaraffenland for pædofili til en opfattelse af idrætten som et trygt miljø for børn, hvor der bliver lagt store kræfter i at beskytte dem mod potentielle pædofile.

Men det gør det ikke mindre vigtigt, at idrætsforeningerne selv er opmærksomme på vigtigheden af mediernes behandling af sådanne sager, og at de i den enkelte sag kan skelne mellem mediasagen og den egentlige pædofilisag.

Det må stærkt anbefales, at idrætsforeninger ikke går stille med dørene i sådan en sag og forsøger at beskytte idrætsverdenen mod omtale. Men samtidigt med at organisationerne svarer på mediernes henvendelser og informerer generelt om en sag, er det vigtigt at have opmærksomhed på nogle enkle forholdsregler for pressehåndteringen.

Organisationerne skal ikke betragte sig selv som hovedpersoner i sagerne. Det er barnet (offeret), der er den centrale figur i mediasagen. Ligesom barnets tarv er det centrale i pædofilisagen. Idrætsforeningen skal i medierne placeres i rollen som

hjælper. Det er centralt ved enhver pressehenvendelse til en idrætsorganisation eller forening, at organisationen/foreningen først og fremmest fremhæver ønsket om at ville hjælpe barnet og barnets familie i sagen og samtidig giver udtryk for en skarp afstandstagen fra seksuelle overgreb mod børn i alle former, inden for og uden for idrætten.

I pressekontakten er det samtidig meget vigtigt klart at melde ud, at sagen ikke kan kommenteres yderligere, mens politiet foretager efterforskning, og før der er taget stilling til, om sagen vil medføre en sigtelse og den sigtede blive stillet for retten. Det er en god idé at give udtryk for, at det i den mellemliggende periode er idrætsorganisationens opgave at støtte barnet og dets familie fuldt ud. På den måde bliver der givet udtryk for forpligtelsen over for barnet, uden at der kan rejses anklage om at have fældet en dom over et potentielt uskyldigt menneske eller at skabe unødigt hysteri omkring sagen.

Princippet for pressehåndtering er således:

- at skabe tiltro til systemets varetagelse af sagen
- at lægge afstand til den potentielle forbrydelse
- ikke at lægge afstand til den anklagede – og heller ikke til anklagerne (barnet og familien).

Hvis disse principper kan overholdes, vil medierne medvirke til, at der skabes og bevares en stor troværdighed til organisationernes evne til at varetage sager, hvor der rejses mistanke om seksuelle overgreb mod børn og unge inden for idrætten. I modsat fald kan det medvirke til, at mediasagen trækkes i langdrag, og at idrætsorganisationernes troværdighed svækkes.

I praksis kan nogle få udsagn støtte en hensigtsmæssig mediekontakt i konkrete sager: *”Hvis det er det, der er foregået, så fordømmer vi det på det skarpeste, vi kan på ingen måde acceptere nogen form for seksuel*

krænkelse”.

Men nu må sagen først undersøges. Sagen behandles af... Vi har en udførlig procedure for sådanne sager. Først..., og dernæst...”.

”Der skal både tages hånd om barnet og den anklagede. Det er vigtigt for os, at både børnene og de frivillige kan være trygge hos os”.

I 1.5 Seksuell trakassering i idretten i et internasjonalt perspektiv

Kari Fasting

Norges idrettshøgskole

Seksuell trakassering og seksuelle overgrep er ikke bare vanskelig å håndtere i praksis, det er også et vanskelig område å forske på, blant annet fordi det er forbundet med store etiske og metodiske problemer. Å skulle si noe om omfanget av seksuell trakassering og seksuelle overgrep i idretten basert på forskning er derfor ikke så lett. Dette har sammenheng med at det både er lite forskning på området, og at seksuell trakassering måles forskjellig i de ulike undersøkelsene. Forskningen kan inndeles i to hovedgrupper. En som angår barn (som noen ganger defineres til 14, 16 eller 18 år), og som oftest fokuserer på seksuelle overgrep (sexual abuse) og den forskningen som omfatter voksne som fokuserer på seksuell trakassering (sexual harassment) og voldtekt (rape). Jeg skal derfor bruke et par minutter på å forsøke å rydde litt i begreper og vise hvordan disse også kan henge sammen.

Det som er felles for de fleste definisjoner er at de inneholder noe om at adferden er uønsket og/eller plagsom. Det norske stortingsvedtok i vår en endring i likestillingsloven, som nå også omfatter seksuell trakassering. Her defineres seksuell trakassering som følger: ”Uønsket seksuell oppmerksomhet som er plagsom for den oppmerksomheten rammer”. Det presiseres videre at seksuell trakassering er et strukturelt og kulturelt problem – ikke et individuelt problem. (Ot.prp.nr 77, 2000-

2001). Det neste eksemplet er fra idretten. Det nederlandske idrettsforbundet og olympiske komite definerer seksuell trakassering som følger: "Sexual harassment" is any form of sexual behaviour or suggestion, in verbal, nonverbal or physical form, whether intentional or not, which is regarded by the person experiencing it as undesired or forced" (1997, p 3). Eksempler på seksuell trakassering er blant annet:

- Uønskede seksuelle hentydninger om kropp, klær og privatliv.
- uønskede telefonsamtaler, eller brev med seksuelt innhold.
- å bli vist / få bilder eller ting av seksuell art, der dette er uønsket.
- Latterliggjøring av, og seksuelle vitser om kvinner generelt.
- Gjentatte uønskede forslag eller invitasjoner om seksuelle tjenester
- å bli plukket på
- implisitte eller eksplisitte trusler
- utsatt for annen uønsket kroppsberøring av seksuell karakter:
 - stryke seg inntil kroppen på andre
 - forsøk på å kysse eller gi kjærtegn
 - voldtekt eller voldtektsforsøk

Hva er så seksuelt overgrep. En definisjon er at seksuelle overgrep er å bearbeide eller tvinge noen til seksuelle handlinger (Brackenridge 1997). Pga at det er vanskelig å skille mellom seksuell trakassering og overgrep brukes nå ofte seksuell trakassering som et overordnet begrep, man taler for eksempel om lettere former for seksuell trakassering og mer alvorligere former for seksuell trakassering. Begrepene henger sammen på den måten at det er glidende overganger, og alt kan sies å være "krænkelser". Celia Brackenridge (1997) illustrerer dette på følgende måte:

I noen sammenhenger tror jeg et slikt skille kan være viktig for å forstå hva som foregår, kanskje særlig når det gjelder barn og unge. 'Grooming' (bearbeidings) prosessen defineres som følger: One slowly gains the trust of a child before systematically breaking down interpersonal barrier. Det er mye

som tyder på at det er dette som skjer både med mindre barn og når for eksempel 13-åringen såkalt "forelsker" sig i sin mye eldre trener.

Omfang

Hva vet vi så om omfanget av seksuell trakassering og overgrep i idretten? Vi har få kvantitative studier. I tillegg er det også slik når det gjelder studier av omfang av seksuell trakassering generelt, at det nesten er umulig å sammenlikne disse på grunn av metodiske forskjeller i definisjoner, utvalg, etikk, validitet, underreportering, - ikke svar osv. Når det gjelder bruk av spørreskjema for eksempel, vil det for enkelte være meget dramatisk å krysse av for en kategori om at man har vært utsatt for incest og/eller voldtekt. I enkelte tilfeller kan dette også være helt fortrent.

Når det gjelder idretten har vi liten kunnskap om idretten er 'verre' enn andre institusjoner, som for eksempel speideren eller kirken. Uten en slik kunnskap er det også umulig å si noe om det motsatte, nemlig om idretten eller det å drive idrett 'beskytter' en eller kan virke beskyttende mot seksuell trakassering og overgrep. Resultater fra en norsk undersøkelse kan tyde på at det å være toppidrettsutøver kan 'beskytte' en mot seksuell trakassering fra noen utenfor idretten (Fasting, Brackenridge & Sundgot-Borgen 2003).

I en undersøkelse fra Canada blant 1200 eliteidrettsutøvere svarte 22 % at de hadde hatt sex med personer i støtteapparatet. 9 % hadde blitt tvunget til dette. 23 % av disse var under 16 år når dette hendte (Kirby and Greaves 1996, Kirby, Greaves & Hankivsky 2000). En undersøkelse blant australske idrettsutøvere fant at 31 % av kvinnene og 21 % av mennene oppga at de hadde opplevd seksuelle overgrep. Av disse hadde 41 % av de kvinnelige og 29 % av de mannlige blitt utsatt for seksuelle overgrep i en idrettssammenheng. (Leahy 2001). Problemet med begge disse studiene er meget lave svarprosent. Henholdsvis 22 og 19 %. Dette betyr at omfanget kan være

mye høyere eller mye lavere. Videre finnes det en dansk hovedoppgave blant idrettsstudenter (Toftegaard Nielsen 1998, 2001). Her oppga 25 % at de enten kjente til eller selv hadde erfart å bli utsatt for seksuell trakassering av en trener da de var under 18 år. Fire av disse hadde blitt utsatt for seksuelle overgrep. Min egen undersøkelse, finansiert av Norges idrettsforbund og Olympiske komite, omfattet kvinnelige eliteidrettsutøvere, definert som utøvere som representerer et junior,-rekruttering eller seniorlandslag. I alt 660 utøvere i alderen 15-39 år. For å kunne sammenlikne med ikke- idrettsutøvere, ble et representativt utvalg av den norske kvinnelige befolkning på samme alder invitert til å delta i undersøkelsen. Svarprosentene i disse undersøkelsene var meget høye, henholdsvis 87 og 73 %. Seksuell trakassering ble kartlagt via 11 spørsmål: fra lettere former for seksuell trakassering slik som ”Gjentatte uønskede seksuelle hentydninger (blikk, bemerkninger, fleip og erting) om din kropp, dine klær ditt privatliv, din seksuelle legning og lignende”, til alvorlige former som ”Voldtekt eller voldtektsforsøk”. Utøverne ble spurt om de hadde opplevd dette fra personer i støtteapparatet, fra andre idrettsutøvere, eller fra andre utenfor idrettsmiljøet. Tilsvarende ble ikke idrettsutøverne, kalt kontrollgruppen, spurt om de hadde opplevd dette fra ”overordnede/lærere” (i studie-/jobbsituasjon) fra ”medstudent/arbeidskamerat” eller fra andre. Videre ble det registrert om trakasseringen var fra en mann eller en kvinne. Pga lite tid kan jeg her bare presentere hovedresultatene fra spørreskjemaundersøkelsen: I alt 51 % av idrettsutøverne sammenliknet med 59 % av ikke-idrettsutøverne hadde en eller annen gang opplevd en form for seksuell trakassering. Dette betyr altså at ikke utøverne har vært utsatt for mer trakassering enn idrettsutøverne. 28 % av utøverne hadde opplevd en eller annen form for seksuell trakassering i idretten, mens 39 % av utøverne hadde opplevd noe utenfor idret-

ten. Et annet hovedresultat var at mens 15 % av utøverne hadde opplevd seksuell trakassering fra en person i støtteapparatet hadde kun 9 % av ikke-idrettsutøverne opplevd seksuell trakassering fra en lærer eller en sjef på jobben. Dette kan tyde på at autoritetspersoner i idretten tillater seg en oppførsel over for utøvere som ikke i samme grad forekommer, tolereres eller aksepteres i arbeidslivet eller i en utdanningsinstitusjon. De former for seksuell trakassering som utøverne oftest har opplevd fra støtteapparatet er uønsket fysisk kontakt, ydmykende behandling, seksuelle hentydninger og latterliggjøring. Videre viste resultatene at seksuell trakassering syntes å forekomme i alle idretter. Hovedkonklusjon på prosjektet var at seksuell trakassering eksisterer i eliteidretten, men at forekomsten ikke synes høyere enn i samfunnet for øvrig. Basert på de relativt høye tallene var en hovedkonklusjon at seksuell trakassering synes å være et samfunnsproblem, og følgelig også et problem i norsk idrett (Fasting, Brackenridge & Sundgot-Borgen 2000).

Forebygging

Noen få land har gjort og gjør et fantastisk arbeid når det gjelder forebygging av seksuell trakassering. Det gjelder særlig Australia, New Zealand, USA, Canada, Nederland og England. I Norden har vi ikke vært flinke. I England har Sport England opprettet en Child Protection in Sport Task Force som har laget en egen handlingsplan. Alle idrettsforbund må ha en handlingsplan for child protection in sport, ellers får de ikke økonomisk støtte fra staten.

I 1999 laget undertegnede og Celia Brackenridge en rapport for Europarådet som var en analyse av de dokumenter (Code of Practice) som den gang eksisterte når det gjaldt forebygging av seksuell trakassering. (Brackenridge & Fasting 1999) . Vi foretok en innholdsanalyse av ca 100 planer og etiske retningslinjer. Til tross for kulturforskjeller og måten idretten er organisert på ulike steder i verden viste denne

innholdsanalysen at mange av de nasjonale retningslinjene inneholdt de samme tema eller momenter. For idrettsorganisasjonene var dette:

Policy - politikk/handlingsplaner
Confidentiality - konfidensialitet
Guidelines for incidents - retningslinjer når hendelser blir rapportert
Investigation - undersøkelse
Reporting - rapportering
Sanction - sanksjoner
Information - informasjon
Education - utdanning

Denne rapporten og en tidligere rapport (Brackenridge & Fasting 1998) om de problemer som kvinner og barn kan oppleve i idretten når det gjelder seksuell trakassering var grunnlagsdokumenter for Europarådets idrettsminister konferanse som ble holdt i Bratislava i mai 2001. Jeg antar at også det danske Kulturministeriet var representert her. Møtet vedtok en relativt omfattende resolusjon, som er alt for lang for å gjengi her, men la meg bare sitere et par punkter:

Prepare a national policy which would:

- Make a clear statement about the need to safeguard and promote the welfare of children and women in sport;
- define harassment and abuse of women and children in sport, and provide specific guidance on what is appropriate and inappropriate behaviour;
- explain that the principles apply to all, regardless of race, gender, religion, disability or sexual orientation;
- promote awareness of concern over behaviour which may be harmful to children or female athletes;
- set out the responsibilities of sports organisations and individuals, including all those in relationships based on trust and/or power
- list procedures that could be put into place and followed in order to protect children and women athletes
- stress the need for confidentiality and sensitivity in a delicate area: agree on sanctions

IOC har også begynt å ta forebygging av seksuell trakassering og overgrep på alvor. På IOC 2 verdenskongress for idrett og kvinner i Paris i 2000 ble følgende resolusjon vedtatt:

”Konferansen ber den internasjonale olympiske komitee, de internasjonale særforbund, de nasjonale olympiske komiteene og de nasjonale idrettsforbundene å utvikle og ta i bruk en handlingsplan for seksuell trakassering som inkluderer retningslinjer for utøvere, trenere, idrettsledere, og andre medlemmer av den olympiske familie. Videre at dette temaet inkluderes i alle 'workshops' og konferanser som blir arrangert av de internasjonale særforbund og de nasjonale olympiske komiteer”.

En spennende ting har hendt i Norge sist år, og det er, som nevnt, det faktum at Lov om Likestilling har fått en paragraf om seksuell trakassering. Likestillingsloven gjelder nemlig for organisasjoner og foreninger, for trossamfunn, for skoler og utdanningsinstitusjoner og for arbeidslivet. Loven innebærer et forbud mot seksuell trakassering og en plikt til å forebygge og forhindre seksuell trakassering. Et er den ansvarlige i en virksomhet som har plikt til å forebygge og å søke å hindre trakassering. Videre heter det i forarbeidet til loven at det er 'viktig at den som utsettes for seksuell trakassering har et sted å henvende seg med problemet', og at man må ha et system med klare og enkle rapporteringsprosesser, der klager blir behandlet raskt og effektivt. Erfaringer fra idretten i andre land har vist at dette er viktig.

Til hjelp for idrettsorganisasjoner har Celia Brackenridge (1996) utarbeidet følgende punkter som bør inngå i en handlingsplan for å forebygge seksuell trakassering og overgrep i idretten.

- Etabler/spre/ gi råd om etiske retningslinjer
- Utarbeide prosedyrer for klagemål og straff
- Undersøke fordelene ved å sjekke rullebladet til trenere, ledere.

- Temaet 'child protection' tas inn i all trener utdanning
- Distribuerer informasjon til foreldre, utøvere og trenere
- Etabler enkle kontrakter mellom foreldre, utøvere og trenere
- Sett opp en uavhengig kontakttelefon/"hjelp-linje" utenfor idretten
- Tilstreb en trenerstil som er demokratisk og barn-utøver sentrert
- Styrk kontakten med organisasjoner som beskytter barn
- Gi støtte til offeret og den som blir anklaget
- Spre og belønn god adferd
- Oppfordr til debatt
- Sett i gang forskning for å bedre kunnskapen om temaet.

I de landene som har gjort mest når det gjelder forebygging har idretten inngått samarbeid med andre organisasjoner, for eksempel Redd Barna og Røde Kors. Dessuten er det etablert samarbeid med trenerorganisasjonene og ofte med de største særforbund. I England for eksempel er den nye organisasjonen for Child Protection in Sport, lagt inn under paraplyorganisasjonen National Society for the Prevention of Cruelty to Children. Jeg tror man kan lære mye av andre land som er kommet lengre når det gjelder forebygging enn det vi er her i Norden. Med referanse først og fremst til England nevner Celia Brackenridge (2001) følgende barrierer som hindrer for forebyggende arbeid på tvers av organisasjoner.

- Manglende nasjonal koordinering
- Kollektiv benekting
- Mangel på støtte fra "høyeste hold"
- Presset for suksess/gode prestasjoner
- Institusjonell arroganse og konkurranse
- Ignorering
- Frykt
- Mangel på resurser

Når man tenker på svært mange av de barn og unge som blir utsatt for trakassering og overgrep får sine liv ødelagt er dette barrier-

er som burde kunne overkommes. Det er viktig å minne oss selv om at ett overgrep er ett for mye.

Referenser

Active Australia (1998) Harassment-free Sport - Guidelines for Sports Administrators. Canberra: Australian Sports Commission

Brackenridge, C.H. (1996) Child Protection in Sport; Policies, Procedures and Systems. Report of a conference held at Cheltenham & Gloucester College of HE, UK.

Brackenridge, C. H. (1997). He owned me basically. Women's Experience of Sexual Abuse in Sport. International Review for the Sociology of Sport, 32, 115-130.

Brackenridge, C. H. (2001). Spoilsports, understanding and preventing sexual exploitation in sports. Routledge, London.

Brackenridge, C. & Fasting, K. (1998). The Problems Women and Children Face in Sport with Regard to Sexual Harassment. Paper prepared for the Council of Europe Sport Commission.

Brackenridge, C. & Fasting, K. (1999). An analysis of codes of practice for preventing sexual harassment and abuse to women and children in sport. Paper prepared for the Council of Europe Sport Commission.

CAAWS (1994). Harassment in sport: A guide to policies, procedures and resources. Ottawa: Canadian Association for the Advancement of Women and Sport.

Canadian Association for the Advancement of Women and Sport and Physical Activity (1998) What parents can do about harassment and abuse in sport. Gloucester, Ontario: CAAW+S.

Canadian Harassment and Abuse Collective (1998) Speak out - Act now. A guide to preventing and responding to abuse and harassment in sport. CHAC.

Fasting, K., Brackenridge, C. & Sundgot-Borgen, J. (2000). The Norwegian Women Project. Females, Elite Sports and Sexual Harassment. The Norwegian Olympic Committee and Confederation of Sports.

Fasting, K., Brackenridge, C.H. and Sundgot Borgen, J. (2003 in press) Experiences of sexual harassment and abuse amongst Norwegian elite female athletes and non-athletes. Research Quarterly for Exercise and Sport

Kirby, S. & Graves, L. (1996). Foul Play: Sexual Harassment in Sport. Paper presented at the Pre-Olympic Scientific Congress, Dallas, Texas, USA, July 11-15.

Kirby, S. & Greaves, L. & Hankivsky, O. (2000). The Dome of Silence. Sexual Harassment and Abuse in Sport. Fernwood Publishing, Halifax.

Leahy, T. (2001). Feminism, sport and Psychology. Key note presentation at the 10th World Congress in Sport Psychology, Skiathos, Greece, May 29th - June 3rd 2001.

National Coaching Foundation (1995) Code of ethics and conduct for sports coaches. Leeds, UK.

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (2001) Working Together to Protect Children: Review 2001. London: NSPCC

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (1998) Protecting children from sexual abuse in the community. London: NSPCC.

Netherlands Olympic Committee. Nether-

lands Sports Federation (1997) Sexual harassment in Sport. Code of Conduct.

Toftgaard Nielsen, J. (1998) Den forbudte zone. Speciale ved Institut for Idræt, Københavns Universitet.

Toftgaard Nielsen, J (2001) The forbidden Zone: Intimacy, Sexual Relations and Misconduct in the Relationship between Coaches and Athletes. Int Rew, for the Soc. of Sport, vol 36, no2, 165-183

Women's Sports Foundation (1994) Prevention of sexual harassment in athletic settings: An educational resource kit for athletic administrators. New York. US.

12. APPENDIKS

Konferenceprogram

Kl. 9.30 Registrering

Kaffe m.m.

Kl. 10.00 Åbning v/kulturminister Brian Mikkelsen

Kl. 10.10 - 12.30

Mødeledelse: specialkonsulent Hanne P. Refslund, Kulturministeriet

Kl. 10.15 Præsentation af undersøgelsen "Seksuelle overgreb mod børn og unge inden for idrætten"

Speciallæge i samfundsmedicin, seniorforsker Karin Helweg-Larsen, Statens Institut for Folkesundhed

Kl. 10.30 Hvad gør idrætten for at forebygge?

Idrætsorganisationernes aktuelle initiativer
Repræsentanter fra idrætsorganisationerne

Kl. 10.45 Pædofili set med politiets øjne
Chefkriminalinspektør Per Larsen, Københavns Politi

Kl. 11.05 Retssikkerhed – når mistanken er opstået

Byretsdommer Bjørn Graae, medlem af Dansk Idrætsjuridisk Forening

Kl. 11.15 Kommunale og amtskommunale initiativer

Projektleder Margit Knudsen, Videncenterfunktionen vedrørende sociale indsatser ved seksuelle overgreb mod børn, SISO, Aabenraa

Kl. 11.30 Samspil/modspil med pressen

Overordnede perspektiver i forbindelse med håndtering af følelsesladede sager
Lektor Mie Femø Nielsen, Institut for Nordisk Filologi

Kl. 11.50 Omfang og forebygging av seksuell trakassering i idretten – i ett internasjonalt perspektiv

Professor Kari Fasting, Norges Idrættshøgskole

Kl. 12.10 Eksempler fra virkeligheden
Konsulent Holger Petersen, medlem af DGI's rådgivningspanel.

Kl. 12.30 - 13.15

FROKOST

Kl. 13.15 - 15.00

Mødeledelse: Chefkonsulent Torben Bundgaard, Danmarks Idræts-Forbund og konsulent Karen Friis Nielsen, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger

Kl. 13.15 - 14.45 Refleksionsgrupper

Kl. 15.00 - 15.30 Holbæk Egnsteaters forestilling "Det bliver sagt" af Kristian Ditlev Jensen.

Kort introduktion ved instruktør og dramatiker Henrik Prip.

Kl. 15.30 - 16.00 Konklusioner og anbefalinger, opsamling og afslutning.

Karin Helweg-Larsen, Statens Institut for Folkesundhed

Hanne P. Refslund, Kulturministeriet

Deltagerliste

Organisation	Navn	Funktion	E-mail
Berlingske Tidende	Christian Mostrup		chm@berlingske.dk
Børnerådet	Klaus Wilmann	Formand	kw@brd.dk
Børnerådet	Søren Gade Hansen	Fuldmægtig	sgh@brd.dk
Børns Vilkår	Jette Weiland		jette@bornsvilkår.dk
Børns Vilkår	John Aasted Halse	Formand	halse@post4.tele.dk
Danmarks Idræts-Forbund	Christian Holm	Breddeidræts-udvalgs medlem	christian.holm@dif.dk
Danmarks Idræts-Forbund	Gert Nielsen	Bestyrelses-medlem	gert.nielsen@dif.dk
Danmarks Idræts-Forbund	Jan Darfelt	Udviklingschef	jan.darfelt@dif.dk
Danmarks Idræts-Forbund	Jens M. Henriksen	Sekretariatschef	jens.henriksen@dif.dk
Danmarks Idræts-Forbund	Kai Holm	Formand	kai.holm@dif.dk
Danmarks Idræts-Forbund	Morten Mølholm Hansen	Kommunikationschef	morten.molholm.hansen@dif.dk
Danmarks Idræts-Forbund	Nina Bundgaard	Arrangements-gruppe	nina.bundgaard@dif.dk
Danmarks Idræts-Forbund	Preben Staun	Bestyrelses-medlem	preben.staun@dif.dk
Danmarks Idræts-Forbund	Torben Bundgaard	Arrangements-gruppe	torben.bundgaard@dif.dk
Danmarks Idræts-Forbund	Søren Bang	Journalist	soren.bang@dif.dk
Dansk Boldspil Union	Anders Johansen	Børn og Unge	anjo@dbu.dk
Dansk Bowling Forbund	Ib Centio Jønsson		udvikling@jbwu.dk
Dansk Firmaidrætsforbund	Jørgen Rasmussen	Forbunds-konsulent	jr@dfif.dk
Dansk Firmaidrætsforbund	Peder Bisgaard	Formand	bis@dfif.dk
Dansk Håndbold Forbund	Steen Hjorth	Udviklings-konsulent	steen.hjorth@dhf.dk
Dansk Idrætsjuridisk Forening	Bjørn Graae		graae_45@hotmail.com
Dansk Idrætslæreforening	Mirja Louise Weiss Andersen		mirja@musling.dk
Dansk Orienterings Forbund	Karl Kristian Terkelsen	Sportschef	karlkt@post4.tele.dk
Dansk Skoleidræt	Grete Kronborg	Skoleinspektør	
Dansk Skoleidræt	Jette Schmidt	Skoleinspektør	
Dansk Sportsdykker Forbund	Lene Michaelsen		lene@hundslund.dk
Dansk Ungdoms Fællesråd	Connie Yilmaz Jantzen	National Konsulent	cyj@duf.dk
Dansk Vægtløftnings Forbund	Allan Carlsen	Breddeformand	allan.carlsen@adr.dk
Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger	Anne-Marie Broch-Lips		lips@stofanet.dk

Organisation	Navn	Funktion	Email
Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger	Henning Brix		hdb@dgi.dk
Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger	Henrik Jensen	Bestyrelses-medlem	henrik.jensen@dgi.dk
Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger	Holger Petersen	Oplægsholder	holgers@email.dk
Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger	Karen Friis Nielsen	Arrangements-gruppe	karen.friis.nielsen@dgi.dk
Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger	Lars Rasmussen	Landskonsulent	lars.rasmussen@dgi.dk
Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger	Palle Rhode		rhode@post.tele.dk
Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger	Steen Bille		steen.bille@dgi.dk
Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger	Steen Tinning	Idrætspolitisk sekretær	steen.tinning@dgi.dk
Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger	Søren Møller	Formand	soren.moller@dgi.dk
De Danske Skytteforeninger	Erik Jensen	Bestyrelsesmedlem	erikj@skytten.dk
De Danske Skytteforeninger	Preben Hermansen	Bestyrelsesmedlem	pdh@skytten.dk
Det Danske Spejderkorps	Lilian Müller		limu@post.tele.dk
Det Danske Spejderkorps	Charlotte Poort		cp@dds.dk
DGI - Frederiksborg amt	Mads Houman		mh@ffa.dk
DGI --- Horsens amt	Pia Ebbe	Amtskonsulent	pia.ebbe@dgi.dk
DGI - Storkøbenhavns amt	Malene Andersen		malene.andersen@dgi.dk
Glostrup Politi	Kai Herman	Vicekriminal-inspektør	glostrup@politi.dk
Gymnasieskolernes Idrætslæreforening	Lise Dalberg	Gymnasielære	lise.dalberg@skolekom.dk
Halinspektørforeningen	Anita Primdahl	Sekretær	post@h-i.dk
Halinspektørforeningen	Jens Chr. Olesen	Stadioninspektør	post@h-i.dk
Institut for Nordisk Filologi	Mie Femø Nielsen	Oplægsholder	
Jelling FS	Karsten Kjær	Formand	karsten.kjaer@dgi.dk
Justitsministeriet	Mette Fjord Kristensen		mfk@jm.dk
KFUM	Tommy Preben Jensen	Breddekonsulent	tpj@privat.tdcadsl.dk
Kulturforvaltningen Ballerup	Peter Bøgelund	Idræts- og fritidsinspektør	pbl@balk.dk
Kulturministeriet	Birthe Davidian	Arrangements-gruppe	bd@kum.dk
Kulturministeriet	Brian Mikkelsen	Kulturminister	kum@kum.dk
Kulturministeriet	Hanne P. Refslund	Arrangements-gruppe	hre@kum.dk
Kulturministeriet	Søren Riiskjær	Kontorchef	src@kum.dk
Kulturministeriet	Türkan Metinoglu		
Kulturministeriet	Jacob Schouenborg		
Københavns Kommune	Winnie Brandt Madsen		wbm@kkf.kk.dk

Organisation	Navn	Funktion	Email
Københavns Politi	Mariann Horn	Politiassistent	afdelinga@kbhpol.dk
Københavns Politi	Per Larsen	Oplægsholder	politi@kbhpol.dk
Københavns Universitet	Helmer Bøving Larsen	Lektor i klinisk børnepsykologi	helmer.larsen@psy.ku.dk
Københavns Universitet	Louise Rolsted Jensen	Studerende	Louise_r@jensen.mail.dk
Københavns Universitet	XX	Studerende	XX
Køn og kultur (kvinfo)	Alice Riis Bach		modestyblaise @get2net.dk
Landskomiteen	Bent Sørensen	Næstformand	info@ landskomiteen.dk
Landskomiteen	Iris Garnov	Formand	info@ landskomiteen.dk
Landskomiteen	Inge Genefke		info@ landskomiteen.dk
Norges Idrættshøgskole	Kari Fasting	Oplægsholder	kari.fasting@nih.no
Politiskolen	Ann Kate Pedersen		annkatepedersen @mail.tele.dk
Politiskolen	Arne Eirup		aei@mail.dk
Politiskolen	Nils Ekenberg		politiskolen-parkalle @politi.dk
SISO	Anne Troelsen		at@ufc-boern.dk
SISO	Annette Hammershøj		ah@ufc-boern.dk
SISO	Margit Knudsen	Oplægsholder	mk@ufc-boern.dk
Socialministeriet	Carsten Rentzmann		carsten.rentzmann @socialministeriet.dk
Statens Institut for Folkesundhed	Vanita Sundaram		
Statens Institut for Folkesundhed	Karin Helweg- Larsen	Arrangements- gruppe	khl@si-folkesundhed.dk
Sygekassernes Helsefond	Hanne Jervild	Sekretariatschef	skjaerris@get2net.dk
Sygekassernes Helsefond	Inga Skjærris	Næstformand	preben_kragelund @teamdanmark.dk
Team Danmark	Preben Kragelund	Direktør	preben_kragelund @teamdanmark.dk
Team Danmark	Susanne Hedegaard Andersen	Arrangements- gruppe	susanne_hedegaard_ andersen @teamdanmark.dk
Undervisningsministeriet	Jette Engelbreth Holm	Fagkonsulent	jette.engelbrecht.holm @uvm.dk
Undervisningsministeriet Venstre	Nina Nielsen	Fagkonsulent	folketingsgr.virsi
Undervisningsministeriet Venstre	Irene Simonsen	Medlem af Venstres	@ft.dk
Undervisningsministeriet Venstre	Leif Mikkelsen	Idræt og Kultur	vmama@ft.dk

Informationskilder

Der er via internettet adgang til bred information om problemstillingen seksuelle overgreb mod børn og bl.a. *DIF* har en hjemmeside, der informerer specifikt om problemstillingen inden for idrætten: www.dif.dk.

Videnscenterfunktionen vedrørende sociale indsatser ved seksuelle overgreb mod børn (SISO) har på sin hjemmeside links til en række relevante offentlige og private organisationer: <http://www.siso-boern.dk/Videnscenterfunktionen> er landsdækkende og tager udgangspunkt i praksisfeltet i kommuner, amtskommuner, institutioner og organisationer

SISO er placeret i udviklings- og formidlingscentret UFC Børn og Familier, Aabenraa, og henvender sig især til faggrupper, der involveres i det konkrete arbejde med seksuelle overgreb eller mistanker herom. Opgaven er også at medvirke til samarbejde og koordinering af allerede iværksatte nationale initiativer, at medvirke til ny udvikling på området og at orientere bredt om erfaringer inden for praksisfeltet. Teamet for seksuelt misbrugte børn. Juliane Marie Centret, Rigshospitalet

Telefon: 35453984

Teamets hovedopgave er at varetage en klinikfunktion og her yde behandling og rådgivning til børn og forældre i sager vedrørende seksuelt misbrug. Teamet skal beskrive og udvikle indsatsen inden for det sundhedsmæssige område og sammen med SISO skabe et nationalt videnscenter, der dækker de sundhedsmæssige og sociale aspekter af problemstillingen.

*Støttecenter mod incest i Danmark
Thorvaldsensvej 3 (baghuset), 1871 Frederiksberg C. www.incest.dk*

Telefon: 33 13 63 83; mandag 14.00 - 16.00, tirsdag 12.00 - 15.30, onsdag 9.00 - 13.00

Støttecenteret tilbyder professionel telefonrådgivning, telefonrådgivning fra frivillige rådgivere, samt deltagelse i selvhjælpsgrup-

per, terapeutisk mandegruppe m.m. Centret har en vidensfunktion i samarbejde med Videns- og formidlingscenteret for socialt udsatte i København. Telefon: 33955183.

Dansk Ungdoms Fællesråd. www.duf.dk
Pjece om forebyggelse af seksuelt misbrug af børn i lokale foreninger og klubber. Debatoplæg: Sæt forebyggelse på dagsorden.

Det danske spejderkorps. WWW.dds.dk
Faktablad om seksuelt misbrug af børn

KFUM og KFUK. www.kfum-kfuk.dk
Det sker da ikke hos os.

Rekvisition af oplysninger fra Det Centrale Kriminalregister

Sendes til:

Journalnummer:

**Rigspolitietschefen Afd. D
Kriminalregisteret
Straffeattestsektionen
Postboks 93
2650 Hvidovre**

**Rekvisition af særlige oplysninger
fra Det Centrale Kriminalregister**

Med pågældende skriftlige samtykke (**skal vedlægges**), og under henvisning til § 36 i bekendtgørelse om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister, udbedes oplysninger om:

Navn	Personnummer
Adresse	

Oplysningerne skal anvendes til brug for ansættelse eller beskæftigelse, der indebærer direkte kontakt med børn og unge under 15 år (**årsagen skal angives**).

Årsag

Med venlig hilsen

Dato	Underskrift
-------------	--------------------

Returneres til (gerne stempel)

--

Udfyldes af Rigspolitiet

- Se vedlagte. Rigspolitiet skal gøre opmærksom på, at uberettiget videregivelse af oplysningerne kan straffes.
- Der findes ingen oplysninger jf. § 36 i Bekendtgørelse af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister.

Dato	Stempel og underskrift
-------------	-------------------------------

Samtykke til indhentning af særlige oplysninger fra Det Centrale Kriminalregister.

Undertegnede

Navn:

Personnummer:

Adresse:

Giver herved

Myndighed/forening/andre:

Tilladelse til at indhente oplysninger jf. § 36 i bekendtgørelsen for Det Centrale Kriminalregister.

Jeg er indforstået med, at evt. oplysninger videregives til:

Stilling:

Navn:

Dato og underskrift

Dato:

Underskrift:

Uddrag af bekendtgørelsen for Det Centrale Kriminalregister

§ 36. Rigspolitechefen kan efter begæring til brug for ansættelse eller beskæftigelse af personer, de som led i ansættelsen eller beskæftigelsen har en direkte kontakt med børn under 15 år, videregive oplysninger fra efterforskningsdelen om afgørelse, som er eller har været optaget i afgørelsesdelen, og som omfatter overtrædelse af straffelovens § 222, § 222 jf. §§ 224 og 225 og § 235, samt om overtrædelse af §§ 210 og 232, hvis forholdet er begået mod et barn under 15 år.

Stk. 2. Videregivelse af oplysninger efter stk. 1 kan kun ske efter samtykke fra den, oplysningerne angår. § 16 stk. 2 og stk. 3 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. I forbindelse med Rigspolitechefens videregivelse af oplysninger efter stk. 1 skal det tydeligt fremgå, at en uberettiget videregivelse af oplysningerne kan straffes.

Stk. 4. Ved skriftlig henvendelse til Rigspolitechefen kan en person få meddelelse om oplysninger, der er videregivet om den pågældende efter stk. 1.